

РОЗВИТОК «НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

Закінчення.
Початок у числі 30 за 2001 рік

АДМІНІСТРАЦІЯ НАД КОНСТИТУЦІЮ

Про те, що результати президентських виборів 1994 року (так само, як і наступні — 1998 року) було фальсифіковано, вдалося писалося і говорилося. Але головною причиною поступового просування України до прізви було навіть не це, а безвідповідальне мовчання українського народу, який виявився не здатним повірити навіть у те, що відбувається на його очах. А відбувався чіткий і організований розвиток диктаторського режиму, основою якого стала Адміністрація Президента України, вона монополізувала майже всі гілки, рівні, форми і галузі влади в Україні, по суті, великою мірою відновивши совєцьку систему правління.

І це при тому, що в Конституції України про Адміністрацію Президента України немає жодного слова! Єдиною "зачіпкою" в цьому напрямі є конституційна ст. 106 п. 28, яка передбачає: "Президент України... створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;" (підкреслення моє — Є. Г.)

Отже, на сьогодні "інші допоміжні органи і служби" поставили себе над основними державними органами і фактично опанували управління державою. При цьому "сором'язливо" відведено на задній план ст. 113 Конституції України, згідно з якою "Кабінет Міністрів є вищим органом у системі органів виконавчої влади".

Відведення патріотично налаштованих громадських діячів і службовців (а особливо, — урядовців) на задній план сцени політичних подій відбувалося за допомогою відпихування кадрів рокировок, створення "опозиції" для справжньої опозиції, маніпуляцій на стику ВР і Кабінету, висування суперечливих вимог тощо.

У результаті "вжитих заходів" наростало розчарування серед національної еліти, почали закриватися органи вільної преси, а журналістів, які намілювалися писати правду, в кращому випадку, давили судами, а в гіршому... Тоді ще не було справи Г. Гонгадзе, але вже нагромаджувалося число жертв серед журналістів.

Україна кінця 90-х все більше починала нагадувати Україну початку 20-х, коли також спочатку була армія, державні нагороди і вільний виїзд за кордон.

ДЛЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Особисто для мене, найбільш переконливим свідченням чіткої антиукраїнської організації подій у нашій країні впродовж всіх цих десяти років була і є податкова система.

Адже для будь-якого грамотного економіста відомо не тільки з теорії (знаменита

крива А. Лаффера) про те, що зниження податкових ставок у кризовий період, не зменшуючи надходжень до бюджету, активізує підприємницьку ініціативу, сприяє збільшенню обсягів виробництва, зупиняє розвиток інфляційних дефіцитів, усуває суспільну напруженість, суттєво зменшуючи сенс існування тіньової сфери економіки.

Натомість податкова система України, обкладаючи сукупний дохід або прибуток підприємств, вимагала в 1995 р. семикратного перевищення податків над прибутком. Тоді сума податку майже вчетверо (!) перевищувала фонд зарплати підприємства, залишаючи на подальше продовження виробничої діяльності лише 4,5 % від обсягу реалізації. А це означало, що підприємство матиме щоразу менше грошей на закупівлю матеріалів, а отже, і на діяльність.

Тому масова зупинка виробництв стала логічним наслідком проведення організованої підготовки індустріальної України до наступного пошуку "ефективного інвестора" з подальшим розпродажем наших підприємств на користь Росії. Саме цим "українська" бюрократія найбільш активно займалася потім, з кінця 1999 року, коли "кучмономика" увійшла в черговий етап прискорення ліквідації України.

На підставі розрахунків і зіставлення фактичних економічних показників конкретних підприємств, я запропонував простий і ефективний вихід: 15 % від обсягу реалізації підприємств — перераховувати до державного бюджету, 5 % — до місцевого. Причому одразу, автоматично, просто в банку, в момент надходження будь-якої чергової суми на розрахунковий рахунок суб'єкта господарювання.

Це створювало прозоре фінансове поле в системі управління державою, забезпечуючи гарантоване і відкрите наповнення бюджету та об'єктивну оцінку реальних джерел його

лює рішення про призупинення будівництва нафтового терміналу, чим на довгі роки ліквідує можливість використання альтернативних джерел рідкого палива і закріплює залежність України від московської труби.

А вже 19 липня, під час інавгураційної промови у ВР, Л. Кучма пообіцяв надати російській мові статус офіційної. Як тепер бачимо, обіцянки, по суті, дотримав.

Далі пішли укази Президента Л. Кучми, які за формою і змістом дуже нагадували документи партійних органів комуністичної доби. Зокрема — про боротьбу зі злочинністю ("рішуче посилити", "забезпечити порядок", "систематично здійснювати", "встановити суворий контроль"...). Указів вистачало. Не було тільки позитивних зрушень у діяльності тих, кого призначав на посади автор указів.

А тим часом масштаби злочинності зростали пропорційно тому, як навколо бюджетного корита, наповнюваного за рахунок визискування народу, громадилися і розбудовувалися потужні комерційні структури, які отримували відповідні привілеї, в тому числі й податкові.

Тоді ж було відкрито всі двері й ворота України для російськомовної продукції (газети, книжки, радіо, телебачення). Нині цей процес поставлено на солідну основу: наприклад, за даними Держінформполітики, з 70 млн. екземплярів книжок, які щорічно розпродуються на ринку України, 40 млн. (так само, як і майже половина паперу) завозиться з Росії нелегально.

Слідом за трастовими аферами настала черга цілком відкритого формування фінансової олігархії. Показовим у цьому плані є приклад М. Бродського і його концерну "Денді", який у липні 1994-го налічував близько 30 фірм з 2500 працівниками. Сам пан Михайло тоді сказав: "У мене аж руки сверблять пока-

У повітрі висить велика тривога, в яку ніяк не хочеться вірити, попри очевидність того, що відбувається. Так само, мабуть, не хоче вірити в очевидність кролик, сидючи перед пащею удава, який повільно наближається.

зати людям, що за наших жажливих умов можна щось зробити".

Через три роки по цьому М. Бродський стане знаменитим на всю Україну через пограбування вкладників його власного банку, а ще через рік пересяде з в'язничних нар просто в почесне крісло депутата українського парламенту.

"Оксамитова" ліквідація незалежності України набирала темпів. Кабмін імітував діяльність, ВР поступово перетворювалася у дискусійний клуб, Президент повторював

гарні слова про невідворотність реформ (яких ніхто не бачив), а апаратники всіх рівнів хором співали пісню про майбутні економічні успіхи...

У ГЛУХОМУ КУТІ "РЕФОРМ"

Криза неплатежів, як наслідок податкової тиску і російських махінацій з енергоносіями, перевела діяльність багатьох суб'єктів господарювання в тінь. Водночас, зовнішній державний борг України на початок II кв. 1995 року становив 6,5 млрд. дол. США і дорівнював третині річного ВВП.

Протягом перших 8 місяців президентства Л. Кучми зовнішня заборгованість України збільшилася додатково на 2 млрд. дол. США, не рахуючи відсотків по боргах та прострочених платежах. Під заколисуючий референ про "корекцію реформ" уряд України з 1 вересня 1995 року підняв роздрібні ціни на газ до 42%. Невдовзі В. Пинзеник оптимістично повідомив, що зменшення темпів падіння ВВП (1994 р. — 24 %, 1995 р. — 12 %) вселяє велику надію.

Вочевидь, найбільшу надію слід було чекати тоді, коли не буде падіння, бо не буде ВВП. Адже саме тоді, згідно із листом Міністерства, індекс споживчих цін в Україні за період 1992–1995 рр. становив 3039107 відсотків! Ясно, що такого руйнування національного господарства і зубожіння народу можна досягти лише ОРГАНІЗОВАНО, причому, НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ!

А тим часом президентська команда, повернувшись із чергового вояжу за кордон, радісно повідомила, що "вдалося переконати Захід у невідворотності наших реформ". Народ трохи пообурювався на кухнях і проковтнув цю пігулку. Між тим, як виявилось, "Програми реформування", про яку постійно повторювали урядові чиновники слідом за Адміністрацією Президента, НІХТО НЕ БАЧИВ!

1996 року підприємства легкої промисловості України випустили півтори пари шкарпеток на одного мешканця країни, одну пару взуття і один светр на сім громадян! "Ми бачимо, що зайшли в "тупик", — сказав Президент Л. Кучма на нараді 8 квітня 1997 року. Щоправда, він не сказав про те, що "йшли" туди під керівництвом спочатку прем'єра Л. Кучми, а потім "гаранта" Л. Кучми.

І. Мітюков, виступаючи в Лондоні (квітень 1997 р.), пообіцяв початок економічного піднесення України від II півріччя 1997 р. Тим часом, за повідомленням голови Нацбанку В. Ющенка, за межами банківської системи (в тому числі — в тіні) громадяни України вже тримали 4,5 млрд. грн. і 9 млрд. дол. США, а отже, переважно не вірили владі і її обіцянкам.

ЗАКРУЧУЮЧИ ГАЙКИ

Розвиток тіньової економіки втягував у кримінальну діяльність все більше громадян, сприяючи все більшому розвитку корупції. Сприяв цьому і наш головний стратегічний партнер — Росія, підвищуючи ставки мита і ПДВ, за допомогою колаборантів з українського боку збиваючи ціни (на цукор, зерно, олію тощо), щоб потім продати їх нам по "своїх" цінах. Тому в 1999 році Україна вже посідала останнє (тринадцяте!) місце по виробництву ВВП на душу населення серед всіх держав центрально-європейського регіону.

Водночас, стараннями Президента і його Адміністрації, Україна все більше втрачала суверенність, втягуючись у різні російські комбінації під виглядом "спільних" просторів від ППО до МПА, що все більше "будувало" політику "державотворення" на засадах прохідного двору.

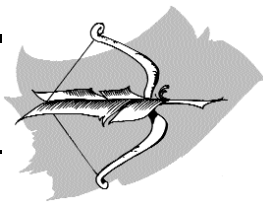
Тому обрання Л. Кучми на другий термін було вже справою техніки, поставленою на солідну основу за допомогою московських "іміджмейкерів", п'ятої колонії в Україні і так званого адміністративного ресурсу.

У січні 2000 року спільними зусиллями Адміністрації Президента і керівництва ВР було поспішно ліквідовано Національну Гвардію України — чи не єдину, по-справжньому віддану Україні, національно-патріотичну і боєздатну силову структуру. Це остаточно розв'язало руки Л. Кучми, Ю. Кравченку і їхнім помічникам, про що об'єктивно свідчать магнітофонні записи майора Мельниченка.

Для прискорення процесу ліквідації незалежності України було запропорено до в'язниці Ю. Тимошенко, яка стала на перешкоді антиукраїнським спекуляціям з енергоносіями, усунуто з посади прем'єра В. Ющенка, намаганнями якого намітилося економічне зростання і вперше за багато років почалося скорочення внутрішнього і зовнішнього державного боргу, закорковано деякі найбільш сміливі і відверті ЗМІ, вчинено розправу над учасниками гурту "Самостійна Україна", придушено виступи учасників ФНП і "УБК".

Команда Л. Кучми впродовж тривалого часу проковує український народ до більш рішучих заходів на захист незалежності своєї держави. Поки що свої. Адже ніхто (крім особливо втаємничених в Адміністрації Президента) не знає, скільки і якого майна на території нашої країни вже належить громадянам Росії і скільки буде найближчим часом ще продано всупереч національним інтересам України, тобто нас з вами. Бо Україна не поза нами, а в нас самих.

Євген ГОЛИБАРД

РОЗВИТОК «НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

БЕЗ ГІДНОСТІ НАЦІЇ

Поляки співають у своєму гімні: «Ще Польща не загинула, коли ми живемо». Отже, для всіх Поляків визначення «Польща — це ми і кожен з нас» є цілком конкретним і абсолютним. Росіяни вже у крові мають закладену тезу: «Там, де я, там — Росія» і переходять зі своєї російської на іншу мову тільки у ситуаціях крайньої необхідності. Тому що **без мови — немає нації**.

Кожне об'єднання людей (чи окрема сім'я, чи ціла держава) тримається на любові і взаємному шануванні. Кожна країна існує виключно за рахунок любові громадян до своєї Вітчизни. Гарантом такої любові виступає НАЦІЯ, об'єднана єдиною мовою і готовністю кожного її члена **віддати життя за свою Батьківщину**. Саме в цьому виявляється почуття НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ, яке є потужнішим за будь-яку зброю.

А що ж ми? Де наше усвідомлення НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ? А нас неначе й немає. Замість нас є «наше» керівництво, яке, спіраючись на нашу байдужість і мовчазне очікування нами манни небесної, впродовж десяти років топчеться на роздоріжжі, а конкретніше: заграючи з усіма потроху, надає перевагу інтересам Росії в Україні, поволі і невпинно посуваючись у бік Кремля.

Впродовж десяти років ми не спромоглися створити (вибороти, вимогти) таких умов, за яких можна чесно обрати президента, котрий би мав високе почуття національної гідності. Хоча звідки може взятися усвідомлення національної гідності у нього, якщо цього усвідомлення немає в нас самих?

ВАРШАВА — КИЇВ: ПОРІВНЯННЯ

Поляки, які давно довели своє усвідомлення національної гідності, зробили висновок щодо Росії, а отже чітко й однозначно обрали західну модель цивілізованого розвитку і національної безпеки. Вступивши до НАТО, створивши мобільне сучасне військо, поступово входячи до ЄС, а отже переводячи організацію життя держави і всього народу на вищий рівень, Поляки постали перед питанням: чи варто надалі тримати відкритий кордон з нерішучими, невизначеними і непередбачуваними Українцями, чи, може, краще поставити «залізну» завісу по Бугу і дати собі святий спокій?

Як же так сталося, що Польща, яка має майже в півтора рази меншу територію, значно менший обсяг природних ресурсів, бідніші землі і гірший клімат, значно випередила Україну в економічному, політичному і соціальному розвитку, причому настільки, що її державний бюджет втричі перевищує бюджет України? Чому і як це сталося, тим більше, що обидві країни рушали в напрямку розвитку незалежності водночас, у 1989 році, коли стартові умови для України

“Пам'ятайте: Україна — не поза нами, а в нас самих”.

П. Скоропадський

Так, Україна — це не звичайна собі частина земного простору, це — ми з вами. Точніше: або ми — це Україна, або України просто немає. Що ж ми з вами зробили для України — тобто для нас самих — протягом цих десяти років у порівнянні з нашими сусідами?

були набагато кращими, ніж для Польщі?

Першою умовою активнішого руху Польщі в цивілізованому напрямі було рішуче засудження облудної комуністичної ідеї і сміливе впровадження засад вільної економіки, що потім отримало назву «план Бальцеровича» або «шокова терапія».

Від 1 серпня 1989 року на вільні ринкові умови було переведено польське сільське господарство, харчову промисловість і торгівлю. Ще через півроку на ринкові умови переводиться промисловість, вводиться вільна конвертація злота, запроваджується індексація зарплат за темпами інфляції. 1991 року розпочато приватизацію, яка у більшості випадків відбувалася як реструктуризація, з поділом на малі і середні підприємства і залученням приватного інтересу всіх громадян та відповідних коштів.

Під кінець 1992 року в Сеймі сформувався потужний блок правих партій і проект бюджету вперше за багато років було представлено у встановлений термін. Тоді ж було вперше відмічено кількісний стабільний валютного курсу злота. **Поляки реалізували власне почуття національної гідності на практиці.**

А що тоді відбувалося в Україні? Раптом, на рівному місці, Кримській області надається статус Республіки (!). Українські вчені-економісти засуджують «шокову терапію», поступово набирає темпів інфляція (науково оголошена через В. Ланового), в московському (!) Центробанку нагромадилися сотні мішків з платіжними документами по розрахунках з українськими підприємствами, політичні партії продовжують змагатися у висуванні політичних заяв і декларацій, підприємства стрімко втрачають обсяги виробництва, на порядку денному постає питання «розриву зв'язків» з Росією, а на авансцену чергових кремлівських махінацій почала виходити тема перекриття нафтового крана. Москва явно панує над ситуацією (якщо не сказати: керує).

Тим часом, практичну економіку в Україні було пущено на самоплив, у той час як чиновництво почало активно створювати корупційні структури і розпродавати ресурси, майно і можливості України в особистих інтересах. На вулицях столиці різко зростала кількість мерседесів пропорційно темпам інфляції, а народ слухав полум'яні виступи депутатів Верховної Ради і... чекав змін на краще.

Питання соціального захисту населення було недвозначно оприлюднено керівними мужами згідно із відомим «справа спасіння потопляючих — справа рук самих потопляючих», слідом за чим різко збільшилися терміни затримки виплати зарплати, народ кинувся розпродавати все, що можна, страйки стали нормою і на них щораз менше звертали увагу, на вулицях суттєво побільшало жебраків, хворих, безпритульних дітей.

Водночас, біля державного корита завершувалося розміщення досвідчених «відповідальних товаришів» поряд із їх новими колегами — ейфористично-радісними борцями за незалежність, які не хотіли мислити **технологічними схемами перетворення почуття національної гідності у нову систему організації життя народу.**

Український народ поступово віддавав себе на відкуп керівному апаратові, який залишився ідеологічно і організаційно незмінним з совєцьких часів, а отже, зберіг московсько-імперську орієнтацію. На одному з тогочасних засідань ВР було наведено приклад спекулятивного визискування України в інтересах владників: бартерний обмін цистерни української олії на цистерну нафтопродуктів. Почуття національної гідності тут і не пахло.

Тому вже станом на 15 січня 1993 року Польща випереджала Україну за купівельною спроможністю громадян, в середньому, у 1,9 рази; в тому числі по товарних позиціях: масло вершкове — 1,92; ковбаси — 2,8; фрукти — 8,5; картопля — 4,7; взуття — 6,2; бензин — 3,8; шкіряні куртки — 9,3. Тобто Поляк на свою зарплату, на своєму ринку міг ку-

пити товарів удвічі (а курток — у 9 разів) більше, ніж Українець на своєму за свою зарплату. Пам'ятає, що саме тоді бізнес-туристи масово везли товари з Польщі і значна частина українського народу одягнулася у польські куртки.

У КАЛАМУТНІЙ ВОДІ

Влада успішно блокувала вітчизняне виробництво, відкриваючи двері імпортом товарам, водночас друкуючи величезну кількість паперових грошей, які надходили в обіг через зарплату держчиновників і банки, котрі спільно і масово виростили на темпах інфляції, яка переходила у гіперстадію.

Збереження державної монополії на свободу економічного вибору в Україні (тоді як польське підприємництво вільно і стрімко розвивалося) призвело до того, що вже на початку 1993 року, при середньому відставанні рівня цін на товари в Україні від цін в Польщі в 1,9 разів, середня зарплата Українця відставала від зарплати Поляка в 19,2 рази. Тобто наше реальне відставання за рівнем життя (як відношення індексу зарплат до індексу цін) становило 19,2:1,9 = 10 разів!

Саме тоді, за підтримки українського керівництва, розпочався активний процес розпродажу Чорноморського морського пароплавства (справа компанії «Бласко»), ширилося масове і не дуже контрольоване вивезення з України товарів, сировини (зокрема, кольорових металів), переведення валюти на рахунки приватних осіб у зарубіжних банках, блокування українського сільськогосподарського виробництва (мало не весь урожай використувався на оплату паливо-мастильних матеріалів, а отже, скорочувалися площі посіву та обробітку), стагнація цілих галузей економіки: авіабудування, приладостроювання, машинобудування стала нормою.

Набирала темпів ваучеризація, як перший етап приватизації, яка остаточно мала ізолювати народ від народного майна. Цей процес завершився створенням акціонерних товариств, які потім

масово (і організовано!) почали банкрутувати, даючи їх майбутнім приватним власникам від посткомуністичної номенклатури можливість скупили ці підприємства за безцінь.

Замість того, щоб нову національну валюту — гривню — ввести в обіг через вітчизняні підприємства-виробники, її було запроваджено простим обміном на купонаркованці, без жодного зв'язку з об'єктивними інтересами вітчизняної промисловості і сільського господарства на товарному, валютному і кредитному ринках.

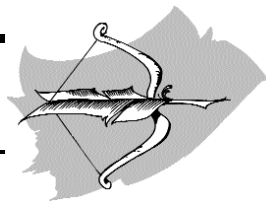
Тому подальший широкий розвиток будівництва шикарних приватних котеджів для чиновників різного рангу, посадові оклади яких ледве забезпечували офіційний прожитковий мінімум, був логічним продовженням курсу економічних реформ, проголошених керівництвом України. Відбувалося все це на очах десятків мільйонів громадян України, але, судячи з усього, ніяких адекватних реакцій не викликало.

Українець все більше втрачав віру, озлоблювався, не бачив перспективи, бо багато хто вважав і, на жаль, вважає досі, що «треба спочатку нагодувати народ, а потім вже піклуватися про українську мову». Відсутність необхідного рівня національної свідомості народу стала очевидною, хоча б тому, що аксіома — «Без мови — немає нації» — залишилася для значної частини населення України просто незрозумілою. Отже, визріли всі необхідні умови для переходу до наступного етапу ліквідації незалежності — етапу кучмономії.

Саме тоді панівна верхівка у Москві й ідеологічно підпорядковане їй малоросійське антипатріотичне чиновництво в Києві зрозуміло, що в Україні немає НАЦІЇ, а отже нема кому відстоювати національні інтереси, а тим більше не варто боятися організованих демократично-визвольних акцій народу на національному рівні.

Далі буде

• Євген ГОЛИБАРД

Розвіювання будь-яких міфів — процес болючий, а іноді й небезпечний. Особливо, коли міф вжився у свідомість багатьох людей, коли він їм чимсь та вигідний і солодкий.

І раптом у тебе забирають те, з чим ти живився, що творило певну опору твого життя, твоєї свідомості. А що вже казати про міф, на якому виросло кілька поколінь, який окутаний всенародною святістю, за яким стоїть велетенська трагедія мільйонів наших співвітчизників, біль сиріт, солдатських вдів, матерів фронтовиків. Трагедія, що пройшла через кожен дім, через кожну родину. Звичайно ж, це та сама війна, яку українці в кількох поколіннях (і мій батько та мати, і я) називали Великою Вітчизняною.

Справедливо називали саме так. І я не посягаю на цю назву, до якої всі ми звикли. Не посягаю заради ще сухих фронтовиків, які жили з саме такою назвою давноминулої війни. Так однобоко, заідеологізовано і спрощено подавалася вона кільком поколінням згорьованих, битих війною, трощених нею людей, так подавалася Сталіним та його підручними людоловами з Кремля, особливо її початок. Нам усім з дитинства втовкмачували, що Країна Рад бореться за мир у всьому світі, що вона є опорою миру і що це — наймиролюбніша країна, яка, підписавши з Гітлером угоду про ненапад і дружбу, жила собі тихим, спокійним життям. Партия проводила індустріалізацію, а щасливий народ співав пісні ось такого стибу:

*Наш каждый год —
победа и борьба,
За уголь, за размах
металлургии!..
А может быть,
к шестнадцати гербам
Еще гербы прибавятся дру-
гие...*

Все було прекрасно, але Гітлерюка зі своїми полчищами агресорів напав на нас несподівано. І тому ми мали такі велетенські втрати у перший рік війни, тому фашисти пройшли аж до Москви і Сталінграда.

Але згодом Сталін розібрався в ситуації, організував оборону, а тоді і контрнаступ. Визволили Європу і закріпили червоний прапор над Рейхстагом. Саме так, під диктування Йосипа Кривавого, була написана історія війни.

А по його смерті вже ніхто не одважувався зазирнути в таємні і легальні документи, щоб прочитати їх без упередженості і страху, прочитати їх по-новому і встановити істину, хоч би якою гіркою і неприємною вона була. Просто міф про миролюбного Сталіна, який за надто довірився віроломному Гітлеру, перекинули на партію, що відбила фашистську агресію і перемогла. Ніби без неї, без партії наш народ або завоювали б гітлерівців, або ж усі, без винятку, здалися в полон чи розбіглися зі своєї землі по світу.

Зізнаюся перед вами, як перед Господом: навіть прочитавши багато документальних книжок, виданих за рубежем українцями та росіянами, далеко нерядовими учасниками війни, об'єктивними науковцями та істориками, під натиском їхніх неспростованих аргументів і фактів, схилиючись розумом до більш точної назви "Друга світова війна" — я б все одно не осмілювся посягнути на цей міф, зведений до святощів пам'яті старшого покоління. Не наважисся. Побоявся, уявивши, який страшний гнів фронтовиків викликав би на свою голову.

Одначе це вже зроблено. Нашим земляком, радянським розвідником Віктором Суворовим та багатьма чесними військовими істориками. Суворов першим пішов на це міне поле історії. Він докопався до страшної правди про початок

війни, віддавши цьому багато років життя, перегорнувши всі доступні, не знищені Сталіним документи, вивчивши всі джерела, спогади маршалів і генералів. І насмілювся оприлюднити свої вбивчі для старших людей висновки.

Його праця "Криголам" вийшла книгою, яку за сьогоднішніх часів мало хто з вас прочитав, вона і дорога, і читається важко, бо насичена документами, цитатами, назвами армій, корпусів, військових округів, іменами вже забутих воєначальників, забутих різновидів зброї. Тому користуючись можливостями радіо і наявністю такої великої аудиторії, дозволю собі донести лише сутність цієї нової правди, яка радикально змінює нашу традиційну уяву про причини нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз. Тому ні в чому мене не звинувачуйте, фронтовики. Ваш ратний подвиг від цієї правди не поменшає. Навпаки, він росте в очах майбутніх поколінь і в очах сучасників. Значно вище. І трагізм війни, і ваш незабутній подвиг. Він просто стане правдивим і зрозумілим. То більше сьогоднішні німці готові до покаяння. Не лише на словах. Через виплату боргів "остарбайтерам", які живуть на мізерну пенсію, вони доводять це. Отож, правда про війну лише зближить наші народи, бо вслід за Берлінською стіною падає ідеологічний міф про причини початку війни.

Не злітється на Віктора Суворова та істориків, а тим більше на мене. Краще порадійте, що правда перемогла ще за вашого життя, що ви її пізнали. І живіть з нею ще довгодовго.

Ті, хто з цієї правдою ще не знайомий, наберіться мужності, бо вона справді, як блискавка: Сталін продумано, заздалегідь, майже за три роки до нападу Гітлера, витрясаючи душу із країни та народу, готувався до війни, до захоплення всієї Європи. Готувався грамотно, педантично, за всіма найкращими приписами і методами ведення війни, за найновішою мілітарною технологією. Але до війни, передусім, проти Німеччини, війни загартницької, наступальної, війни на чужій території. І якби Гітлер не скомандував своїм військам перейти кордон вдосвіта двадцять другого червня сорок першого, то такий наказ віддав би Сталін своїм арміям буквально через кілька днів. І це була б, звичайно, не Велика Вітчизняна, а велика прогресивна війна "за визволення поневолених народів Європи від соціального та національного гніту." Про це знало лише найвужче оточення Сталіна, хоча здогадувалися сотні генералів, десятки тисяч старших, сотні тисяч молодших офіцерів та мільйони людей, які боялися в цьому зізнатися навіть собі. Знали про це точно, без здогадів, тільки Сталін, Молотов, Берія, нарком оборони Тимошенко, нарком державного контролю Мехліс, начальник генштабу Жуков. Гітлер просто змуснений був випередити Сталіна.

Не хочете вірити? Я розумію вас. Але ж ось лише деякі факти. Лише деякі. У Кремлі підписано пакт Ріббентропа-Молотова, Сталін і Гітлер розділили між собою східну Європу, розірвали надвоє Польшу і тепер появився спільний радянсько-німецький кордон. Країна, яка готується лише до захисту від єдиного можливого агресора, саме Німеччини, ніколи не допустить такої близькості. Адже досі між ними лежала нейтральна Польша, який німці, перед нападом на Союз, мусили оголосити війну, пройти її територію (а це щонайменше кілька днів), а тоді вже появтися на радянському кордоні. Сталін вчинив саме так, бо готувався до своєї війни. Не оборонної, а наступальної.

Генерал Кривошеїн, відбувши з Гудеріаном спільний радянсько-фашистський парад у Бресті з на-

годи розтерзання Польщі, каже своїм підлеглим: **"С немцями ми заключили договор, но это ничего не значит. Сейчас самое распрекрасное время для окончательного решения всех мировых проблем"**. Це ще тридцять дев'ятий рік. Такий жарт тоді коштував голови, генерал про це знав краще за своїх підлеглих. У вересні тридцять дев'ятого СРСР оголосив себе нейтральною державою і... до червня сорок першого захопив території з населенням двадцять три мільйони людей, а всі його європейські сусіди стали жертвами радянської агресії. Радянські концтабори переповнені полоненими офіцерами європейських армій, найбільше — поляками. Що ж це за нейтральна країна, яка фактично вступила у другу світову війну з самого її початку і до червня сорок першого втратила у військо-

Україна і Білорусія, Прибалтика, Бесарабія, радянські кордони посунулися вперед на двісті-триста кілометрів. Готова тобі нова смуга забезпечення: болота, гори, бездоріжжя. І раптом тодішній начальник генштабу Мерецков наказує: "Ранее созданную полосу обеспечения на западных границах уничтожить, команды подрывников распустить, заряды снять, мины обезвредить, заграждения сравнять с землей. На новых землях полосу обеспечения не создавать. Основные силы Красной Армии вывести прямо к границам, не прикрывая эти силы никакой полосой обеспечения. Из глубины страны прямо к границе сосредоточить все стратегические запасы Красной Армии. Срочно начать гигантские работы по развитию аэродромной и дорожной сети в Западной Белоруссии и Западной Украине. Однопут-

забезпечення, яка мала б, за оборонного варіанту, бути малолюдною, але важкопрохідною для агресора (вмить злітають у повітря мости, дороги, греблі, мінні поля, пастки) чомусь заповнюється величезною кількістю новостворених армій, що прибувають із глибини країни, навіть із Сибіру. Чомусь прибувають на кордон і базуються в лісах величезні групи парашутистів-десантників, гірські частини, офіцери беруть собі в денщики-ад'ютанти солдатиків, які володіють німецькою мовою. Поблизу самого, тепер радянсько-німецького, кордону будуються аеродроми для дальньої авіації. Ремонтуються і будуються нові мости і дороги в прикордонній зоні. З усієї країни летять ешелони із новими рейками та з інженерними військами і розвантажуються на самому кордоні. Для чого? Авіація, десантники, тан-

БРЕХНЯ НА КРОВІ

ХТО Ж РОЗПОЧАВ ВІЙНУ?

вих операціях за кордоном сотні тисяч солдатів і офіцерів? Значно більше, як Німеччина. Сталін не приховував своїх стратегічних планів:

"Надо втянуть Европу в войну, оставляя самому нейтральным, затем, когда противники истощат друг друга, бросить на чашу весов всю мощь Красной Армии". 19 серпня тридцять дев'ятого на закритому засіданні політбюро було схвалено саме такий план. Із уточненням: армія швидко завойовує території, а частини НКВД услід за нею здійснюють своїми карательськими методами "советізацію" населення. Якими саме методами — запитайте у західних українців.

Та це політичний аспект. А ось військова конкретика, якій заперечити неможливо. Навіть курсант військового училища знає азбучне правило: армія, яка готується до оборони, ніколи не розташовує свої головні сили на кордоні, а відтягує їх у глибину країни, вибудовує багато ешелоновану оборону. Інакше армія приречена на блискавичний розгром. На кордонах створюється лише спеціальна смуга забезпечення із мінними полями, пастками, загородами, замінованими мостами, тунелями, дорогами. Якщо армія готується лише до оборони, на кордоні ніколи не скупчуються головні війська, вони зосереджені лише спеціально в глибині території, щоб там розгромити агресора. Це аксіома оборонної стратегії.

А що ж відбувається з Червоною Армією, держава якої оголосила себе нейтральною? До початку Другої світової війни армія мала і смугу забезпечення, і лінію оборони. Причому потужну, грамотну — дармовою солдатської та невідільницької сили не бракувало.

А тут ще прирізано нових територій на західних кордонах: західні

ные дороги превратит в двухпутные. Повсеместно повысит пропускную способность дорог, строит новые дороги прямо к германским границам".

Скажіть мені, фронтовики, ви ж знаєте тодішні і сталінські, і армійські порядки. Якби це не була вказівка Сталіна (тобто — державна політика), чи дописав би до кінця своє, вважаєте, зрадницьке розпорядження Марецков? Він би не дописав і першого речення. Уявляєте собі: начальник Генерального штабу армії, яка проголосила оборонну доктрину, доценту руйнує всі, вже готові, оборонні укріплення і на оголений, незахищений кордон вводить свої основні військові сили, тобто — підставляє Червону армію під розгром, робить її звичайною мішенню, а фактично здає її агресорові. Міг би він дозволити собі таку авантюру самодіяльності у будь-якій країні, а тим більше в СРСР, де суспільство і армія перенасичені "особистими", стукачами, донощиками, інформаторами, де все пронизано підозрою і вишукуванням "ворогів народу"? Отже, він виконував політичну волю самого Сталіна.

Мерецкова за це не розстріляли, не закинули до концтабору, лише через тривалий час мирно, без галасу, перевели на іншу посаду. І знаєте за що? За те, що він повільно виконував свій же наказ по знищенню смуги забезпечення і виведенню армії на лінію кордону.

У лютому сорок першого Мерецкова замінили на цій посаді Жуков. Цей талановитий військовий стратег і водночас жорстокий, аморальний сталінський сатрап, перемогти якого здобувалися за рахунок величезної кількості пролитої крові своїх солдатів, лише виконував наказ Мерецкова. Виконував із крутим розмахом і "русской удалью".

Нова, вже розширена за рахунок завойованих територій, смуга

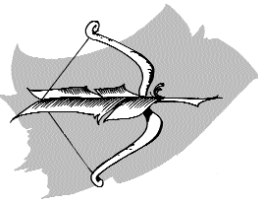
ки, піхота ввірвуться на чужу територію, а за ними прокладатиметься замість вузької європейської — радянська залізнична колія.

Звичайно, через короткий час все це перетвориться на нечувані подарунки Гітлеру, бо літаки будуть знищені на аеродромах, танки — на залізничних платформах, колосальна кількість боєприпасів — у коморах, наші вояки потраплять у полон, а радянськими рейками німці вистелятимуть собі шлях на Москву.

Аналогічна картина відбувалася і на півдні, де з території Одещини і Бессарабії готувалася операція по захопленню Румунії як головного постачальника пального для німецької армії. Радянські ескадри готувалися по Дунаю швидко дістатися до самого серця Європи, щоб швидко ошасливити її соціалізмом. Ви, мабуть, помітили, що наша з вами Україна, тоді мовчазна, розтерзана голодомором і репресіями колонія, була головним плацдармом цієї страшної сталінської авантюри по завоюванню і "советізації" всієї Європи. Саме Україна.

Продовжую підтверджувати фактами цю страшну правду. Упродовж тридцяти років всі старі західні кордони Союзу густо обкладені, захищені тринадцятьма укріпленими районами. Аж тринадцятьма. І кожен за вогневою потужністю рівний корпусові. Мільйони тонн бетону, підземні військові містечка, склади, електростанції, шпиталі, складна система тунелів. Кожен такий укріпрайон міг самостійно вести оборонні бої і бути неприступним дуже тривалий час. Мій батько рядовим солдатиком служив саме в такій частині, часто розповідав мені про ці підземні військові міста, які будували і солдати, і зеки.

Все це вже було збудовано в режимі майже стерильної секрет-

ності під пильним оком енкаведистів. Таку могутню західну лінію оборони, названу “Лінія Сталіна”, не могла здолати жодна армія світу. У тридцять восьмому ця лінія була додатково зміцнена важкими артилерійськими капонірами. Та появляється пакт Ріббентропа-Молотова і розпочинається Друга світова війна. Отже, треба зміцнювати свою оборону ще більше. Натомість укріпрайони чомусь розформовуються і знищуються.

Загарбавши Західну Білорусь, Прибалтику, Західну Україну, Буковину, Бессарабію, Сталін отримав нові прикордонні території, які надавали рідкісну можливість для створення ще могутнішої смуги забезпечення, прийнятої у військовій науці. Болота, гори, бездоріжжя, старі протрухлі мости. Лише замінуй це все, облаштуй пастки, загороди, греблі, прикордонники нехай пантрують кордон, а в разі нападу агресора — все заміноване злетить у повітря, ворог надовго зав’язне у смузі забезпечення. Основні захисні лінії розташовуються в глибині власної території, вони встигнуть гідно зустріти нападника і розгромити його. Так веліла тодішня мілітарна наука і здоровий глузд.

Та Сталін після тридцять дев’ятого, після початку другої світової війни, в якій СРСР вже брав активну участь, отже, Сталін, разом з Гітлером був її співавтором, діє наперекір цій нормальній логіці. Тринадцять оборонних, наймогутніших у світі, вже збудованих, оснащених найновішою зброєю, укомплектованих вояками укріпрайонів, а насправді замаскованих підземних військових міст удовж старих західних кордонів за його вказівкою розформовуються. Бетоновані бастіони, споруджені солдатами і зекани — знищуються, хоч донедавна ці укріпрайони іменувалися “Лінією Сталіна”.

Ось що пише про це наш земляк, один з найчесніших і найблагородніших генералів радянського часу, Петро Григоренко: “...Це злочин проти нашого народу. Багато мільярдів рублів (за моїми підрахунками, не менше 120) здер радянський уряд з народу, щоби спорудити вздовж всього західного кордону неприступні для ворога укріплення... І напередодні самої війни, навесні сорок першого року — загрозило могутні вибухи по всій 1200-кілометровій лінії укріплення. Могутні залізобетонні капоніри і напівкапоніри, багатоамбразурні вогневі точки, командні і спостережні пункти — десятки тисяч довгострокових оборонних споруд було піднято в повітря за особистим наказом Сталіна.”

Одночасно на самісінькому західному кордоні, тепер уже радянсько-німецькому, бо Польщу поділено, будуються аеродроми для дальньої авіації, формуються величезні групи десантників, парашутистів, гірські підрозділи. З усієї країни ешелони везуть нові рейки, щоб замінити вузьку європейську колію на широку, соціалістичну. Аж до Берліна. Бо розпочнеться не Велика Вітчизняна, а “велика прогресивна, сталінська війна по визволенню Європи з-під гніту буржуазії”, проти якої чомусь самі народи не повстають.

З півдня України, з Бессарабії готувався блискавичний наступ на Румунію, як головне джерело постачання пальним німецької армії. Радянські ескадри Дунаєм мали швидко проникнути в саме серце Європи і висадити там десанти. Ні про яку оборону не було і гадки. Лише сталінський наступ. Команда з Кремля, як підтверджують факти, мала пролунати 23-го червня сорок першого.

До речі, Гітлер діяв точнісінько так само, як Сталін. Лише він готував свою армію та її озброєння до війни у Західній Європі та Африці, далі — буде видно. Адже зі Сталі-

ним підписано мирну угоду про не-напад.

Не возз’єднання України з її західними землями планував кривавий Йосип, а лише вихід на безпосередній кордон із Німеччиною, готував плацдарм для наступу. Живі західняки йому навіть заважали, потрібна була лише стратегічна територія для блискавичного кидка на спину Гітлера, зайнятого війною у Франції. **Саме на цю “зайнятість” Гітлера був головний розрахунок.** Та наводжу інші факти про підготовку СРСР до окупації всієї Європи, передусім — Німеччини, яка мала стати “шістнадцятим гербом Союзу”.

У Гітлера було лише **4 000** парашутистів-десантників, у Сталіна — понад **1 000 000**. До того ж, у квітні 41-го Сталін створює в західних районах ще 5 повітрянодесантних корпусів. Для армії, яка готується лише оборонятися — це безумство. Куди буде десантуватися цей 1 000 000 людей, у тил ворога? У власні тили? І перший, і другий варіанти — абсурдні, божевільні.

Їх розміщують у лісах біля самого кордону, де на аеродромах, крім тисяч дальніх бомбардувальників, десантних літаків стоять майже 10 000 багатомісних планерів. Чому на кордоні, а не в глибині території? До речі, я лише тепер зрозумів ще одну причину української трагедії, голоду 33-го. Допомогли ці документи. Саме в той рік наступив сталінський парашутний психоз (вже тоді він готував десантників для майбутньої окупації чужих країн). Виметений до зернини український хліб пішов на закупівлю парашутної технології для шовкових комбінатів, парашутних фабрик та аероклубів. В оборонній війні парашутисти зайві.

У момент нападу Гітлера вся військово-морська база Лієпаї була буквально забита радянськими підводними човнами та морськими піхотинцями. Поруч з німецьким кордоном. В останній день миру Чорноморський флот проводив грандіозні навчання, де відпрацьовувалася тактика наступу на чужі території.

За вказівкою Сталіна швидко формуються нові радянські армії. Не армії прикриття для оборонної війни, а армії вторгнення та надударні армії. Одна лісія Дев’ята надударна армія має 3 341 танк, шість корпусів (у тому числі й механізовані, і кавалерійські, 17 дивізій (танкових, авіаційних, моторизованих, стрілецьких). **Кількість танків лише у Дев’ятій надударній армії — це майже всі танки Вермахту, але за якістю — кращі.** Саме ця Дев’ята армія мала стати сталінським ключем до європейської брами, тобто — до завоювання всієї Європи. Вона чекала команди на румунському кордоні, щоб перерізати основну паливну вену Німеччини. Отоді Червона Армія може вриватися на німецьку територію. Літаки, десантники, танки, моторизовані частини, піхота, кораблі і підводні човни зненацька підімнуть під себе Німеччину, яка без румунського пального й оргнизується не встигне. Позаду йтиме другий ешелон “зачистки”, а за ними війська НКВД проводитимуть звичну для них “советизацію” під дулом автомата.

Потоки таємно створюваних у глибині країни армій крізь темряву ночей, добре замасковані, зі сходу, півночі і півдня летять на захід, до самого кордону. Прикордонники та інженерні війська під наглядом енкаведистів знімають всі перешкоди у смузі прикриття, розмінують останні прикордонні метри, знімають дротяні загорожі, зводять нові прикордонні мости, які пропускати будуть на захід радянські Т-34, важкі гармати і вантажівки. Всі ліси Західної України, Білорусії та Прибалтики кишать військами, що прибули з усіх закутків Союзу.

5-го травня 41-го року Сталін розігрує політичний спектакль, бо приховати підготовку до нападу на

Німеччину вже неможливо. Про це волає тодішня світова преса. У переповненій командирами Червоної Армії кремлівській залі він виголошує нібито цілком секретну промову, знаючи, що інформація обов’язково просочиться на захід. Він зумисне повідомляє, що війна СРСР проти Німеччини **таки готується, але розпочнеться вона аж у сорок другим.** Він хотів одурити Гітлера. Не вдалося. Знаючи про плани свого “союзника” — півроку тому Гітлер віддав наказ готувати “План Барбаросса”.

А тим часом формуються все нові й нові дивізії, вони укомплектовуються навіть із зеків, яких не встигають обмундирувати (так звані “чорні дивізії”). 16-та армія, якою командував вчорашній в’язень Рокосовський, в основному складалася із зеків. Майже всі військові округи СРСР спорожніли, всі запаси пального, харчів, техніки, снаряди, набої — все вивозилося на західний кордон. У казармах гуляє вітер, а полки, дивізії, цілі армії вже ховаються у прикордонних лісах просто неба. Врахуйте відстань з далекого Сходу, з далекої півночі, врахуйте масштаби тодішньої країни — і теж матимете відповідь про причини найтрагічніших днів, місяців, першого року війни.

Величезна кількість радянських вояків зустріли війну у вагонах-товарняках, без штабів і старших офіцерів. Їхні ешелони, як і ешелони з палим та озброєнням, танками і машинами потрапили вже під перші фашистські бомби.

13-те червня сорок першого зафіксовано в світовій військовій історії, як найбільше переміщення військ. Воно відбулося в Радянському Союзі. Ось як підтверджує це генерал Штеменко: **“Ешелони с войсками идут на запад и юго-запад сплошным потоком. Сложность и переменчивость обстановки нередко вынуждала прекращать выгрузку и направлять эшелоны на какую-то новую станцию. Случалось, что командование и штаб дивизии выгружались в одном месте, а полки в другом, даже в нескольких местах на значительном удалении.”** А ось свідчення генерала Кльоміна: **“В начале июня на дорогах находилось 47 000 вагонов с воинскими грузами”.** Це за того, що в першому стратегічному ешелоні військ, на кордоні і поблизу нього вже стояли, готові до наступу, **170** танкових, моторизованих, стрілецьких і кавалерійських дивізій. **56** із них стояли на самому кордоні. Не кваптеся, це ще не все. **114** інших дивізій першого стратегічного ешелону чекали наказу поблизу або на території західних прикордонних округів. **284** дивізії лише першого стратегічного, тобто наступального, ешелону за кілька днів до нападу Гітлера, були готові до саме атакуючої, а не до оборонної війни. Все це підтверджено документами і свідченнями учасників подій. А ще ж було створено другий і третій, теж не оборонні, а наступальні ешелони, щоб здійснити сталінську “світову революцію”.

Ось генерал Телегін: “Поскольку предполагалось, что война будет вестись на территории противника... склады с мобилизационными запасами вооружения, имущества, боеприпасов были передислоцированы в приграничные военные округа”.

Всі військові підрозділи мали секретний пакет, який відкривався лише в разі початку війни або ж вказівки вищого командування. Коли гітлерівці перейшли радянський кордон і зненацька заскочили війська, які самі готувалися до агресії — червоні командири відкрили секретні пакети: там був наказ та інструкція про наступ. Про оборону — ні слова. До речі, дехто з командирів діяв саме згідно цього припису. Потім комуністичні ідеологи називатимуть це безглуздя героїзмом.

Наприклад, 24-го червня на румунському кордоні, в районі Кілії прикордонні катери висадили наступальний десант, який став відкритою мішенню для німців.

Гітлер був менше готовий до нападу на Союз, ніж Сталін до нападу на Німеччину та її сателітів. У Сталіна, як підтверджують документи, було в кілька разів більше літаків і танків, гармат і солдатів. Однак все це було призначено лише для наступальних дій, для блискавичної агресії. Переконавшись у цьому, фюрер вдарив першим.

22 червня о 3-ій годині п’ятнадцять хвилин німці розпочали артилерійську підготовку, а о 4-ій 45 — танки Гудеріана форсували Західний Буг, що був кордоном.

О 4-ій годині ранку того ж дня посол Німеччини в Союзі граф Шуленбург у супроводі свого радника Хільгера востаннє ввійшли до кабінету Молотова. Посол спокійно виклав зміст телеграми, що надійшла йому з Берліна. Зміст її був по-німецькому точний і педантичний: скупчення військ і бойової техніки на кордоні набрало недопустимих, агресивних розмірів. Німецький уряд **вимушений** вдатися до контрзаходів. **“На хвилину запала мертва тиша.** —згадує Хільгер. **Потім він запитав: “Це — оголошення війни?” Шуленбург мовчки звів руки до неба...”**

Велетенська кількість швидкісних танків, які могли скинути гусениці і на колесах розвивати швидкість до ста кілометрів на європейських (не наших) дорогах, величезна кількість літаків і планерів на прикордонних аеродромах, скупчення ударних наступальних армій, бойової техніки, запаси пального і продовольства, боеприпасів і реюків, за відсутності оборонних укріплень і смуг забезпечення — все це вмить стало просто безпомічною мішенню для агресора. Німецькі бомбардувальники розстріляли радянські літаки, які не встигли піднятися в повітря, танки, які стояли на залізничних платформах, не розвантажені ешелони з боеприпасами і солдатами, які (так свідчать факти) двадцять третього червня, через день мали атакувати Німеччину. Мільйони радянських воїнів потрапили в огненне пекло вибухів своїх же боеприпасів.

Хіба їх можна в чомусь звинувачувати? У тому, що вони безладно відступали, втративши свої штаби і набої, що вони здавалися в полон чи блукали в лісах, не розуміючи, де їх тил, а де передова? Ні Тимошенко, ні Жукова, ні Берію, які керували знищенням оборонної лінії, смуги забезпечення, які підставили під фашистський удар всю Червону Армію — Сталін не лише не розстріляв, а й не змістив із посади. Ви ж розумієте, чому?

А фашистські підрозділи легко врзалися в територію Союзу, майже не зустрічаючи організованого військового опору, швидко захопили Білорусію та Україну і наблизилися до самої Москви. Чому це сталося — ви вже знаєте. Хто в цьому винен — знаєте також.

Так, через п’ять довгих кривавих років, коли поляжуть у самотніх та братських могилах сорок мільйонів радянських воїнів, ще п’ять мільйонів загинуть у концтаборах, резерваціях полонених, на каторжних роботах у Німеччині, коли будуть спалені й поруйновані наші міста і села — над Рейхстагом замайорить переможний прапор.

Навіть цей кульмінаційний, знаковий епізод другої світової війни — установлення прапора над Рейхстагом — сталінська система теж затумила брехнею і фальсифікацією. Кілька поколінь знали, що переможну крапку у війні поставили росіянин Єгоров і... земляк Сталіна Кантарія. Розвіємо і цей туманний міф.

Батальйоном, у якому служили Кантарія та Єгоров, командував капітан Неустроєв. У своїх спогадах він стверджує, що ні Єгоров, ні Кан-

тарія ніякого подвигу не вчинили. Коли вони з’явилися у рейхстазі, той уже був обвішаний радянськими прапорами, як новорічна ялинка іграшками.

Ось що пише Неустроєв: “Близько 12 години ночі (час берлінський) в Рейхстаг прийшов полковник Зінченко...”

— Капітане Неустроєв, відповідайте!

Полковника цікавив прапор. Я спробував йому пояснити, що прапорів багато... Прапор П’ятиницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в’їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, що виходить на королівську площу. Прапор третьої роти... Коротше, я доповів, що прапорці ротні, взводні та навіть окремих відділень встановлені у розташуванні їхніх позицій.

— Не те ти кажеш, товаришу комбате — різко обірвав мене Зінченко. — Я запитую, де прапор Військової Ради армії під номером п’ять?...

Стали з’ясовувати, розпитувати, виявилось, що прапор залишився у штабі полку, в “будинку Гітлера”...

А далі, розповідає Неустроєв, була проста гра: прапор, зображення якого обійде всю планету, притомом привезуть зі штабу на околиці Берліна, капітан покличе двох бійців, які потраплять йому на очі — Єгорова та Кантарію. Вручить їм прапор і накаже: виберіться на дах і закріпіть там.

Однак, розвідники заблукали в густій темряві. Тоді Неустроєв вирішив посилити групу і наказав українцеві, заступникові командира батальйону лейтенантові Бересту очолити операцію, довести її до кінця.

Веселий бравий українець із лейтенантськими погонами доволі швидко і легко виконав наказ. Прапор Військової ради армії (чомусь під № 5, чому не № 1?) затріпотів у нічному берлінському небі над Рейхстагом серед сотень, встановлених тут раніше. Розвідники швидко спустилися донизу, відрпортували капітанові Неустроєву. Вони й гадки не мали, що здійснили щось виняткове, героїчне. Натомлені пішли спати.

Та в радянську історію війни ввійшли тільки росіянин Єгоров та грузин Кантарія. Про українця чомусь “забули”. Зафіксовано лише одну примітивну причину — Берест був загонистим і гострим на язик. То нехай хоч його внуки і правнуки знають правду!.

А далі... У звуках фанфар та салютів забудеться чорний і пекельний сорок перший, а коли про нього згадають, то все сплишуть на “віроломну фашистську агресію”, до якої, мовляв, не були готові мирні радянські воїни. Так, не були готові, але хіба є в цьому їхня вина, коли армія лише виконувала волю свого комуністичного імператора-авантюриста? Якою була ця воля — ви вже знаєте.

Переміг, звичайно, народ. Терплячістю, кров’ю, відвагою. За нього Сталін підніме келих вина, правда, лише за великий російський. Про інші (і про свій грузинський) навіть не згадає. Правда, через короткий час він забуде і про російський. Вся велич Перемоги і східна Серопа дістануться йому, решта — його партії, ще трішки — кільком маршалам і генералам. А народові — залишаться невеликої рани душі і тіла, відвісто дружин і сірительство дітей, землянки замість хат і шлея у плузі поруч з худю коровою. А нам, українцям, дістануться ще й голод сорок сьомого, братовбивча громадянська війна в Західній Україні, депортація майже трети її населення, операція “Вісла”, вербування української молоді на будови в інші республіки, де вона буде повністю зрусіфікована, рабська робота в колоєсах, на шахтах, заводах. І, звісно ж, за-гнала боротьба з “українським

НЕРІДКО СПОРТИВНА ПЕРЕМОГА СТАЄ ПОРАЗКОЮ В БОЮ ЗА ВЛАСНУ ДУШУ

Історію творять особистості, котрі стали людьми Громади, абсолютної, священої. Таких людей і такі громади творить ідея. Фанатична віра робить ідеї Великими, а Великі Ідеї — то вже історія.

Історія козацької нації — не спомин. Це — віра у наше поклонання, індивідуальне духовне життя.

Попович Анатолій Васильович — генерал-полковник козацтва, Верховний отаман Козацтва України, президент Всеукраїнської федерації бойових мистецтв, суддя міжнародної категорії, шостий дан з карате; “у мене ще з десятих всьох титулів, але я думаю, що цього досить”, — скромно додає особистість. Він знайшов себе в Національній ідеї через бойову культуру і 23 роки пошуків істини за східними бойовими системами. Пан Анатолій розробив і веде національну систему бойових мистецтв “Собор”. Людина, котра вірить у себе, ідею. Поза всім — авторитарний, егоцентричний. Порядок і послух у його команді — найперший обов’язок.

— Бойові мистецтва — мій діагноз. Колишні друзі порушили питання, чому мені подобається життя в системі бойових мистецтв? Воно мені абсолютно не подобається, — відповідаю я. Посудіть самі. Минає рівно 30 років з початку мого бойового шляху. Він не був і не є моєю професією. З 4-х вищих навчальних закладів, що закінчив, лиш один пов’язаний з фізичною культурою: фізико-математичний факультет університету, Авіаційний інститут, аспірантура Інституту кібернетики, нарешті Інститут фізичної культури (кафедра боксу). Бій та мистецтво, яке пов’язане з ним, — це бажання, хобі чи інтерес, як завгодно. Але інтерес, що визначає моє життя. Я не обрав військову кар’єру, хоча багато років викладав у військових вузах, 11 років — провідний інструктор військово-спортивних єдиноборств. Повітрянодесантних військ. Не обрав музичної кар’єри, хоча навіть оркестром керував у студентські роки. Не пішов у науку. Сім’я мене бачить нечасто. П’ять травматичних операцій, чимало простіших пошкоджень... Але життя моє належить бойовим мистецтвам. Це приблизно так, як дихати. Ти не відчуваєш запаху чи смаку повітря, а даєш йому належну ціну, коли його бракує. Пробував кидати кілька разів, вирішував змінити життя — неможливо.

Бойове мистецтво еволюціонувало в моїй свідомості, душі та тілі. Оволодівав майстерністю не одного стилю і школи: Бог мені дав 14 учителів зі світовим ім’ям.

— **Цікаво почути ці “світові імена”, їх Школи і напрямки.**

— Відомий майстер карате з Конго Клемант Яндом, чемпіон Північної Африки. Техніці гунфу мене навчав майстер Бу із Сайгону. Один із основних напрямків мого бойового життя — майстер Нгуен Куанг, Школа п’яти звірів, Південний В’єтнам. Інші великі майстри — Ле Ван Тхань, стиль тигра і грифа “Дай Бай”; Лезіонг Анхьао (теж Школа п’яти звірів); Хоу Дзянь Чень, мистецтво Тай Чі; майстер Фам Хек Хок, В’єтнам, Школа Голова Змії. 10 років учився у всевітньо відомого Есена Ісмаїлова, тибетська Школа Лун-Ху-Чуен (тигра і дракона) та інші. Останній семірічний період Господь повернув

мене до нашої культури, спершу духовної, християнської (посвята в отця Аврамія), згодом — бойової (багато знань передав мені о. Іосаф). Десять років був приєднаний до чужої культури — індуїзму, даосизму, дзен-буддизму. Вдячний за великі знання, що дали можливість чітко розрізнити національне й не національне.

— **Пане Анатолію, визначте основні етапи Вашого оволодіння бойовими мистецтвами.**

— 30-річний період пізнання бойової культури можна поділити на такі етапи: посвята в техніку, енергетику та повернення до національного егрегора. У структуру, технічні канони бойової системи мене посвятив майстер Фам Хек Хок (тим часом секрет Школи, структура, особливо тоді, була з сімома печатками); через сім років, неначе містика, — посвята в енергетичну структуру роботи з силами природи майстра Нгуен Куанга. Останнє ми порівнюємо із знаннями характерників (наших козаків). Сім років тому я прийшов до національної бойової культури, відкрив для себе величну Школу “Собор”, що прийшла до нас з глибини віків.

— **Паралелі між енергетичним рівнем бою Школи п’яти звірів та бойовим мистецтвом характерників — випадкові?**

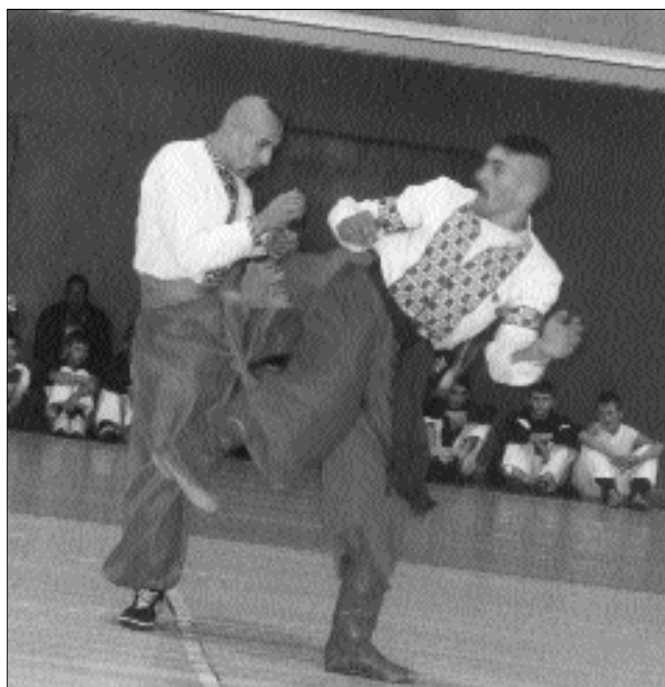
— Спорідненість бойових культур Індії, Китаю, В’єтнаму і нашої слов’янської культури — очевидна. Пізнаючи різні культури світу, я знайшов дивне для себе, але дуже цікаве поєднання. Довершила це поєднання подорож у центр Африки. Коли плем’я берберів посвятило мене в орден “Хрест пустелі”, дуже дивувався, чому вибрали саме мене, українця. Одна сторона ордену — хрест, інша — відображення сил природи (сонце, місяць, сторони світу тощо). З’ясувалося, перша сторона — свідчення християнської історії берберів, нормадів і бедуїнів, друга — та сама характерницька робота з силами природи! Елементи ордену, кажуть наші історики-дослідники, майже усі — нашої трипільської культури. А бербері — колишні слов’яни, що емігрували в Африку тисячі років тому. Вони — нащадки “тваригів” (як вони говорять) або сварогів (нашого бога Сварога, бога Сонця).

Майстер Фам Зуї Зуї, старий мій товариш по в’єтнамській системі, який нині живе в Одесі, помітив величезну схожість наших народних танців, особливо гопака з їхньою бойовою системою В’єт Во Дао. Власне, так започаткувався турнір-фестиваль “Козацькі джерела”, спортивно-культурний захід за участю різних шкіл.

Чим більше ми засвідчували себе на світовій арені, тим швидше і переконаніше підходили до власного бойового мистецтва, його витоків і міграції. Зараз навіть важко говорити, що то — східні системи, а то — західні. Різниця — не в рухах тіла, а в бойовому світогляді. У всіх є прямий удар кулаком, хоча у японців він — “цукі”, у в’єтнамців — “дамтай”. Усі систе-

ми мають позицію, що ми зовемо “вершник”, китайці — “мабу”, в’єтнамці — “чумбінтан”, японці — “кібадачі”... У самому Китаї — близько 600 шкіл, в Японії — більше ста. Суть мистецтва національного спрямування особливо помітна в традиціях і внутрішніх образах. Коли пізнання системи єдиноборств починаєш духовно поглиблюватися — спілкуєшся уже з силами природи, мислиш і відчуваєш образами. Коли один рух китайці сприймають як дракон, що перелітає гору, то українці — як пещерний коня по крупу. Відчувати образи чужої культури нелегко, тому українське бойове мистецтво основане на рідних традиціях, відчуттях. Це сприяє ефективності роботи тіла, а надто — духа, бо образне сприйняття — то проникнення в енергію нашої душі.

Бойове мистецтво, таким чином, є елементом культурології будь-якої нації, втіленням національної культури. Воно збільшує егрегор (енергія спільноти) свого народу через активних і відданих носіїв. Коли до тебе приходять носії іншої культури, скажімо, східної, їх завдання — збільшити егрегор власного народу за рахунок твоєї душі. Ти не тільки руки і ноги приєднуєш до чужої культури, ти пориваєш духовне національне коріння власної душі, а це вже — особливо небезпечно для духовного життя, його мети. Адже метою життя кожної людини є нагромадження духовної енергії, що в православ’ї зветься “благодаттю святого духа”. З яким потенціалом цієї духовної енергії нас застане Бог, у такий прошарок небесного світу ми і перейдемо після життя фізичного тіла. А коли чужі культури забирають наші душі — не стаємо ні українцями кращими, ні досконалішими-

ми людьми.

— **Ваша Всеукраїнська федерація бойових мистецтв збільшує національний егрегор?**

— Наша Федерація дуже ефективно останні 10 років виступала на світовій спортивній арені. Ми — шестиразові чемпіони світу, п’ятиразові чемпіони Європи, чотири рази Кубок світу здобували. Виховали більше ста майстрів спорту України з контактного карате, близько 30 майстрів спорту міжнародного класу, 10 заслужених тренерів України. Заявили себе у світі, в Європі як лідери. 147 разів спортсмени Федерації, якою я ке-

ОСОБИСТІСТЬ

рую, за ці десять років піднімалися на найвищу сходинку пошани у спортивних заходах світу. Але я говорю це не для реклами, а заради АЛЕ. Я помітив, що, здобуваючи чемпіонські титули, наші бійці інколи не стають кращими українцями, кращими віруючими, кращими людьми. Здобуваючи перемогу на спортивному майданчику, бійці дуже часто програють бій за власну душу. Можливо, саме це стало поштовхом для мене у поверненні до свого, рідного, духовного. Адже цей культурний негатив впливає на усю нашу життєдіяльність. Цей фактор має ставитися як питання номер один у вихованні молоді на державному рівні. І слава Богу, що нещодавно наша Федерація з допомогою Державного комітету молоді, спорту і туризму легалізувала новий вид спорту, єдиний в Україні з національною ідеологією та культурою — козацький двобій. Нарешті у нас з’явився офіційний напрямок фізичної культури і спорту, оснований на наших традиціях. Можливо об’єднувати молодь вже на державному рівні під прапором національної культури бойових мистецтв. Не так важливо, яким кулаком битися, інша справа, що мова, термінологія, одяг, культура, певні рухи тіла — в рамках українського інформаційно-енергетичного поля.

— **Яка ж різниця між козацьким двобоєм та іншими бойовими системами, бойовими видами спорту?**

— Козацький двобій — п’ятиборство. Претендент на нагороду, на державні спортивні звання демонструє вільну техніку і формалізовано канонічну техніку своєї Школи, в обумовленому двобої повинен показати елементи захисту Школи. Передбачається теж змагання у козацьких іграх, традиційних: боротьба нахрест (кинути за певний проміжок часу суперника); забава з оселедцем на реакцію (хто швидше дістане оселедця); на станову силу (хто зуміє перетягнути палицю). П’ятий напрямок змагань — сам двобій. Козацький двобій відкритий для будь-яких шкіл і бойових стилів, але здобути звання майстра спорту представнику не національних видів буде майже

неможливо. Адже спортсмен у національних змаганнях мусить виступити у всіх п’яти розділах і набрати для перемоги найбільше балів. Представник східної Школи може перемогти у двобої, але він не покаже техніку стилю національного спрямування, не виступить в обумовленому поєдинку.

— **Хто розробляє правила “козацького двобою”?**

— Окрім мене, у колектив авторів увійшли фахівці із Київського університету фізичної культури, інші професіонали. Адже ми не хочемо, щоб новий вид спорту прийшов у світ лише як “Пам’ять древніх козаків. Історична розвідка”. Він повинен відображати також досягнення сучасної спортивної науки. Безумовно, будуть ще методичні доробки: практика змагань покаже ті нюанси, які треба буде змінити або — додати. Перший крок уже зроблено, і держава сприйняла “козацький двобій” під номером 20 серед неолімпійських видів спорту. Ми можемо впроваджувати його у будь-якому віковому та професійному середовищі.

— **“Козацький двобій” сприятиме розвитку національних бойових шкіл. Які з них уже заявили про себе на достатньому професійному рівні?**

— В Україні нині розвивається 5 основних шкіл національного напрямку: “Хрест” із центром у Тернополі веде козак Дрозд; “Бойовий гопака”, Центральну Школу якого у Львові очолює відомий Володимир Пилат; “Собор” із центром у Києві очолюю я; “Спас” — під керівництвом Притули із Запоріжжя; представники менш відомої “Сварги” з Івано-Франківщини уже зарекомендували себе у нас на змаганнях. Є ще декілька видів типу “Гойдалки”, інших екзотичних назв, але вони ще широко не висвітлювалися на культурологічній чи спортивній арені. Якщо з’явиться ще якийсь напрямок — будемо раді.

— **Ви ведете національну Школу бойових мистецтв “Собор”: у чому її специфіка?**

— Так, я досліджую “Собор”, який уже прийнятий на міжнародній арені. Можу вузькопланово торкнутися цього давньослов’янського християнського, за піком розвитку козацького, стилю бойових мистецтв. Його засадничі три складові — православна віра, козацький кодекс честі і власне техніка “Собору”. До нас дійшло багато принципів дії техніки козаків, які й визначають бойовий вишкіл учнів Школи. Маємо сім вишкільних курсів, кожен з яких складається з трьох семестрів. Курси проходять за трьома послідовними напрямками: фізичний воїн, енергетичний воїн і духовний воїн. Фізичний воїн, у свою чергу, розділяється на воїна пішого, воїна повзучого і воїна стрибаючого. Усе це зумовлене традицією. Підготовка козаків-воїнів починалася із оволодіння технікою рук і ніг, захисту і контрнападу, із зброєю і без зброї. Стартовою була піша позиція. Потім була актуалізація на воїні-повзучому. Під час бою такі козаки надрізали попришки у коної, стягували вершників за ноги... Потрібна була неабияка фізична і технічна підготовка. Наступна спеціалізація — воїн-стрибаючий. Козаки легко у бою зас- трибували на коня суперника, во- лоділи джигитовкою на конях, вели боротьбу в повітрі, працювали у стані ворогів. Далі у нас іде підго-

товка енергетичного війна, мета — робота “козаків-характерників” із силами природи. Третій, останній напрямок — духовний воїн. За традицією, коли за вислугою літ, пораненнями козак не міг брати участь у баталіях фізичних, він переважно не йшов торгувати чи обробляти землю. У монастирі він перебував подальші роки у постійній роботі з власними недоліками. У нас теж передбачена подібна робота з собою, адже основна мета системи “Собор” — нагромадження духовної енергії, сили для спасіння власної душі. Практично Школа “Собор” робить перші кроки: було більше п’яти років теоретичного дослідження-обґрунтування, перша експериментальна група в Києво-Могилянській академії, сьогодні уже — перевірена система тренувань. Приємно було, як колись духовно та фізично дезорієнтовані люди стали першими інструкторами “Собору”, зуміли розкрити й наповнити духовним світлом своє “Я”.

На запрошення міжнародної організації ОКІ-ДО минулого року я і три моїх учні вперше презентували “Собор” на міжнародних семінарах в Італії. Цього року після таких же семінарів “Собор” як носій слов’янської культури був офіційно визнаний і прийнятий нарівні з іншими культурами, які прописалися у цьому спортивному середовищі десятиліття. У результаті підписано договір між нашою Федерацією та Міжнародною федерацією ОКІ-ДО, яка зобов’язалась сприяти впровадженню “Собору” по своїй міжнародній мережі.

— **Наостанок...**

— Я жодного методу не дав своїм учням, не пропустивши його через себе. Маю 5 травматичних операцій і багато-багато дрібніших травм. Це — негативний досвід, але він дав можливість моїм учням не мати серйозних пошкоджень. Не поспішайте бути вчителями. Потрібні фах, повноваження від когось, бо це — відповідальність за душі. Дуже обережно потрібно оцінювати знання. Повністю погодився б із заборонаю тих напрямків бойових мистецтв, що не сповідують духовну культуру. Використовуючи бажання молодих людей стати сильнішими, у навчання бойовими мистецтвами втягнуто тисячі душ. Більшість із них одержує ту орієнтацію, яка не відповідає меті людського життя. Має місце захоплення культом сили, культом ефективності виживання. Тільки за патронажу духовності (православ’я), за правильного морально-етичного виховання можемо говорити про якість серйозне заняття бойовим мистецтвом. Дуже багато проблем молоді, та і дорослих, у “джунглях” міста, в селах — від пасивності. У людей молодих є ідеї, навіть бажання їх здійснити, але надзвичайно мало енергії дії, щоб здійснити ідею. Тому побажання — робити зусилля над собою, не чекати манни небесної. Зусилля і споглядання, пізнання себе дають правильну орієнтацію в житті. Ніякі багатства, слава, здоров’я не дадуть користі людині та суспільству, якщо перша не усвідомить свою гріховність, не буде благодати у вищих сил можливості боротися зі своїми недоліками, не буде йти тим древнім українським шляхом до Бога.

Зараз нашу душу розтягує від ЗМІ, які націлені на все, що можна в світі побачити і пізнати. Тільки не на духовність. Чи стає від того життя молоді людиною кращим, гармонійнішим? Звичайно — навпаки. Тому постійно треба боротися за наші душі. Ми не говоримо зараз про науку, бізнес, я говорю про те, що сповідаю — про фізичну культуру. Потяг молоді до фізичного розвитку треба однозначно використовувати для формування Національної ідеї, її втілен-

КЛУБ У «КОРОТКИХ ШТАНЦЯХ»

Чи треба казати, наскільки гостро є нині проблема незайнятості підлітків, що породжує ще цілу низку проблем — батьківських, громадських, ба навіть правоохоронних? Пошуки виходу з цього становища спеціальними державними підрозділами, які мають опікуватися дозвіллям дітей, — мляві й неефективні. Та знаходяться ентузіасти, котрі без усяких програм “згори” і тиску просто працюють з цим “невдячним” контингентом.

Про одного такого ентузіаста і його дітище — молодіжний Клуб “Дискусія ТАБУ”, котрий за своє півторарічне існування напроцював чималий досвід спілкування з молоддю 14–20 років.

— Звичайно, починалося все з ідеї Миколи Вересня і його телепрограми “Табу”, — розповіла нам одна з найдавніших ведучих Клубу, Ірина Руда. — Ми побували на одній із його зустрічей в телестудії і вирішили впровадити подібні в себе, тобто в школі. А теми для обговорення підбирали такі, щоб вони були цікавими для більшості школярів, корисними і несли певне розумове навантаження.

Оскільки ми й самі — такі ж школярі, то добре знали, чим переймаються наші однолітки. Тож і не дивно, що всі присутні завжди із задоволенням обговорюють запропоновані теми — такі, як, наприклад, “Кишенькові гроші. Де їх можна заробити молоді?” або “Юридичний захист молоді” чи “Самогубство”, “Чи дружив би я з ВІЛ-інфікованою людиною?” Нам усім було цікаво почути думку загалу.

Дуже скоро Клуб переріс рамки якоїсь однієї школи. З’явилися дівчата й хлопці з різних шкіл, а отже, і засідання Клубу проводились по черзі в школах усього Лівобережжя. Пізніше — ще й у Миському притулку, Медико-оздоровчому реабілітаційному центрі для неповнолітніх, у кількох військових частинах.

До речі, саме за роботу у військових части-

нах ведуча Клубу “Дискусія ТАБУ” Анастасія Шовкун була нагороджена Грамотою Президента. Таку ж грамоту отримав і Клуб.

Як на нашу думку, найціннішим у цій роботі є те, що зроблено спробу (до того ж вдалу) зайняти школярів найбільш ризикової вікової категорії — підлітків; відволікти їх від згубного впливу вулиці, а в голови вкласти нове розуміння власної соціальної ваги; дати можливість кожному замислитися над тим, ким він є на цій землі; визначитися зі своїми намірами та дізнатися про головні людські цінності.

Важливо і те, що діти вчаться обговорювати соціальні проблеми молоді, обстоювати свої переконання, приймати відповідальність за себе і за ближніх.

Окрема розмова про ведучих. Адже зрозуміло, що спілкуватися з підлітками на рівних можуть лише самі підлітки. Тож вони повинні бути добре підготовленими, вміти тримати ініціативу в своїх руках, грамотно керувати дискусією і при цьому почуватися вільно та врівноважено перед сотнями очей. Це важко. Але можливо, що й доводять на кожній такій зустрічі ведучі “Дискусії ТАБУ”.

А тепер — про керівника Клубу, його душу і рушійну силу. Сергій Геннадійович Котов на перший погляд — дещо холоднудуватий і відчу-

жений. Вдумливий і суперечливий, розумний і безапеляційний, він при знайомстві неначе відштовхує від себе. Але діти почувуються з ним легко, вільно, повністю довіряючи йому і поважаючи за прихильність до них, відкритість і вірність. Тож не дарма саме він, Сергій Котов, зміг посіяти в юних душах віру в самих себе і в справу, яка приносить невидимий, але грандіозний прибуток усім: суспільству, державі, батькам, самим дітям...

На наше запитання “А що це дає Вам?” відповіддю було: “Вдоволення”. Він радий, що комусь із дітей допоміг позбутися надмірної сором’язливості, іншим — шкідливих звичок. Хтось набув нового для себе досвіду, а усім разом їм було цікаво, весело і тепло!

Нині Клуб “Дискусія ТАБУ” — самодостатня структура з відпрацьованою методикою проведення роботи. І це — не єдина ідея Котова. Тут діє молодіжна прес-служба, що неодноразово брала інтерв’ю у відомих людей — наприклад, Олександра Пономарьова або Микити Джигурди, друкувала їх у газетах.

Є в Сергія Котова й інші ідеї, котрі він сам вважає куди серйознішими, аніж ті, про які ми вже знаємо. Що й казати — і сам Котов, що працює на громадських засадах, і Клуб “Дискусія Табу” — дуже цікаві і, як мовиться, гідні наслідування. Але... Існує одне “але” — це російськомовний клуб. Наслідуючи Миколу Вересня, Сергій Котов і “котовці” зупинилися перед опануванням гарної образної мови, яка притаманна ведучому “дорослого” “Табу”. Дивно, якщо зауважити, що більшість школярів навчаються в українських школах...

Втім, якщо Клуб “Дискусія Табу” схильний до дискусій, то ось одна із запропонованих тем: “Чому ми цураємося української мови?” Газета “Слово Просвіти” готова стати співрозмовником Сергія Котова.

Розмову проводив
Олександр СИДОРЕНКО

СЛОВО — ЧИТАЧУ

відомими фактами та ін. До речі, саме такі передачі продукуються на Дніпропетровському обласному радіо колективом чарівних жінок: пані Наталі Старюк, Таїсії Ковальчук, Т. Дарцевої. Оце саме ті люди, ті постаті, ті патріотки, які зараз реально працюють, пропагують ідеї патріотизму...

Але все ж таки в нас зараз є реальний ґрунт, на якому можна виростити паростки національно свідомих громадян, але за цим ґрунтом треба пильнувати: поливати багатовітамінною, дуже споживною українською пісню, вводити добрих висококалорійних, якісних дитячих книжок, передач, журналів, і цей ґрунт породить нам через деякі роки молодіжний ґрунт, який зможе змінити теперішнього стану речей. Бо чого таїти — молоді у нас дуже морально і культурно збідніла, досить “недалека” і цій масі треба давати те, чого вона хоче, ні в якому разі нічого не забороняти, не ставити рамок чи хоча б вести на ці теми розмови, бо це віддіє молоді особистість від тієї чи іншої партії. Краще зробити так, щоб молодий хлопець чи дівчина самі зрозуміли: вони бідні розумово, морально, культурно, щоб вони прагнули до змін, прагнули до самовдосконалення.

Я, наприклад, закоханий у наш народний спів, обожнюю українську народну пісню і взагалі не можу жити без української культури. Хай кількість таких людей, як я, збільшується не шляхом примусу, нав’язування, а завдяки щирій любові.

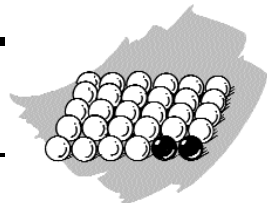
Але я категорично за зростання кількості та якості культурологічних, історичних передач на радіо й телебаченні, які б несли ідею зміцнення державності, збагачення історії досі не-

У 2015 РОЦІ НАС БУДЕ 43 МІЛЬЙОНИ?

Кожна людина відчуває відповідальність за долю дитини. Турбота за фінансову благодать своїх чад набула у нас гіпертрофованого вигляду, витісняючи зі сфери зобов’язань батьків “усіляку духовність”. Утім, це — адекватна реакція на факти нашого життя. У Доповіді про рейтинг країн за ІЛР (індекс людського розвитку) за Програмою розвитку ООН, Україна посідає 74-те місце серед 162 країн світу. Індекс, між іншим, враховує тривалість життя, освіту, частку ВВП на душу населення. Зміна позицій за кілька років з 102-ї на 74-ту обумовлена, на жаль, передусім зміною технології розрахунків ВВП і скороченням кількості країн у рейтингу. Характерно, що серед колишніх соціалістичних країн наша держава позаду Білорусі на 21 позицію, Росії — на 19, Польщі — на 36... У контексті попереднього варто загадати 300 випадків самогубств на мільйон жителів України. Це — утричі перевищує світовий показник суспільства із соціальною кризою. За опитуванням Українського центру економічних і політичних досліджень імені Разумкова, 70% українців основою причиною зростання кількості самогубств у нас вважають бідність. Показово, що до розряду бідних сьогодні в Україні потрапили учителі, лікарі, інженери. За виробництвом валового внутрішнього продукту Україна на 96-му місці у світі (наш показник ВВП у 10—15 разів нижчий за “розвинуті” країни). Нижче від рівня бідності знаходиться понад 60% українців. За інформацією згаданого Центру Разумкова, середній дохід на одну людину в понад 1 мільйоні сімей — менше 50 гривень на місяць. До 20 гривень — більше ніж у 100 тисячах сімей. Навіть офіційно (висновки кабінету 2000 року), 14 мільйонів українців — на рівні бідності, 7 мільйонів — злиденності. А доповідь Програми розвитку ООН попереджає: якщо ситуація не зміниться, у 2015 році нас буде 43 мільйони чоловік. Але проблема смерті (грошей на поховання) виявляється не менш серйозною, ніж проблема (!) народження. Мабуть, настав час щось робити. Не варто озиратися.

Олександр СОЛОНЕЦЬ

мийка,
м. Січеслав (Дніпропетровськ),
член “Молодої Просвіти”

Однією з невирішених проблем, яка загрожувала національній безпеці України, залишається кримська. Існуюча влада за десять років не спромоглася, та й не могла її вирішити, лише тимчасово пригасила. Тому сьогодні Автономна Республіка Крим — це міна уповільненої дії під українською державою, що може здетонувати будь-якої миті, тим більше, що має мінімум три детонатори: російсько-імперський, національний кримськотатарський і мусульмансько-фундаменталістський.

Вдумаймося, що таке автономія Криму. Це автономія кого-чого? Від кого-чого? Для кого? Кому вона вигідна? Україні? Українцям Криму? Кримським татарам? Росіянам? Іншим меншинам?

Щоб розібратися з цими питаннями, нам потрібно розглянути, як виникла ця кримська проблема. Свій початок вона бере з кінця 1980-х років, унаслідок дій союзної влади, спрямованих на збереження СРСР за допомогою будь-яких методів, у тому числі через розпалювання міжнаціональних конфліктів. Тобто Кримській області Москва відвела роль фактора нестабільності в Україні, який допомагав би союзній владі стримувати українські самостійницькі прагнення, подібно до Нагірного Карабаху у Вірменії чи Абхазії у Грузії.

Виконуючи розпорядження центру, керівництво компартії Криму стало активним ініціатором проведення — паралельно зі всесоюзним референдумом про долю СРСР — і кримського за автономію, який відбувся в січні 1991 року. Як і все тоді в Союзі, що робилося з ініціативи компартії, результат його був прогнозованим. Його ж оперативно, через місяць, затверджує Верховна Рада тоді ще УРСР, проголосивши створення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки. Що характерно, за автономію голосували всі проросійські, комуністичні сили, а всі кримські татари, які на той час встигли повернутися, бойкотували референдум. До того ж, запрошеним представникам кримських татар до Верховної Ради УРСР на момент прийняття рішення про автономію так і не дали слова на підставі того, що вони не були депутатами. Натомість виступали тодішні "обранці Криму", які наполягали на тому, що Крим — це єдиний регіон України, де переважну більшість складають росіяни, а тому кінче потрібна там автономія. Таким чином, у Криму, незважаючи на її офіційну територіальність, витворилася національна автономія росіян.

Керівництво автономії, що являло собою проросійський елемент, одразу почало проводити деструктивні дії щодо територіальної цілісності України. Зокрема, 5–6 травня 1992 р. Верховна Рада Криму приймає "Акт про державну самостійність Республіки Крим" та Конституцію Республіки Крим. Цими актами Крим фактично був оголошений самостійним державним утворенням, суб'єктом міжнародних відносин. У статті 9 Конституції Республіки Крим наголошувалося, що "Республіка входить до складу України і визнає з нею свої відносини на підставі договірних угод". Однак, на всій своїй території "Республіка Крим здійснює всю повноту влади (стаття 1); носієм суверенітету та єдиним джерелом влади є народ, який складається з громадян Криму всіх національностей (ст. 3); Республіка Крим "самостійно вступає у відносини з іншими державами і організаціями". До того ж відсутність у назві республіки слова "автономія" засвідчувала на-

магання проросійської влади підвищити статус Криму.

Всупереч українському законодавству на півострові було призначено вибори Президента Криму у 1994 р. Тоді ж відбулися вибори до Верховної Ради Криму. Президентом Криму стає Ю. Мешков, а у Верховній Раді Криму значну кількість місць займають проросійські сили блоку "Росія", головними виборчими тезами яких були: подальший розвиток державності Криму, самостійна зовнішня політика, подвійне громадянство, приєднання Криму до Росії.

Прийшовши до влади, Ю. Мешков і блок "Росія" стали втілювати свої програмні пункти в життя. Ю. Мешков проголосив про підпорядкування йому місцевих україн-

Ю. Мешковим і Верховною Радою Криму. Власне, у 1994 р. остання суттєво обмежила повноваження Президента Криму (він утратив статус глави держави, набувши — глави виконавчої влади, а також позбувся права призначати голів міських і районних державних адміністрацій та ін.). У відповідь Ю. Мешков ухвалює укази про припинення діяльності Верховної Ради Криму тощо. У цій ситуації влада України почала наводити законний порядок в Криму. Було створено посаду Представника Президента України в Криму, налагоджено роботу МВС і СБУ та створено контрольовану з Києва кримську вертикаль влади. А також була скасована Конституція Криму, суперечна Основному Закону України та посада президента.

залежну від української влади в Україні.

Незважаючи на це, влада України належних контрзаходів так і не вжила, обмежившись протегуванням приватних інтересів певних осіб в економіку та політику Криму (як-от призначення "своїх" людини на посаду голови уряду Автономної Республіки Крим). А таке відсторонення од комплексного вирішення кримської проблеми може призвести лише до її загострення.

Активною стороною кримської проблеми з початку 1990-х років є також татари. Вони з кінця 1980-х рр. почали масово повертатися в Крим з місць депортації і зараз за різними даними становлять 250–300 тис. осіб (усе населення Криму — 2 млн. 100 тис. осіб). Приїхавши в Крим, татари зіткнулися з тим, що їх, м'яко кажучи, не чекають, навпаки, осіла в "сонячному куточку Союзу" "заслужена радянська еліта" зовсім не прагнула ділити повітря й землю з ними (так само, як і з українцями). Перед кримськими татарами постали проблеми відсутності житла, роботи, закладів освіти з кримськотатарською мовою навчання тощо.

Зустрівши такий "теплий прийом" у Криму від тамтешніх "заслужених" жителів, татари організовано збойкотували сепаратистський референдум 1991 року "жирних комуністичних котів". А згодом, уже за допомогою силових методів, почали добиватися того, щоб їх узяти

другому курултаї, що відбувся 24 листопада 1991 р. у Сімферополі, татари проголосили, що будуть "підтримувати прагнення України стати незалежною, демократичною державою". Вони підтримували намагання українських патріотичних сил щодо будівництва і зміцнення в Криму основ української державності. А у відповідь на це чекали й чекають підтримки від українців та української влади. Але реальної і достатньої підтримки, на жаль, не було. Чому? Бо українці там, на своїй землі, не є господарями, комуністичні проросійські сили їх просто ігнорують, як і татар, ніби якусь своєрідну національну меншину.

Побувавши у Криму, можна подумати, що ти знаходишся не в Україні, а в Росії. Там немає в належній кількості україномовних телерадіоканалів, не кажучи вже про газети, журнали чи книжки. Немає достатньої кількості українських шкіл (із 587 загальноосвітніх шкіл лише 4 українські), що змушує багатьох батьків віддавати своїх дітей у російські. Бракує українських культурних закладів, неможливо почути українську пісню, побувати на концертах українських співаків. Адже в Крим влада запрошує тільки "звізди російської естради". Змінити таке становище господаря цієї землі наразі не є можливим, адже влада автономії переповнена українофобами.

А як же на все це дивиться кийівська влада? Вона, по суті, мало дбає про українські національні інтереси, а про кримських татар тим паче. У цій ситуації українська сторона не може ще сприяти кримським татарам на рівні влади, а лише зусиллями громадськості.

Не отримавши допомоги від найреальнішого союзника у боротьбі з проросійськими, антиукраїнськими силами, деякі кримські татари починають зневіритися в Україні. Є факти зондування настроїв кримських татар мусульмансько-фундаменталістських центрів. Особливо це може розпочатися тепер, у час т. зв. "антитерористичних операцій". Як наслідок, починає відбуватися сповзання їхніх поглядів до позицій більш південних столиць, які мають у цьому свої зацікавлення.

Тобто, у Криму знову починає нагнітатися ситуація за допомогою впливу зовнішніх сил. Передусім з боку імперіалістичних зазіхань Росії, яка зараз це намагається проводити за допомогою економічних засобів, хоча й не хутеж політичними, зокрема, через вояжі різних російських українофобів, антиукраїнських випадів керівництва Чорноморського флоту, а також дії УПЦ МП, що вже викликали декілька проявів міжконфесійного конфлікту. Тобто Росія активно продовжує зомбувати населення Криму в антиукраїнському дусі.

На противагу цьому, свою мету в Криму переслідує Туреччина та й інші ісламські країни, які надають різноманітну допомогу кримським татарам. А це вказує на те, що в майбутньому їхній вплив у Криму, в тому числі й політичний, буде зростати!

Такий загрозливий стан справ на півострові вимагає негайно розробити державну програму щодо наповнення Криму українським змістом, водночас враховуючи національні інтереси кримських татар. Слід зазначити, що, як би там не хотіли проросійські й інші сили, в Криму серед населення все ж відбувається зростання української державницької свідомості.

Василь ДЕРЕВІНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ

ських правоохоронних структур і створив власну службу безпеки. Верховна Рада Криму перебрала на себе повноваження щодо призначення суддів на півострові (ст. 1–3 Закону Республіки Крим "Про внесення змін і доповнень до Конституції Республіки Крим" від 7 вересня 1994 р.). Водночас були зроблені перші кроки до регіоналізації Збройних Сил України — призовники Криму (без погодження з Міністром оборони України) мали проходити строкову службу на території півострова (Розпорядження Президента Республіки Крим № 330 від 15 березня 1994 р.). Тому реально стояло питання про вихід Криму з-під юрисдикції України і об'єднання його з Росією.

До того ж українофобські настрої підігрівали випадки Верховної Ради Росії стосовно несправності передачі Криму Україні (Постанова Верховної Ради Російської Федерації "Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році" від 21 травня 1992 р.), про статус Севастополя як суто російського міста з правом юрисдикції Росії (Постанова Верховної Ради Російської Федерації "Про статус м. Севастополя" від 9 червня 1993 р.) тощо.

Ситуація в Криму на середину 1990-х рр. загострилася, проросійські сили святкували перемогу... А існуюча влада України, яка не спромоглася ліквідувати кримську проблему в зародку, лише тоді почала вживати заходів для її вирішення. І зумовлено це було, мабуть, не національними інтересами України, а меркантильними планами людей влади стосовно перерозподілу багатств "сонячного" Криму, які могли їм не дістатися.

У другій половині 1994 р. загострюється політичне протистояння між проросійськими силами в Криму: т. зв. Президентом Криму

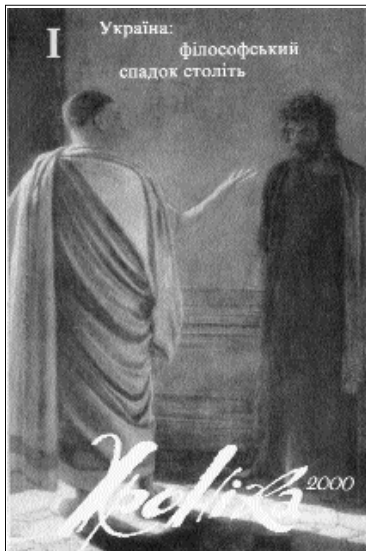

Останній же втік до "білокам'яної".

Такими діями було призупинено загострення кризи, але не було її остаточно ліквідовано. Адже Крим після того не став наповнюватися українським змістом, не стало покращуватися і становище татар. Проте відбулося падіння популярності серед кримчан явно виражених проросійських сил (утратив свої позиції й розпався блок "Росія"). Натомість до влади Криму приходять комуністичні сили. Відбувається своєрідна перестановка проросійських сил, щоб не випустити владу з рук. Комуністи отримують значну кількість депутатських мандатів у Верховній Раді Криму, головою якої стає їхній місцевий лідер Л. Грач. Тобто, за винятком маніпуляції людьми влади, характер проросійської кримської владної політики не змінюється. Продовжуються антиукраїнські випадки. Голова Меджлісу кримсько-татарського народу Мустафа Джемилев так характеризує діяльність комуністичної влади Криму: "постійні скарги на те, що нібито Київ постійно "чинить утиски прав Криму", "проводить політику насильницької українізації", вимагає, щоб Україна приєднувалася до Союзу Росії та Білорусії, де Крим був би "мостом між братніми слов'янськими народами". Тобто прагне творити територію, не-

до уваги керівники автономії: перекривали автомобільні магістралі, залізницю, організовували несанкціоновані мітинги та маніфестації, вступали в сутички з міліцією тощо. Але упродовж 1990-х років влада автономії так і не визнала кримських татар фактором політичного та соціально-економічного життя півострова. Адже татари не є належно представленими у владних органах Криму. Зокрема, у Верховній Раді Криму є лише один татарин (і то татари не вважають його за виразника своїх інтересів, оскільки він комуніст), мала частка їх є у місцевих радах, татарська мова не має статусу офіційної в автономії (хоч на початку 1990-х рр. мала цей статус) тощо. Без урахування їхніх інтересів було проведено приватизацію, і зараз їх фактично виключено з процесу розпаювання землі.

У 1990-х рр. серед кримських татар проходив процес внутрішнього зорганізування. Так, вони для консолідованого вираження своїх інтересів скликають з'їзди представників кримськотатарського народу (курултаї), на яких обирають свій виконавчий орган (Меджліс). У своїй боротьбі за національні права кримські татари вбачають своїм союзником український народ. Зокрема на

ЗНАЙОМТЕСЬ — УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «ХРОНІКА-2000»!

(Видання, яке висвітлює глибинні проблеми української культури в їх історичному розвитку)

В альманасі друкуються найвидатніші твори української філософської, мистецтвознавчої та літературознавчої думки. Публікація пам'яток подається з докладними коментарями відомих фахівців.

Основні рубрики альманасу: "Духовний космос українців", "Уроки християнської думки", "Між Сходом і Заходом", "Карби світової думки", "У світлі культурології", "З причинених спецфондів", "Україн-

ський стиль у мистецтві".

Коло авторів охоплює найсвітліші імена від Феодосія Печерського, Лазаря Барановича, Юрія Немирича, Афанасія Кальнофойського до Володимира Вернадського, Дмитра Донцова, Симона Петлюри, В'ячеслава Липинського, Юрія Липи, Євгена Маланюка.

Сучасна думка України представлена працями Омеляна Прицака, Григорія Логвина, Михайла Браичевського, Григорія Костюка, Дмитра Горбачова, Платона Білецького, Дмитра Наливайка, Валерія Шевчука.

На сторінках альманасу читач познайомився вперше — або в перекладі сучасною українською мовою — з "Велесовою книгою", "По-

дорожнім діарієм" Пилипа Орлика, "Київським щоденником" Патрика Гордона, есе Вольтера "Про Україну", "Хутірською філософією" Пантелеймона Куліша, працями Олександра Вальмана "Атила та Русь IV—V сторіч", Василя Пачовського "Конструктивні ідеї державності та космічна місія української нації", Юліана Вассияна "Степовий Сфінкс" та "Назад до Шевченка", працями Омеляна Партицького, Тадея Рильського, Олександра Шульгина, Дмитра Яворницького, Михайла Тарновського, Сергія Шелухина, Ігоря Костецького, мистецькими трактатами Василя Кричевського, Олександра Архипенка, Казимира Малевича, Давида Бурлюка, Миколи Філянського, Олексан-

дра Богомазова, Георгія Нарбута.

Із 1992 року вийшло 24 випуски альманасу. Кожен із них — багато ілюстрований. Видання набуло популярності в колах науковців, діячів культури, працівників освіти, серед студентства та української молоді.

Редакція газети "Слово Просвіти" подає компетентну думку науковців про це видання.

івської духовної школи (наприклад, І. Борисов, Ф. Авсєнєв, Г. Шпет), так і хроніки початку XI—XVIII ст. — до найновітніших часів (приміром, роздуми автора проекту А. Толстоухова щодо місця культури, людського фактору або невідомі читачеві погляди О. Гідярова, В. Олексюка чи І. Тукаленко та багато інших).

Видання високопрофесійне за структурою, змістом матеріалу. Вдалий підбір усіх без винятку праць розкриває могутню інтелектуальну потенцію українських мислителів різних часів, шкіл, напрямків. Читачеві дають змогу ознайомитися з маловідомими або зовсім невідомими роботами таких авторів, як М. Шлемкевич, О. Олесницький, Є. Пизюр, І. Куташ, Ф. Степун, М. Фаров, О. Бучинський, К. Чехович та багатьох інших.

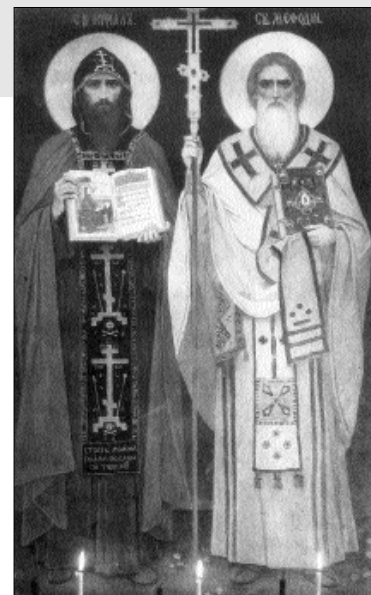
Альманас повертає українську філософську думку передусім нам, українцям. Адже ми втратили стільки з духовного скарбу, що далі тенденція такого "неусвідомленого буття" може стати загрозою знищення нації. Через філософські праці американців, росіян, німців ми вчимося мудрості, хоча маємо не гірші власні.

Цікавим є спосіб компонування текстів. Оригінальні праці українських філософів минулого подаються разом з текстами сучасних теоретиків, істориків філософії. Особливо це показово щодо публікації праці Д. Чижевського "Сімнадцять сторіччя в духовній історії України", філософа, що жив і працював через три століття після доби бароко, яку досліджував. Праці Д. Чижевського, І. Головінського, В. Яніва та інших вчених, які працювали і публікувалися за кордоном, складають особливу цінність видання "Хроніка-2000". Йдеться не лише про недоступність їхніх текстів для молодих науковців, а й про перебування їхніх поглядів у контексті європейських наукових шкіл, знайомство з найсвіжішими працями світових гуманітаріїв.

Слід також зауважити, що праця Д. Чижевського, подана в альманасі, надзвичайно актуальна. Поза проведенням паралелей і відшукуванням аналогій між культурою бароко і українською сучасністю, проблеми надіндивідуального, національного, які розглядає дослідник, звучать, як на нашу думку, дуже гостро: "За часів бароко не зникають цілком скептики, матеріалісти та атеїсти: але для них тепер у центрі ... стоїть уже не людський індивід, а надіндивідуальне — людина натомість відходить на другий план як пасивний та несамостійний продукт матеріального буття, як дрібна та незначна одиниця в потоці невпинної історичної зміни". За часів бароко людська особистість чи не вперше усвідомлює ті проблеми, від яких страждають протягом усього XX ст. — масовість, безсилля людської одиниці перед загальним, навіть вселенським.

Окремо слід сказати про чудову мову видання, тобто високопрофесійну роботу наукових редакторів часопису. Постійні читачі альманасу помітили значний прогрес видання як кількісно, так і якісно. Тому впевнено можна стверджувати про перспективність проекту "Хроніка-2000", його актуальність, новизну.

Залишається побажати керівнику проекту "Хроніка-2000", членам редколегії, колективу стабільності, наполегливості у святій справі піднесення вагомості філософської думки у світі, утвердження української національної духовної свободи, що ґрунтується на науковому осягненні універсальних космічних законів, які й визначають закони нашого життя.

Ігор МОЙСЕЇВ

У ПОШУКАХ ФІЛОСОФСЬКОГО ФЕНОМЕНУ УКРАЇНИ

На наш погляд, 37—40 випуски українського культурологічного альманасу "Хроніка-2000" є свого роду бестселером книговидавництва України. Чи не вперше в Новий час (мається на увазі 10-річчя проголошення Незалежності Україною) альманас наважується на своїх сторінках системно друкувати наукові дослідження основ феномену духовності українського народу, його національної філософії. Редколегія (головний редактор — Ю. Буряк) сміливо й аргументовано через ґрунтовні наукові розвідки українських мислителів різних часів (XI—XX ст.), з різною географією (Київ, Львів, Мюнхен) прагне повернути українську думку України як світові, світовій культурі, так і самим собі. Адже в університетах Західних країн та Америки вивчають праці, наприклад, Г. Лебона щодо формування національної психології, а поза увагою залишаються не менш цікаві й надзвичайно глибокі дослідження В. Вернадського і Д. Чижевського з цієї проблематики. Тож постає нагальне завдання щодо виправлення усталено-збайдужілих традицій т. зв. цивілізованого світу, який часто дивиться на нас, нашу культуру через тенденційні російські шовіністичні окуляри, намагаючись не помічати її самобутності й величчя. На користь цього факту свідчать усі без винятку праці: як професорів Ки-

рико-філософському дзеркалі.

Перший розділ — "Основи української ментальності". Такий вступ для нас незвичний, але він абсолютно виправданий. Уже зі статей Л. Миколаєнко "Український степ...", М. Боровського "Любов до природи..." відчуваються пахощі землі, дух підсоння — геобіоценотичний чинник етнічної самобутності. Звідси (значною мірою) вистають особливості світобачення, характеру та ідеалу, окреслені за поглядами І. Мірчука, І. Гончаренка, В. Яніва. Так закладено фундамент: менталітет як основа, ґрунт, детермінанта філософського мислення.

Другий резон вступного розділу — окреслити суб'єкт історико-культурного процесу в його проблемно-мисленнєвій специфіці та інтенціях.

Далі йдуть уступи І. Огієнка про візантійський вплив і начерк В. Щурата зі "знаковим" висновком: "...Україна вже в перші два віки свого духовного життя дихала тією самою науковою атмосферою, оперувала тими самими найвищими поняттями філософії, що й сучасна їй Західна Європа" (с. 130).

Наступні розділи хроніки: XI—XVIII ст., XIX ст., XX ст. Упорядники, ясна річ, уникали дублювати хрестоматію "Історія філософії України" (К., 1993) та ін. Сказати "доповнили" — замало. Щодо попередників — проклали нібито паралельний самостійний шлях, вибукуваний класичними, але малознаними текстами. Взагалі, головний здобуток видання — актуалізація скарбів, які "пішли в землю" через нашарування часів або досі "не перепливали океан", зродившись на еміграційному березі. Тепер, "повторно відкриті" і послідовно розташовані, вони не тільки формують логіку розвитку, а й кумулюють теоретичний потенціал, справді піднім нашої землі, історії та ідеї Незалежності.

Тут можна б навести десятки імен і назв, перекладів і напрямів, які зацікавлюють і порадають кожного фахівця.

Філософія, одним словом кажу, — це рефлексія. Принцип рефлексії плідно застосовуваний у комплектуванні томів. Наприклад, фрагмент зі Сковороди і поряд стаття Д. Куташи (Віннігер) про категорію щастя у Сковороди. Або філософія А. Шпіра, яка подана в оцінках і враженнях І. Румера та М. Пулевича. Погляд осторонь найздобутливіший, — чи сучасника, котрому запам'ятався образ філосо-

фа, чи дослідника, котрий відтворює його дух. Розділ "Хроніка XIX ст." та ін. значною мірою побудовані за рефлексивною засадою "про". Причому ті, хто висвітлював сторінки історії, самі вже стали історією (В. Петров, В. Зінківський та ін.). Виникає переплетення "оригіналів" та інтерпретацій, коловий рух самоусвідомлюваного, а тому живого, оновлюваного, зв'язного процесу. Не зважусь підстрілювати трюїзм про "двох зайців", але ефект подвійного зацікавлення виникає.

XX століття України, яке розщепилося на тутешнє та еміграційне, вже саме по собі схилиє до філософування, до осмислення такої долі, до самооцінки остронь. Хід вітчизняної думки ззовні, здалеку характеризують В. Асмус, Д. Чижевський (поряд стаття Є. Пизюрою про Д. Чижевського), М. Шлемкевич (поряд стаття О. Кульчицького про М. Шлемкевича, далі ще одна О. Олесницького), П. Голубенко, В. Барка, В. Січинський, О. Прицак, В. Горбачевський, Б. Романенчук, Б. Цимбалістий, В. Липинський (поряд стаття про нього) та ін. Колись А. Тойнбі "відхід і повернення" кваліфікував як механізм історії. "Повернення" з екзилу на Батьківщину потужного корпусу імен і праць мусить надати поштовху нашому "механізмові". Вони бо несуть з собою дух свободи, самостійності суджень, об'єктивний аналіз і вболівальне плекання.

Уперше у двотомнику зарубіжну українську філософію представлено настільки комплексно і питомо. Напрошується думка, що нашому "тубільному" інтелектуалізму запропоновано діалог з "потойбічною" альтернативно-доповнювальною половиною як категоричну умову можливості наступного розвитку. Розвитку, повторюю, ідентифікованого, самобутного, серцевинного, — на противагу розхристаній еклектиці безлічі сучасних впливів.

Певна річ, при бажанні можна заперечатися щодо багатьох нюансів і принципів, але залишмо ту "особливість національної кухні" (і вдачі) демонструвати політикам. Читач бо одержав дуже корисний набуток, а історико-філософський процес — нові обшари на дослідження та освоєння. Укладачі, співавтори, редакція не пожалкували зусиль, сумлінно опорядили видання. Добрий дизайн, ілюстрації тощо. Зроблено з любов'ю.

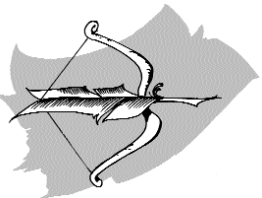
СПАДКОЄМЦІ І ПІЗНАВАЧІ ФІЛОСОФСЬКОЇ УКРАЇНИ

Тим, хто запитує, що в нас є незалежним — підприємства? фінанси? школа? журналістика? і т. д., — тепер можна показати двотомник "Хроніка-2000", № 37—38, № 39—40 і відповісти: ми маємо незалежну філософію. А саме: незалежну від інституційного академізму і комплексу меншовартості, від вампіризму тієї чи іншої ідеології та зажерливого Хроносу, — філософію з власним національним обличчям і потужною інтелектуальною традицією.

Це немало. Бо матір усіх наук — "любов до мудрості" значною мірою визначає пульсацію серця культури та напругу самоусвідомлення — і людини, і суспільства. У цьому відношенні двотомник є питомим внеском до національної ідеї — духовного стрижня, консолідаційного чинника і волевого рушія. І студент, і кожен, хто "спраглий до істини", одержує імпульс, аби збагнути себе на рівні історичного процесу як його спадкоємець і учасник. "Україна: філософський спадок століть" (гасло книги) — це насамперед акт самопізнання нації, а водночас і підстава для гідності, "більшевартості" свідомих українців.

Знаний альманас, його укладачі й автори, "Центр практичної філософії", що його очолює Анатолій Толстоухов, здійснили знаменну працю: вперше так міська і панорамно представили світові 1000 років національної допитливої думки. Діапазон — від Іларіона Київського (XI ст.) до генерації шістдесятників XX ст. Понад 100 статей різнобічно висвітлюють шляхи і розгалуження світоглядних пошуків. Уже задум проекту вражає масштабністю: зібрати, зосередити, прокоментувати та оприлюднити чи не все найцінніше з вітчизняного любоводурія.

Звісно, таке амбітне завдання ніде прямо не деклароване. Авторі скромні й коректні. Але фактичний обсяг двотомника (1600 сторінок), його часові та географічні обрії, проблемні виміри говорять самі за себе. Змістовий корпус текстів близький до всеосяжності (у межах контуру: "спадок століть"). Ще ніколи інтелектуальна Україна настільки виразно не бачила себе в істо-

БОГУНЦІ

Закінчення.
Початок фоторозповіді на с. 1

Сьогодні у ліцеї, разом з філіалом — Боярським навчально-оздоровчим комплексом, навчається понад 800 чоловік. Філіал у Боярці діє третій рік. Сюди хлопці мають змогу вступати вже після 7-го класу, продовжуючи потім навчання у Києві. Майже половину ліцеїстів складають діти з малозахищених сімей та сироти. Держава, схоже, турбується про своїх майбутніх офіцерів — одягає, чотири рази на день годує, випускників ліцею розподіляє до вищих військових навчальних закла-

дів, надаючи при цьому перевагу сиротам та відмінникам. Взагалі, роботі з сиротами тут приділяється особлива увага командування і всіх працівників. До речі, традиційними у ліцеї стали зустрічі з генералітетом.

Богунці у ліцеї навчаються, звичайно ж, українською мовою. Проте, крім військових, гуманітарних та точних наук, вони вивчають ще й декілька іноземних мов. Робиться все для того, щоб у нас була справді високопрофесійна та ерудована офіцерська еліта.

Олека ВАЩЕНКО
Фото автора

У добовому наряді третьокурсники 5-ої роти ліцею Олександр Багнюк (ліворуч) та Артем Баданін.

Ввічливий і тактовний помічник чергового КПП третьокурсник Олександр Басюк

Завідуюча речовим складом ліцею Віра Олексіївна Рябота приміряє нову форму майбутньому випускнику

Порядок понад усе: черговий 4-ої роти третьокурсник Валентин Помаран

Курсантські будні

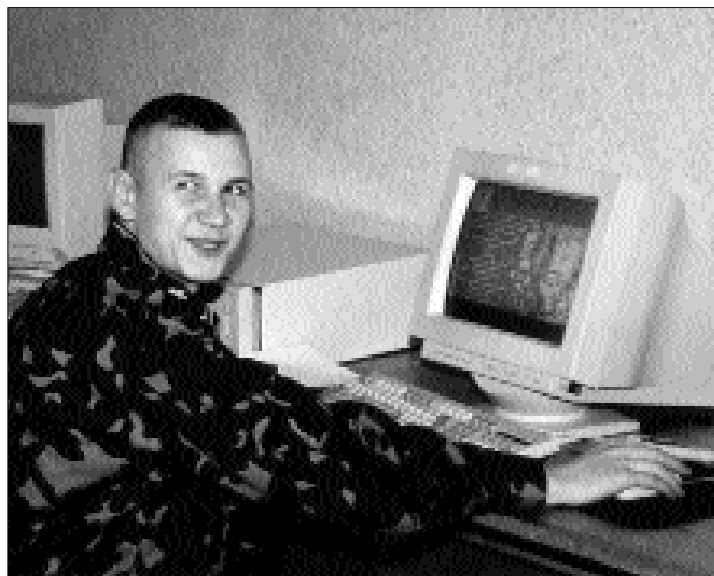
Цікаво заспівати нову пісню з офіцером відділення виховної роботи ліцею Ігорем Павловичем Никифоровим

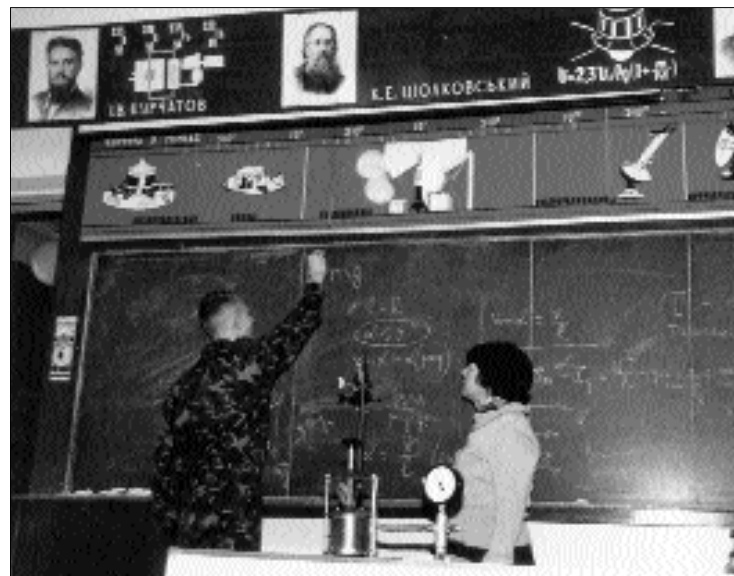
Майбутні офіцери повинні вміти влучно стріляти

У кабінеті психологічного розвантаження

Основи інформатики вивчає Владислав Передерій

Заняття з фізики проводить Ольга Вікторівна Шмарова (відповідає ліцеїст Максим Вітушко)

БОРЩАГІВЦІ ВИСТОЯЛИ У ВАЖКІЙ БОРОТЬБІ

Можливо, що колись про цей колектив, про людей Борщагівського хіміко-фармацевтичного заводу складатимуть поетичні твори. У кожному разі, вони цього заслуговують.

РЕАЛІЇ, ЩО НЕ ПОТРЕБУЮТЬ РЕКЛАМИ

Лікувальні препарати БХФЗ багато хто з фармацевтів (а споживачі — й поготів) вважають найкращими. Через те, що, по-перше, кращі з цих ліків виготовляються з натуральної сировини; по-друге, — дешеві; по-третє, їх виготовляють люди з доброю душею і патріотичним серцем.

Завод виготовляє 140 найменувань лікувальних препаратів широкого фармацевтичного асортименту: діуретики й антибіотики, протидієтичні й антиаритмічні засоби, ноотропи й антикоагулянти, вітаміни й анальгетики, оригінальні фітопрепарати тощо. За обсягом реалізації завод посідає друге місце на вітчизняному ринку, а за розробками нових препаратів — перше.

На заводі, який наприкінці цього річного листопада святкуватиме своє 54-річчя, розпочинали у далекому 1947-му з виробництва... гуталіну (!). Нині — це потужний науково-виробничий комплекс, із власною дослідно-експериментальною базою, фармацевтичними лабораторіями і цехами, оснащеними сучасною технікою, де виробляються ліки найбільшого попиту.

Як споживач, я вважаю, що БХФЗ продукує найкращу аскорбіну, глюкозу, найліпші аспірин, бесалол і анальгін, найефективніший гематоген, найстійкіші гірчичники, найдешевший аллохол; 23 види мазей, що їх виготовляють на заводі, забезпечують практично весь діапазон основних потреб дерматологічних хворих, а настоянки — всіх споживачів стресової групи, не кажучи вже про специфічні препарати для чоловіків, величезний асортимент чудових кардіологічних засобів, кілька різновидів рослинного фіточаю (у тому числі й женьшеню); сиропи амброксола і солодкового кореня швидко вилікують навіть тяжкі форми фарингогортанофарингіту...

І все це — без кричущої реклами, спокійно і по-діловому, відчувачи свій патріотичний обов'язок перед Вітчизною і професійний — перед хворими.

Натомість іноземні фармацевтичні фірми, входячи у наш ринок, обклеюють вітрини, тролейбуси, вагони метро та маршрутки різнокольоровими рекламними пропозиціями, де дівчата цілуються з псами і радіють прокладкам, а хлопці — контрацептивам та антигрибковим таблеткам. Тут-таки нас лякають грипом, депресією, карієсом, тромбозом, імпотенцією... І пропонують. Пропонують купити

імпортер. Про ціни дізнаємося в аптеці. І тоді доводиться вибирати між тромбозом і порожнім шлунком.

Давно сприймаю рекламу, як інформаційне сміття за формою і глупоту за змістом. Адже досить було б видати нормальний каталог з конструктивно-технологічними та функціональними характеристиками товарів, щоб покупець мав можливість зробити вибір.

Комусь дуже вигідно те, що на

Проте, так вважали не всі. І тому спочатку двоє американців (Фурман і Ямпель — колишні громадяни України) спробували надурити борщівців, створивши з ними СП, а потім, коли панів Ф. і Я. схопили за руку, тоді продемонструвала свою потугу сучасна українська (українська?) бюрократія, яка стала на захист цих іноземних "інвесторів".

І почалося. На захист інтересів двох американців (а також впливових зацікавлених осіб, які стояли за ними) виступили високі посадовці нашої малоукраїнської влади. Президент України, прем'єр-мі-

нашому українському ринку дешеві ліки витісняються дорогими, а вітчизняні — імпортерами. Дорожчі імпортерні ліки — це не тільки гарантія більших прибутків для іноземних компаній, а й підстави для прибутків вітчизняних чиновників. І тому вітчизняні чиновники допомагають витіснити вітчизняних виробників з вітчизняного ринку. Гроші не пахнуть!

Тому прошу не сприймати наведену вище інформацію як рекламу. Мав можливість не тільки особисто переконаватися у фармацевтичних перевагах БХФЗ, а й як журналіст впродовж п'яти років спостерігати розвиток подій на цьому чудовому підприємстві.

ІНВЕТОР, ЯКИЙ НЕ ІНВЕСТИВАВ

Зрештою, про те, що це підприємство — чудове, довідалися також певні інвестори в Україні й за кордоном. І поклали на завод око.

Їх можна зрозуміти. БХФЗ — найкраще підприємство фармацевтичної галузі, яке щорічно сплачує до бюджету тільки самих податків на суму до 15 млн. грн. Люди, далекі від економіки, можуть сказати: вміють робити гроші. Але, якщо чесно, — гроші не можна "робити"; їх можна лише заробити чесною працею.

ПІДНИМАЙМОСЯ З КОЛІН!

хенько поділили бариші з американцями.

Тоді й на БХФЗ сталося б те саме, що й на тисячах інших підприємств: завод "нормально" збанкрутував би, у Швейцарії з'явилося б кілька нових банківських рахунків, а на Кіпрі — кілька нових палаців, у той час як в аптеках України різко збільшилася б кількість дорогих імпортерних медпрепаратів за рахунок ліквідації вітчизняних.

Але колектив заводу виявився твердішим у своїх моральних принципах, ніж дехто очікував, а тому нічого подібного у цьому випадку не сталося. Натомість не американці, а свої співгрома-

наступних років, аж по цей день, звичайно, ніякого криміналу знайти не можуть. Бо його там просто немає. Але вперто шукають.

Хотів би тут ще раз наголосити: серед десятків тисяч випадків господарчого руйнування і доведення до банкрутства вітчизняних підприємств, ви навряд чи знайдете випадок, коли б влада організувала такий шалений тиск на керівництво заводу, яке не довело підприємство до банкрутства. Бо влада у тих банкрутствах зацікавлена. Натомість, в Україні вистає прикладів тиску влади на працюючі підприємства, на їх колективи і керівництво.

Тим часом, колектив Борщівського заводу продовжував працювати в цих абсолютно ненормальних умовах. Лабораторії надалі розробляли нові лікарські препарати. Зокрема, з'явилися нові ефективні ліки для онкохворих, ефективні ліки кардіологічної групи, було розширено використання натуральної рослинної сировини, збільшено виробництво гематогену, вінборону (вітчизняний тип но-шпи) тощо.

Під час обговорення справи БХФЗ у ВР, переважна більшість депутатів сприйняла історію із заво-

дом і факти, викладені парламентською комісією, як типовий приклад принципово хибної антинародної економічної політики керівництва держави, коли заради примарних обіцянок і розмов про іноземні інвестиції серйозно порушуються реальні права українських громадян. Тоді за запропоноване народним депутатом Є. Жовтяком рішення на захист інтересів колективу БХФЗ проголосувало 264 депутати з 271. Таким було слово влади законодавчої. Проте виконавча влада на цьому не заспокоїлася.

Протягом "борщівської епопеї" в Україні змінилося чотири генеральних прокурори, але незмінним залишалося прагнення влади доможців "прихвистувати" завод. Для цього треба було спочатку "скинути" (варіанти: посадити на лаву підсудних, скомпрометувати, підкупити, залякати) керівництво БХФЗ.

Одну зі своїх статей про борщівську справу у березні 2000 року я закінчив словами: "Тому дуже хотів би, щоб читачі спростували нашу впевненість в тому, що мафія в Україні є головною рушійною силою держави".

Тоді ще не було плівок майора Мельниченка і журналіст Г. Гонгадзе ще був живий. Впродовж тривалого часу після тієї публікації старанно перечитував читачку пошту, але жодного спростування моєї тези, на жаль, не надійшло.

Натомість, надійшло повідомлення про те, що генеральний директор БХФЗ пані Людмила Безпалько і члени її родини отримали ряд погроз відверто кримінального змісту, а тому змушені були вжити екстремальних заходів безпеки. А точніше кажучи, вони вимушені були терміново зникнути, покрививши погрозам фізичного знищення, які надійшли на їхню адресу.

Закінчення буде

Євген ГОЛИБАРД

НА ХРЕСТІ ПЕРЕВІРОК

Щоб уявити собі хоча б трохи, який тиск витримав колектив БХФЗ (а разом переконалися, чого варті "патріотизм" новоукраїнських чиновників), досить подати перелік деяких кримінальних справ, порушених проти заводу і його керівництва:

1. За ст.165 КК України — зловживання владою або посадовим становищем.
2. За ст.148-2 КК України — ухилення від сплати податків, зборів інших платежів.

3. За ст.148-2, ч.2 КК України — порушення порядку випуску (емісії) та обігу цінних паперів.

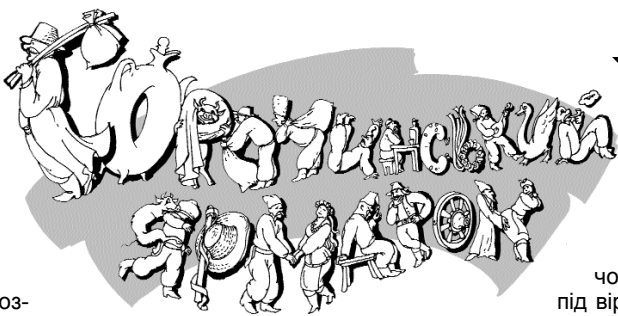
4. За ст.86-1 КК України — розкрадання колективного майна в особливо великих розмірах.

По деяких з цих справ, які після присіпкових перевірок закривалися, переважно, "за відсутністю складу злочину" або як "безпідставні", згодом знову порушувалися справи і поновлювалися розслідування.

У суворих висновках численних (фактично безперервних протягом п'яти останніх років) перевіряючих з боку прокуратури, контрольно-ревізійних комісій, податкової адміністрації, слідчих комісій і груп (включно з ГУ МВС України), арбітражних судів і тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, чітко сформульовано: звинувачення, висунуті проти заводу і його керівництва, не знаходять жодних підтверджень.

Але з високої державної "гори" знов і знову надсилали "перевірки".

Тільки в період 1996 — 1998 рр. було проведено 19 перевірок діяльності БХФЗ. І всі ці перевірки, так само, як і "перевірки" та порушені кримінальні справи

— Пане-товаришу... е-е... начальни-ку... Даруйте, не знаю, як вас тепер вели-чать.

— Я не якийсь там... пхе!.. — тюрем-щик. І навіть не начальник тюрми, як то іменується мій колега в подібних малосим-патичних державних закладах. І взагалі, в мене не банальна... пхе!.. — тюряга. І ніко-го ми в тюрмі не гноїмо, як то заведено в ін-ших тюрмах... Навпаки, у нас так звані зе-ки набираються здоров'я, зміцнюють нер-вову систему і так далі... І сидять у нас не якісь там... пхе!... — тюрязники, а — заслу-жені, достойні люди. Тому у нас не ареш-танти, не ув'язнені і тим більше не зеки — ні і ні! У нас — клієнти. А клієнт, як відомо, завжди правий. Обслуговуючий персонал — зважте, обслуговуючий, — не якісь там наглядачі, конвой і т. д., — а — вожаті. Як ото колись у піонерів були. А я — шеф.

— О, шеф тюрми — це звучить!
— У нас усе звучить, бо ви, шановний майстре пера наших доблесних ЗМІ, зна-ходитесь у приват-тюрмі. Хоча зовні в нас уся атрибутика і колорит справжнього міс-ця ув'язнення: мури з колючкою, вишки, ка-мери з "глазками", режим... Але наш за-клад платний. Кожен зек, тобто по-нашому клієнт, сам оплачує своє перебування в нас, як оплачують його в готелі, санаторії тощо.

— І скільки ж коштують ваші... е-е... послуги?

— Залежно від того, на який термін ви сядете, шановний.

— Я не збираюсь, пардон, сидіти.
— Дарма, як мудрі кажуть: від суми та тюрми... Але це я так, до слова. Камери у нас різні — одиночні і для любителів... ту-совок. Чи екзотики. Хто хоче відчутти, що таке державна тюрма, тих у камеру на де-сять чоловік набиваємо по тридцять зеків. Всі камери з туалетами (за бажанням, для диваків, ставимо натуральну парашу і три дні її не виносимо), з душем, фінськими ваннами, різними там "панасоніками", не рахуючи кондиціонерів. За додаткову пла-ту — вихід в Інтернет. Гуляй там до ранку! А хто побідніший, тому й камеру поскром-нішу...

— Тоді дозвольте запитання, шефе: в чому ж головна різниця між державними тюрмами і вашою, приватною?

— Тюрма, як ви знаєте, — місце ув'яз-

нення, де пе-ребувають осо-би засуджені, поз-бавлені волі. Або які знаходяться під судовим слідс-твом. У моєї приват-тюрмі перебувають не засуджені особи і не ті, хто перебуває під слідством. До нас контингент не під конво-єм і не у "воронку" везуть, він сам до нас на "мерсах" підкочує...

— Даруйте, але чому вони добровільно пруться в тюрму?

— А це ви у них краще запитайте, чому їм, даруйте, забандюрилося посидіти в ка-мері. Для деякого це — підняття власного іміджу, політичного статусу — таких багато. Бо який же ти патріот, який борець за щастя трудящих, якщо сам не сидів, даруй, в тюрязі? І вза-галі, хто за старого режиму не по-трапив у зону, той зараз лікті кусає; бо він тепер наче людиною другого ґатунку. А посидить у нас, ми йому довідочку: даний громадянин сидів за свої переконання в тюрмі "на по-саді" зека. До нас, наприклад, охо-че йдуть ті, хто збирається балоту-

ВІВАТ, ПРИВАТ-ТЮРМА!..

ватися в нардепи. За таких народ наш, хоч і кляне хапуг, мафіозі та олігархів, охоче го-лосує. Аякже, кандидат постраждав, такого треба вибрати, за правду сидить у тюрязі. І такий з нашої камери одразу ж на лаву у Верховній Раді пересідає. А далі — недо-торканність, роби що хочеш... У нас часто переходять боржники від своїх кредито-рів. Іноді доходить до курйозів. Один, аби не повертати тисячу "зелених" боргу, си-дить у нас уже п'ятий місяць, заплативши нам за це п'ятнадцять тисяч. Іноді перехо-вуються в нас і гулячі чоловіки після сімей-них розборок. Тут вони в повній безпеці від гніву своїх правовірних і єдиних. Часто про-сяться за ґрати поети.

— О-о, а ці... чого?

— Як — чого? Щоб потім під віршем постави-ти: "Написано в казема-ті". Як ото Шевченко ставив. Для

таких у нас — але за додаткову плату, — окремі люкс-каземати... Для філософів на-ша камера, як бочка для Діогена. Хто сідає для своєрідної репетиції, аби підготувати себе морально, якщо доведеться їхати у "воронку" в державну...

— Скільки сидять?

— Кожний сам вибирає собі термін ув'язнення: від лічених днів до кількох мі-сяців. А послуги, зважте, не дешеві — і все

одно до нас черга. Для особливо грошови-тих у нас навіть є п'ятизіркові камери на кшталт номерів у кращих готелях Європи. Вибравши таку п'ятизіркову камеру, наші клієнти, як ті коники-цвіркунки — тюрлюка-ють собі та й тюрлюкають, набуваючи імід-жу борців за світле майбутнє чи минуле, за правду-матінку, за щастя трудящих і взага-лі — патріотів. До речі, не хоче посидіти, га? Не соромтеся, журналіст, який не сидів за правду, ніби вже й не журналіст. А я з вас недорого візьму, сідайте.

"А мо' спробувати? — подумалось рап-том мені. — А чого? Імідж зросте — за правду ж потерпав. Бо як у справжню тю-рюгу попаду, то вже, звісно, буде не те..."

●

сортів. Ще за якийсь час у надрах фотонно-бадмінтонної обчислювальної машини були на-дійно сховані рецепти усіх димів.

Після цього Квак 136-й увімкнув антиподові двигуни свого корабля і поринув в ек-стра-простір, щоб якомога швидше доставити на рідну планету дорогоцін-ні зразки...

...Доповідь Квака 136-го на засі-данні об'єднаного Пси-Хічного колегі-уму викликала справжній фурор. Ко-легіум вручив Квакові найвищу наго-роду — золоті рукавички на кожен шупалець, ухвалив поставити славно-му астромандрівникові пам'ятник у натуральну величину і вирішив негай-но мобілізувати усі вільні ресурси на спорудження труб, які повинні стати гідною окрасою життя пси-хів.

За деякий час на планеті Пси-Хи вже стирчали в небо тисячі різнокалі-берних труб, з яких гордо піднімалися вгору пишні клуби прекрасного земно-

го диму.

Півроку ним жадібно милувалося усе насе-лення планети.

А ще через півроку милуватися вже не було кому.

Цивілізація на планеті Пси-Хи загинула...

* * *

— Вони ідіоти, ці твої пси-хи, — сказав мені знайомий директор одного хімічного заводу, ко-ли я розповів йому цю історію. — Вони не враху-вали того, що їхні організми зовсім не були прис-тосовані до дихання димом. Їм слід було звика-ти потроху і протягом довгого періоду. Не можна ж діяти в такому форсованому темпі! Узяти, нап-риклад, нас. Дихаємо — й нічого, живемо. Бо звикли. Пристосувалися. Дай нам чистий кисень — ще, чого доброго, й задихнемося!

З цими словами він пішов у цехи й розпоря-дився відкрити усі заслінки.

В небо шугнули могутні клуби різноколірно-го диму.

Це було грандіозне видовище!

Володимир ЧЕПІГА

●

*Епітафії
на замовлення*

**Іванові Драчу, який заснув
у президії ІІІ з'їзду
українських письменників**

*На колективне
замовлення
письменників-
делегатів*

Творця-борця ніхто не міг збороти,
Один Морфей скопив його навів.
І він заснув.

А браття-патріоти
Знай галасують: може із дрімоти
До них озветься славний чоловік.

Що ж нам робити?
Як його збудити?
(Зайшов збудити навіть рідний мер.)
Сидить і спить — обутий та одітий,
А ми гуртом ридаємо, як діти:
Чи Драч заснув, чи, може, він помер?

**Роману Кухаруку — поету
і публіцисту, якого виключили
із членів Спілки письменників**

*На його
особисте
прохання*

Наче бомбу, клали на носилки —
Обережно, тихо, крадькома.
— Ах ти член письменницької Спілки!
Слава Богу, що тебе нема.

Ич який?!
Тебе терпіли стільки...
Бач: догрався...
Раптом чути стук.
Остовпіли: на порозі Спілки
Знов стоїть зухвалий Кухарук.

**Юрію Рибчинському —
поету-пісняру, автору відомого
рядка: "Горілку по-київськи п'ю"**

*Від імені
поетів-піснярів*

Пив горілочку я, друзі,
У Советському Союзі,
Невтолимо пив.
Пив за Йосю за Кобзона,
За Жванецького-піжона,
Коли був мотив.

Попо-пив собі на втіху,
А за Кучму і Кучмиху
Наливав ущерть.
Пив по-свійськи і по-свойськи,
Та як випив по-московськи —
Наступила смерть.

**Володимиру Якубовському —
моєму земляку із Броварів,
гумористу-пересмішнику,
який часто уживає двоє слів:
циця і піся**

*Без
замовлення*

У Броварах лежиш ти на узліссі,
Та голос твій ми чуєм і тепер,
Коли кричиш: "Я хочу циці й пісі!", —

ФУРОР НА ПСИ-ХИ ФАНТАСТИЧНА ГУМОРЕСКА

Супер-галактичний розвідувальний астроліт класу ГУ-1 виринув із екстра-простору неподалік од третьої планети в системі дев'яти супутників теплої, але невеликої зірки. Між нею і планетою Пси-Хи в сузір'ї Колінвалу, звідки прибув астроліт, пролягла відстань у сотні світлових років.

Пілот корабля — Квак 136-й — відпо-відно до інструкції увімкнув захисне си-лове поле, яке робило астроліт невиди-мим, і знизився до кількакілометрової ви-соти.

Тут він привів у дію звукоприймальні авто-мати. За півгодини Квак 136-й уже знав, що ця планета населена, що називається вона Зем-лею, а істоти, котрі на ній живуть, — людьми і що вони досягли в процесі еволюції чималих успі-хів.

"Отже, — подумав Квак 136-й, поворушивши своїми шупальцями, — цілком можливо, наші наступні експедиції зможуть навіть законтакту-вати з ними. Як шкода, що я не маю права спу-ститися на планету! Нічого не вдієш: така вже до-ля розвідників..."

А втім, він недовго сумував із цього приводу. Інструкція вимагала одразу ж після звукової роз-відки провести широкий телескопічний огляд но-вовідкритого об'єкту. Отож Квак 136-й натиснув кнопку кругового екрана, в якій були вмонтовані потужні стереозбільшувачі.

Зойк захоплення вирвався з усіх його чоти-рьох ротів, коли він побачив Землю.

— Це фантастика, це казка, це справжній рай, — бурмотів Квак 136-й, гарячково оглядаю-чи планету. — Скільки живу, не бачив такої кра-си...

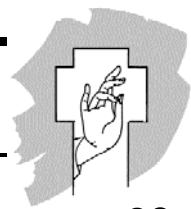
Проте вразили його не моря та океани, не гори й материки, не ліси й не засіяні ниви, і на-віть не земні міста і містечка. Усе це — в такому ж чи приблизно в такому ж вигляді — він уже не раз бачив за довгі роки своїх космічних мандрів. Вразило його інше.

Квак 136-й побачив на поверхні Землі тися-чі величезних, монументальних труб, що гордо і стрімко підносили догори свої широкі жерла. І з кожного такого жерла валили в небо клуби різ-ноколірного диму неповторної краси — зелено-го, червоного, жовтого, чорного, синього, фіоле-тового, коричневого, блакитного! Усі кольори сонячного спектру ввібрали у себе ці прекрасні й незрозумілі хмари, що повільно вкривали Землю барвистою ковдрою...

"Немає сумніву, — тремтячи від хвилюван-ня шупальцями записував Квак 136-й у своєму бортжурналі, — що ці надзвичайні вишуканістю своїх форм споруди та божественної краси ре-човини, які з них випускаються в небо, створені землянами виключно з декоративною метою. Таким чином люди прикрашають своє життя і свою планету. Вони переконливо довели, що природа — не всемогутня і що справжній розум може значно перевершити її у творенні пре-красного. І в цьому аспекті нам є чого повчитися у землян, хоч в інших питаннях вони поки що й відстали од нас. Я прийняв рішення привезти зразки цих унікальних речовин на Пси-Хи, щоб прилучити до істинно прекрасного і нашу могут-ню, але, як бачимо, далеко не в усьому доско-налу, цивілізацію..."

Покінчивши із записами, Квак 136-й опу-стив астроліт іще нижче і за допомогою універ-сальних аналізаторів узяв зразки диму різних

ПРОВІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

В лютому ц.р. українство Закарпаття всенародно відзначатиме 80-річчя від дня народження єпископа-синкеля Івана Маргітича. Хотілося б, щоб про цю непересічну особистість знали українці всієї нашої України. Свою відданість нації Великого Тараса він засвідчив ще в умовах угорсько-фашистської диктатури, коли не зігнувся під шомполами та середньовічними засобами фізичної та духовної руйнації особистостей в 1942 році. Бо разом з іншими виборював вихід з Угорщини і возз'єднання зі своїм українським народом.

Про цю, "націоналістичну", боротьбу за Україну йому згадало КДБ, щоб у 1951 році дати йому 25 років як українському буржуазному націоналістові. Бо своє священство "переплів з облудною націоналістичною свідомістю". Омський ГУЛАГ не зламав патріота. Його й не запам'ятав у деталях, хіба що як відсік величезного Всесоюзного ГУЛАГу — від Карпат до Тихого океану. Крім нього, було засуджено на великі строки ще 125 мучнів-священників краю, а двох, в тому числі єпископа Ромжу, — знищено в краї.

Чимало часу там було для роздумів та осмислення долі християнської церкви. І найперше: чому саме греко-католицьку конфесію в 1946 році злочинне політбюро визнало "посібницею фашизму"? Адже такі

громади були як на матірній Україні, в Прибалтиці, так і на Закарпатті. Хоча, напевне, ніхто не зміг би протистояти більшовицькій силі в перші повоєнні роки. Ні! Ми не проти римо-католиків, як і всіх чесних людей на Землі. Але цей злочин Москви був викликаний розгортанням національно-визвольних змагань у Галичині та на Закарпатті, щоб у протидію рухові за самостійність підключити й антирелігійні потуги, наслані вироками типу Я. Галана в Галичині, Ю. Мересієм у Закарпатті та ін. Бо для білокамінної не було більших ворогів, ніж український буржуазний націоналізм, неприйняття якого перешкодило від царів-імператорів. Греко-католицька церква, що базувалася в основному на землях Західної України, надовго стала кісткою в горлі великодержавників.

З поверненням у рідні краї, хоч і з багатим досвідом, добрим розсудом та багатьма християнськими чеснотами, не став шукати боротьби, хоч у краї з випередженням графіка й вершилася ленінсько-сталінська боротьба з залишками буржуазного суспільства. Взявся за чепіги плуга, щоб поруч з односельцями ростити хліб, що є найблагороднішою справою у всі часи й епохи. А коли не нависала загроза з боку атеїстів, ніс у маси слова Божественної правди.

Колишній його арешт і засудження з болем сприйняла кожна селянська родина, що тепер була готова хай і з вилами в руках захищати його від кривдників. Хоч КДБ поза ними змусило християнина-дисидента покинути рідний край і в першу чергу — як учасника різних правозахисних акцій.

Ще в умовах державної заборони конфесії, випереджуючи час, на прохання священників-патріотів краю та мирян, 1987 року о. Іван був висвячений єпископом греко-католицької церкви Закарпаття, а в часи її легалізації — 1991 року папою Іваном Павлом II був наділений функцією єпископа-помічника Мукачівсько-Ужгородської єпархії, з 1993 року — функцією єпископа-синкеля для русинів-українців цієї конфесії.

— Нам потрібно очищуватись від ненависників наших українських коренів і не секрет, що серед нас є ще немало таких, хто з казательниці говорить одне — в такт громаді, а поза нею діє і марить протилежним, — наставив патріот.

Як ніхто інший, нині він переживає, що інша половина Христового стада — православні, що зросли на конфіскованій у греко-католиків матеріально-духовній базі, придушені Московською патріархією, тобто волею-неволею прислужують майже 400-літній меті білокамінної — тримати в узді

Україну. Крім преосвященного владики, надавати допомогу православним громадам у звільненні з-під імперської влади готові й інші греко-католицькі священники. І справу ніби зрушено з мертвої точки. Та завопили прислужники з місцевих яничар, що слово Боже переплітається з політикою. А яку назву має вивезення з України в Москву понад 100 млн. доларів щороку в розпорядження Алексія II та його братії? А заяви московського патріарха, що побоюватись про втрату України немає підстав, поки на ній є хоч одна громада в його підпорядкуванні, — що це, як не політика? І як знадобився б той гріш для соціальної сфери в Україні!

Спілкування з християнським пастирем багатьом допомогло позбутися закомплексованості на своїй християнській конфесії. Бо нічого нам заороджувати між собою тини піднебесні, а треба йти на зближення в єдине Христове стадо, спочатку на національний основі — в єдину Українську Християнську церкву, назавжди відкинувши: римо-, греко-католик, православний, реформат, суботник, адвентист та інші каліцтва.

М. МОГОРИТА,
відповідальний секретар
Закарпатського об'єднання
ВУТ "Просвіта"

ПОКРОВСЬКИЙ ХРАМ ВІДКРИТО

У неділю, на велике християнське свято Покрови Пресвятої Богородиці, в Ніжині відбулося відкриття Покровського храму Київського Патріархату. Кілька десятиліть, ще з часів комуністичного гоніння на церкву, храм стояв у запустінні. Тепер стараннями церковної громади Київського патріархату за сприяння місцевої влади церкву відновлено. Освячення храму і Божественну Літургію провів керуючий Чернігівською єпархією Української православної церкви — Київського патріархату, єпископ Чернігівський і Ніжинський Никон у співслужінні з єпископом Переяслав-Хмельницьким, ректором Київської духовної академії Димитрієм.

В урочистостях взяли участь голова Верховної Ради України Іван Плющ, голова Українського Народного Руху і фракції Руху у Верховній Раді Юрій Костенко, керівники міста і області, гості з Чернігівського земляцтва столиці. У своїй бесіді з віруючими і духовенством І. Плющ висловив надію на якнайшоріше об'єднання церков у єдину Помісну Українську православну церкву.

На історичному факультеті Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка відбулися установчі збори Чернігівської міської громадської молодіжної організації "Наукове товариство "Гуманітарна колегія". До організації увійшли студенти, магістранти, аспіранти та викладачі університету. Керівником організації обрано викладача кафедри історії України Наталію Слобожаніну.

Мета організації — об'єднувати молодих науковців і надавати їм допомогу у вигляді проведення наукових семінарів, літературних читань, творчих вечорів, поїздок Україною, видавати наукові праці, поезію, прозу.

Олександр МІСЮРА,
відповідальний секретар
"Гуманітарної колегії"

СВЯТА ЛІТУРГІЯ СУЧАСНОГО КОМПОЗИТОРА

23 вересня у Борисоглібському соборі м. Чернігова відбулася презентація Літургії композитора Івана Синиці — викладача Ніжинського училища культури і мистецтв ім. М. Заньковецької.

Літургію написано до святкування 2000-ліття Різдва Христового у співпраці з церковним хором "Воскресіння" соборного храму Всіх Святих м. Ніжина (регент Сергій Голуб).

Виконання нового твору І. Синиці стало знаменною подією в церковному і культурно-мистецькому житті обласного центру. У древньому храмі зібралися миряни, гості з Києва, Ніжина, з-за кордону. Присутні були зачаровані як музикою, так і натхненням, вправним її виконанням.

Після Служби Божої, яку відправив єпископ Чернігівський і Ніжинський Никон у співслужінні зі священниками Чернігівської єпархії, слово мали: музикознавець, викладач Ніжинського педагогічного університету О. Кавунник, депутат Верховної Ради О. Пухкал, начальник відділу у справах релігії Чернігівської обласної держадміністрації В. Молочко, ректор Ніжинського педагогічного університету ім. М. Гоголя В. Яковець, голова Духовно-просвітницького центру "Відродження" при Всіхсвятській парафії Української Православної Церкви Київського патріархату М. Астаф'єва, заступник директора з наукової роботи заповідника "Чернігів стародавній" А. Доценко, викладач музичного училища, регент хору "Причастя" Л. Куровська, автор музики сучасних Літургійних піснеспівів Іван Синиця.

Промовці висловили задоволення презентацією твору нашого земляка, а також наголосили на значенні відродження національної церкви, плеканні й продовженні високих традицій українського духовного співу як важливого фактора виховання та об'єднання наших співгромадян у державну європейську націю.

Лариса КУРОВСЬКА,
музикознавець

Поштівка на згадку
Старовинний Поділ

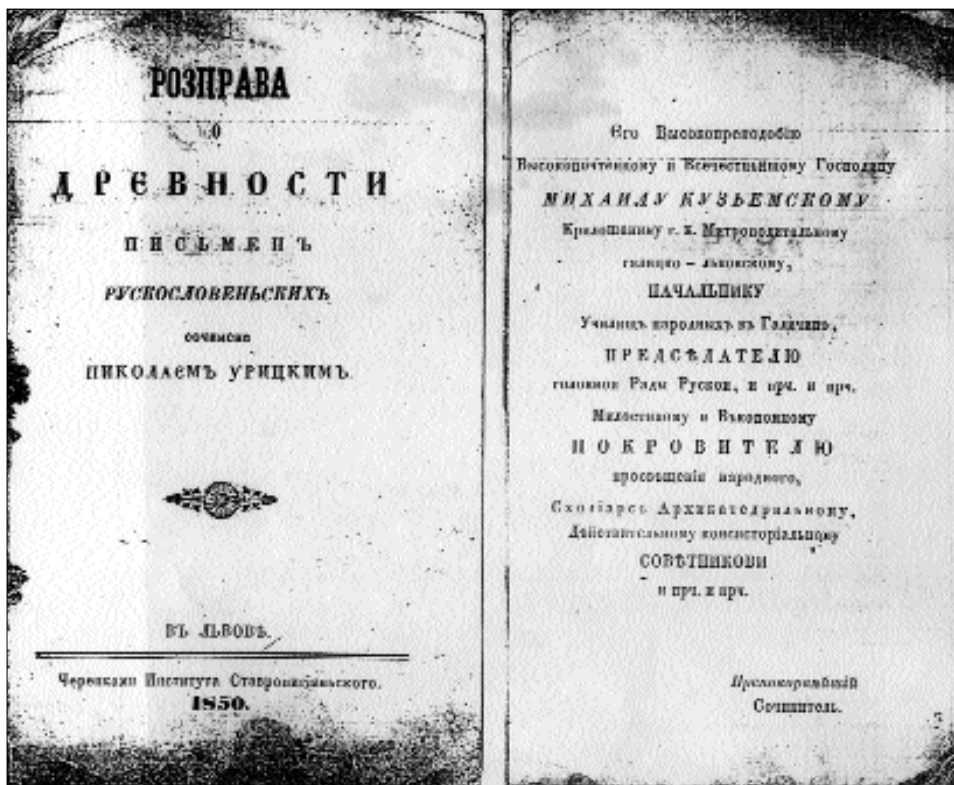
РОЗВІДКА МИКОЛИ УРИЦЬКОГО ПРО ПОХОДЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ АБЕТКИ

Наприкінці 1999 року в одній невеличкій антикварній крамниці міста Балтимор (штат Меріленд, США) нам потрапила до рук тоненька брошура — праця Миколи Урицького “Розправа о древности письмен руськословенских”. Як опинилася ця книжка, видана українською мовою у Львові у 1850 році, посеред запиленних предметів американської старовини — корабельного приладдя, риболовецьких снастей минулого сторіччя, порцеляни з Китаю та Німеччини, африканських дерев'яних скульптур чорної чи білої магії — невідомо. Можливо, це видання прибуло до Америки сто або більше років тому в одній із тих громіздких емігрантських скринь, що належали вихідцю з України. Адже відомо, що порт Балтимора колись навіть “випереджав” Нью-Йорк по кількості новопривезених до Сполучених Штатів у пошуках кращої долі. Дивовижно те, що наші предки, емігруючи до нових, невідомих країв, серед найнеобхідніших подорожніх речей знаходили місце для книжок!

Страшно уявити собі, яких довгий шлях долали емігранти, поки досягали “країни мрій” по той бік Атлантики. Спершу в переїздах треба було проїхати через усю Європу, тоді потрапити на корабель, який тижнями плів через океан. Така мандрівка займала в минулому столітті щонайменше місяць-два. Якщо порахувати, скільки найнеобхідніших речей людині потрібно було із собою зібрати в декілька скринь, то залишається лише дивуватися нашим предками, які замість зайвої одяжки або коробки з ліками брали в далеку Америку книжку. Ще й неабияку книжку: Микола Урицький у своєму дослідженні доводить, що українська абетка давніша за походженням, ніж латина чи навіть скандинавські руни. Такі твердження про витoki власної грамоти і писемної культури, мабуть, додавали емігрантам оптимізму на чужій землі...

У “Розправі...” Миколи Урицького містяться факти, які свідомо чи несвідомо загубилися у вирі історії або просто залишилися маловідомими. Скажімо — відкриття в 1828 році вчителем Андрієм Кухарським неподалік міста Лейбаху старовинного слов'янського напису рунічними літерами. Є також у розвідці цікаві порівняння слов'янської й грецької абетки, фонетичних і цифрових систем греків і слов'ян. Автор “Письмен” вільно володіє усіма слов'янськими мовами та й ще густо використовує цитати й порівняння німецькою,

латиною і грецькою. Випробувавши на власному досвіді, скільки часу й наполегливості досягає вивчення лише однієї англійської мови, щоб досягнути рівня більш-менш вільного спілкування, можливості чи-

тати ще й писати, — можна лише подивуватися легкості та елегантності викладу Миколи Урицького.

Найбільш вражаючим, на нашу думку, в “Розвідці” є трактування слов'янської абетки. За Урицьким, азбука була одночасно й уставом, тобто заповітом для народу. Кожна літера абетки є словом з “уставу народного”. Таким чином, дитина, запам'ятовуючи абетку на первинній стадії свого навчання — одночасно вивчала й устав свого народу, закон, за яким народ живе і якого дотримується. Яка геніальна ідея! З абеткою дитина всотує й ази основного закону, заповіді попередніх поколінь. Чи зможе освічена людина забути згодом ці заповіді? Переступити — так, але забути те, що вивчено з першими літерами — це все одно, що розучитися читати й писати.

Розвідка Миколи Урицького — це ще одна з численних гіпотез. Ми залишаємо науковцям доводити її вірогідність. Проте нам здається, що ідея трактування абетки — унікальна у своїй основі. Зрештою, що знали вчені XIX сторіччя, яка інформація була в їхніх руках, на які факти вони спиралися у своїх дослідженнях? Адже так багато випало з історії України за останні 150 років, з ча-

ЗНАХІДКИ

“АЗ БУКИ ВИДИ ГЛАГОЛ” — “Аз письмовий видаю устав”.

“ДОБРЕ ЄСТЬ ЖИВИТИ ЗЕЛО ЗЕМЛЯ” — “Добре єсть жити плодами землі”.

“И, ИЖЕ КАКО ЛЮДИ МИСЛИТЬ, НАШ ОН” — “І котрий, як люди мислить — наш він”.

“ПОКОЙ РЦИ СЛОВО ТВЕРДО” — “Спокой (мир) називай словом святым”.

“УК ФЕРТ ХР ЦИ ЧЕРВЬ” — “Не вознеси руку хоч би і на черв'ячка”.

“ША ЩА ЮРЬ ЮРИ ЄРЬ ЯТЬ ЮЗЬ” — “Бо аще колотливий з колотливими колотиться, най буде ять і зв'язаний”.

У нашому розумінні, більш образному й наближеному до сучасної мови й ментальності, руськослов'янську абетку можна прочитати так:

“А, Б, В, Г” — Я, Бог, Видаю Закон. Або: Я, Бог, Видаю Законом. Або: Я, Бог, Є Закон (існує ще одне з припущень, що “Б — буки” — можуть трактуватися, як Бог).

“Д, Є, Ж, З” — Споживайте лише дари землі.

“И, Й, К, Л, М, Н, О” — В єднанні сила нації.

“П, Р, С, Т” — Спокій, мир — найсвятіші в житті народу.

“У, Ф, Ц, Ч” — Не убий, не укради.

“Ш, Щ, Ъ, Ь, Ё, Я, Ю” — Хто не дотримується заповідей, буде покараний.

Здається, було б доцільно цю ідею трактування нашої абетки використати для навчання дітей ще з першого класу, разом із заучуванням перших літер. Маючи вже десять років української незалежності, діти в нашій державі повинні знати, що вони належать до однієї з найдревніших і найосвіченіших націй світу, що їхні предки писали своєю мовою ще до того, як греки чи італійці навчилися писати своєю. І що в оточенні диких народів ми, українці, мали своє законодавство, яке в тих часах за своєю гуманністю й цивілізованістю стоїть нарівні, мабуть, лише з Мойсеевим “Законом”. Тоді не треба буде нашим ученим доводити знову й знову ідею національної повноцінності, як ніхто з віруючих не мусить доводити собі ідею існування Бога (бо ідея закладена в основу самого поняття віри). Наша історія така ж перлина світової цивілізації, як історія грецька, німецька, китайська, єврейська, мексиканська або індійська.

Леся ГОНЧАР
Руслан НАЙДА

Ось тлумачення нашої азбуки за М. Урицьким:

ЗУСТРІЧ З АКАДЕМІКОМ

відзначити деякі успіхи у сфері української мови. Її запровадили в багатьох школах по всій Україні (за винятком Криму), збільшилася її узвичаєність, видано ряд словників, створилася база термінології, яку поширено на нові ділянки. Але залишаються труднощі, які мають свою історичну генезу. Доповідач пригадав, що СРСР послабив український етнос за допомогою голодомору, розстрілів, депортацій та переміщення населення в часах індустріалізації, урбанізації і Другої світової війни. Усі ці процеси вели до російщення.

З приходом незалежності українська мова спочатку рідняла голову, але через два — три роки настала епоха імперського культурологічного реваншу. При владі залишилося багато російськомовної номенклатури, яка користується українською мовою тільки перед телекамерами, а дехто з них демонстративно (і безкарно) вживає виключно російську мову в публічних виступах. Збройні сили України — здебільшого російськомовні, а їхній офіцерський склад сприяє єдності з офіцерами Росії. Ігноруються історичні традиції українських військ, за винятком хіба що козацтва.

Нове російщення посилюється, відколи в Україні запанував “новий

капітал” олігархів, які є здебільшого неукраїнці, а то й антиукраїнці. Немає сумніву, що серед них і у Верховній Раді України діє п'ята колона Москви, сказав д-р О. Романів. Олігархічні структури, контролюючи засоби масової інформації, заливають Україну російським словом і попкультурою. Головну роль в російщенні виконує телебачення, де на більшості каналів російська мова лунає не тільки в мовленні, а й у популярній музиці, естрадних програмах, телесеріях і чужоземних фільмах. Передбачена кабельна система має додати ще 30 російськомовних каналів. Доповідач підкреслив, що контролювані олігархами телеканали позбавлені політичної об'єктивності: наприклад, всі вони виступали проти прем'єр-міністра Віктора Ющенка.

Україна відчуває також засилля російськомовної преси і книжок, що їх багато імпортують з Росії. Петрівка, книжковий базар у Києві, має удесятеро більше російськомовних книжок, як україномовних. Така перевага частково спричинена податками, що їх накладають на літературні видання в Україні, але не в Росії. В Україну з Росії пливе маса російськомовних перекладів західної літератури, від поважних творів до порнографії. Годі не додати в

цьому певної іронії, сказав доповідач, коли бажане вікно з України до Заходу веде через Росію.

Найновішим механізмом для російщення України, сказав д-р О. Романів, виявляється комп'ютеризація, Інтернет, де суцільно панує російська мова. Ось нещодавно хтось замовив від американської фірми “Майкрософт” 30 000 комп'ютерів для шкіл в Україні, усі з російськомовними програмами. (Завдяки втручанням НТШ у Києві сподіваємося, що цю помилку буде виправлено). Сам д-р О. Романів зіткнувся з цією проблемою на залізничній станції у Львові, коли заперимітив, що його квиток до Києва був написаний російською мовою. Йому пояснили, що “так друкує комп'ютер”.

У Галичині мовна ситуація є далеко краща, ніж в інших регіонах України, але в цьому криється нова небезпека для державності України. Доповідач зазначив, що посилене російщення в Східній і Центральній Україні втворює все більшу прірву між ними і Галичиною, породжуючи в деякого з галичан сумніви про доцільність соборної української держави.

Усе-таки академік зі Львова закінчив на оптимістичній ноті. На його думку, дуже позитивним внеском

для української мови і справи був візит Папи Івана Павла II, який промовляв українською мовою і зокрема відвідав Биківню, місце масових поховань замордованих більшовиками. Є шанси на ренесанс, якщо в парламенті України об'єднаються національно-демократичні сили. “Будьмо оптимістами і вірмо в нашу українську Україну”, — закінчив свою доповідь д-р О. Романів, який відтак ще довго і вичерпно відповідав на численні запитання присутніх.

Д-р Анна Проник, заступник голови НТШ, перед доповіддю оголосила про відзначення проф. Олександра Домбровського медаллю ім. Михайла Грушевського. Медаль вручив від НТШ в Україні д-р О. Романів. Професорові Домбровському, наукова діяльність якого сягає ще пізніх 1930-х років у Львові, присуджено цю нагороду за його вагомий внесок у ділянку ранньої історії України та грушевськознавства. Нагороджений поділився з присутніми своїми споминами.

Д-р Орест ПОПОВИЧ,
Нью-Йорк

Доповідь “Найновіші прояви русифікації в Україні” прочитав у будинку Наукового товариства імені Т. Шевченка в Америці д-р Олег Романів, член Національної Академії наук України, голова НТШ в Україні і генеральний секретар Світової Ради НТШ. Він не тільки глибоко обізнаний з процесами, які відбуваються сьогодні в Україні, а й не вагається розказати перед діаспорою аудиторією навіть гірку правду, а не тільки те, що ми бажали б почути.

Доповідач розпочав з того, що коли 10 років тому розвалилася імперія, всі очікували швидкої побудови національної української держави. Тепер ця ейфорія проминула, організм української нації виявився хворим, життя його в небезпеці. Державою правлять олігархічні структури, які збагатилися на тійовій економіці, а сьогодні контролюють усі сфери політичного, економічного і суспільного життя та інформаційний простір.

На думку д-ра О. Романова, Україну гноблять чотири категорії проблем: політичні, які походять з того, що державна влада є лише “квазі-українська”; економічно-суспільні, коли квола економіка спричинила масовий потік українців за кордон; суспільної свідомості і моральності, які є настільки знівечені, що не відповідають вимогам суспільства з ринковою економікою; та мовні, що були головною темою доповіді.

За 10 років незалежності можна

Розвіювання будь-яких міфів — процес болючий, а іноді й небезпечний. Особливо, коли міф вжився у свідомість багатьох людей, коли він їм чимсь та вигідний і солодкий.

І раптом у тебе забирають те, з чим ти живився, що творило певну опору твого життя, твоєї свідомості. А що вже казати про міф, на якому виросло кілька поколінь, який окутаний всенародною святістю, за яким стоїть велетенська трагедія мільйонів наших співвітчизників, біль сиріт, солдатських вдів, матерів фронтовиків. Трагедія, що пройшла через кожен дім, через кожну родину. Звичайно ж, це та сама війна, яку українці в кількох поколіннях (і мій батько та мати, і я) називали Великою Вітчизняною.

Справедливо називали саме так. І я не посягаю на цю назву, до якої всі ми звикли. Не посягаю заради ще суцільних фронтовиків, які жили з саме такою назвою давноминулої війни. Так однобоко, заідеологізовано і спрощено подавалася вона кільком поколінням згорьованих, битих війною, трощених нею людей, так подавалася Сталіним та його підручними людоловами з Кремля, особливо її початок. Нам усім з дитинства втовмачували, що Країна Рад бореться за мир у всьому світі, що вона є опорою миру і що це — наймиролюбніша країна, яка, підписавши з Гітлером угоду про ненапад і дружбу, жила собі тихим, спокійним життям. Партия проводила індустріалізацію, а щасливий народ співав пісні ось такого стибу:

*Наш каждый год —
победа и борьба,
За уголь, за размах
металлургии!..
А может быть,
к шестнадцати гербам
Еще гербы прибавятся дру-
гие...*

Все було прекрасно, але Гітлерюка зі своїми полчищами агресорів напав на нас несподівано. І то ми мали такі велетенські втрати у перший рік війни, тому фашисти пройшли аж до Москви і Сталінграда.

Але згодом Сталін розібрався в ситуації, організував оборону, а тоді і контрнаступ. Визволили Європу і закріпили червоний прапор над Рейхстагом. Саме так, під диктування Йосипа Кривавого, була написана історія війни.

А по його смерті вже ніхто не одважувався зазирнути в таємні і легальні документи, щоб прочитати їх без упередженості та страху, прочитати їх по-новому і встановити істину, хоч би якою гіркою і неприємною вона була. Просто міф про миролюбного Сталіна, який за надто довірився віроломному Гітлеру, перекинули на партію, що відбила фашистську агресію і перемогла. Ніби без неї, без партії наш народ або завоювали б гітлерівці, або ж усі, без винятку, здалися в полон чи розбіглися зі своєї землі по світу.

Зізнаюся перед вами, як перед Господом: навіть прочитавши багато документальних книжок, виданих за рубежем українцями та росіянами, далеко нерядовими учасниками війни, об'єктивними науковцями та істориками, під натиском їхніх неспростованих аргументів і фактів, схилившись розумом до більш точної назви "Друга світова війна" — я б все одно не осмілювся посягнути на цей міф, зведений до святощів пам'яті старшого покоління. Не наважися. Побоявся, уявивши, який страшний гнів фронтовиків викликав би на свою голову.

Одначе це вже зроблено. Нашим земляком, радянським розвідником Віктором Суворовим та багатьма чесними військовими істориками. Суворов першим пішов на це міне поле історії. Він докопався до страшної правди про початок

війни, віддавши цьому багато років життя, перегорнувши всі доступні, не знищені Сталіним документи, вивчивши всі джерела, спогади маршалів і генералів. І насмілювся оприлюднити свої вбивчі для старших людей висновки.

Його праця "Криголам" вийшла книгою, яку за сьогоднішніх часів мало хто з вас прочитав, вона і дорога, і читається важко, бо насичена документами, цитатами, назвами армій, корпусів, військових округів, іменами вже забутих воєначальників, забутих різновидів зброї. Тому користуючись можливостями радіо і наявністю такої великої аудиторії, дозволю собі донести лише сутність цієї нової правди, яка радикально змінює нашу традиційну уяву про причини нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз. Тому ні в чому мене не звинувачуйте, фронтовики. Ваш ратний подвиг від цієї правди не поменшає. Навпаки, виросте в очах майбутніх поколінь та і в очах сучасників. Значно виросте. І трагізм війни, і ваш незабутній подвиг. Він просто стане правдивішим і зрозумілішим. То більше, що сьогоднішні німці готові до покути. Не лише на словах. Через виплату боргів "остарбайтерам", які живуть на мізерну пенсію, вони доводять це. Отож, правда про волише зближить наші народи, вслід за Берлінською стіною падає ідеологічний міф про причини чатку війни.

Не злітється на Віктора Суворова і істориків, а тим більше на мене. Краще порадіть, що правда перемогла ще за вашого життя, що ви її пізнали. І живіть з нею ще довгодовго.

Ті, хто з цієї правдою ще не знайомий, наберіться мужності, бо вона справді, як блискавка: Сталін продумано, заздалегідь, майже за три роки до нападу Гітлера, витрясаючи душу із країни та народу, готувався до війни, до захоплення всієї Європи. Готувався грамотно, педантично, за всіма найкращими приписами і методами ведення війни, за найновішою мілітарною технологією. Але до війни, передусім, проти Німеччини, війни загарбницької, наступальної, війни на чужій території. І якби Гітлер не скомандував своїм військам перейти кордон вдосвіта двадцять другого червня сорок першого, то такий наказ віддав би Сталін своїм арміям буквально через кілька днів. І це була б, звичайно, не Велика Вітчизняна, а велика прогресивна війна "за визволення поневолених народів Європи від соціального та національного гніту." Про це знало лише найвузжче оточення Сталіна. А здогадувалися сотні генералів, десятки тисяч старших, сотні тисяч молодших офіцерів та мільйони людей, які боялися в цьому зізнатися навіть собі. Знали про це точно, без здогадів, тільки Сталін, Молотов, Берія, нарком оборони Тимошенко, нарком державного контролю Мехліс, начальник генштабу Жуков. Гітлер просто змуснений був випередити Сталіна.

Не хочете вірити? Я розумію вас. Але ж ось лише деякі факти. Лише деякі. У Кремлі підписано пакт Ріббентропа-Молотова, Сталін і Гітлер розділили між собою східну Європу, розірвали надвоє Польщу і тепер з'явився спільний радянсько-німецький кордон. Країна, яка готується лише до захисту від єдиного можливого агресора, саме Німеччини, ніколи не допустить такої близькості. Адже досі між ними лежала нейтральна Польща, якій німці, перед нападом на Союз, мусили оголосити війну, пройти її територію (а це щонайменше кілька днів), а тоді вже повитися на радянському кордоні. Сталін вчинив саме так, бо готувався до своєї війни. Не оборонної, а наступальної.

Генерал Кривошеїн, відбувши з Гудеріаном спільний радянсько-фашистський парад у Бресті з на-

годи розтерзання Польщі, каже своїм підлеглим: **"С немцами мы заключили договор, но это ничего не значит. Сейчас самое распрекрасное время для окончательного решения всех мировых проблем"**. Це ще тридцять дев'ятий рік. Такий жарт тоді коштував голови, генерал про це знав краще за своїх підлеглих. У вересні тридцять дев'ятого СРСР оголосив себе нейтральною державою і... до червня сорок першого захопив території з населенням двадцять три мільйони людей, а всі його європейські сусіди стали жертвами радянської агресії. Радянські концтабори переповнені полоненими офіцерами європейських армій, найбільше — поляками. Що ж це за нейтральна країна, яка фактично вступила у другу світову війну з самого її початку і до червня сорок першого втратила у військових операціях за кордоном сотні тисяч солдатів і офіцерів? Значно більше, ніж Німеччина. Сталін не приховував своїх стратегічних планів:

"Надо втянуть Европу в войну, оставаясь самому ней-

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

БРЕХНЯ НА КРОВІ ХТО Ж РОЗПОЧАВ ВІЙНУ?

тральним, затем, когда противники истощат друг друга, бросить на чашу весов всю мощь Красной Армии". 19 серпня тридцять дев'ятого на закритому засіданні політбюро було схвалено саме такий план. Із уточненням: армія швидко завойовує територію, а частини НКВД услід за нею здійснюють своїми карательськими методами "советізацію" населення. Якими саме методами — запитайте у західних українців.

Та це політичний аспект. А ось військова конкретика, якій заперечити неможливо. Навіть курсант військового училища знає азбучне правило: армія, яка готується до оборони, ніколи не розташовує свої головні сили на кордоні, а відступає їх у глибину країни, вибудовує багато ешелоновану оборону. Інакше армія приречена на блискавичний розгром. На кордонах створюється лише спеціальна смуга забезпечення із мінними полями, пастками, загородами, замінованими мостами, тунелями, дорогами. Якщо армія готується лише до оборони, на кордоні ніколи не скупчуються головні війська, вони зосереджені окопуються в глибині території, щоб там розгромити агресора. Це аксіома оборонної стратегії.

А що ж відбувається з Червоною Армією, держава якої оголосила себе нейтральною? До початку Другої світової війни армія мала і смугу забезпечення, і лінію оборони. Причому потужну, грамотну — дармовою солдатської та невеличкої сили не бракувало.

А тут ще прирізано нових територій на західних кордонах: західні

Україна і Білорусія, Прибалтика, Бесарабія, радянські кордони посунулися вперед на двісті-триста кілометрів. Готова тобі нова смуга забезпечення: болота, гори, бездоріжжя. І раптом тодішній начальник генштабу Мерецков наказує: "Ранее созданную полосу обеспечения на западных границах уничтожить, команды подрывников распустишь, заряды снять, мины обезвредить, заграждения сравнять с землей. На новых землях полосу обеспечения не создавать. Основные силы Красной Армии вывести прямо к границам, не прикрывая эти силы никакой полосой обеспечения. Из глубины страны прямо к границе сосредоточить все стратегические запасы Красной Армии. Срочно начать гигантские работы по развитию аэродромной и дорожной сети в Западной Белоруссии и Западной Украине. Однопутные дороги превратить в двухпутные. Повсеместно повысить пропускную способность дорог, строить новые дороги прямо к германским границам".

Скажіть мені, фронтовики, ви ж знаєте тодішні і сталінські, і армійські порядки. Якби це не була вка-

ронного варіанту, бути малолюдною, але важкопрохідною для агресора (вмить злітають у повітря мости, дороги, греблі, мінні поля, пастки) чомусь заповнюється величезною кількістю новостворених армій, що прибувають із глибини країни, навіть із Сибіру. Чомусь прибувають на кордон і базуються в лісах величезні групи парашутистів-десантників, гірські частини, офіцери беруть собі в денщики-ад'ютанти солдатиків, які володіють німецькою мовою. Поблизу самого, тепер радянсько-німецького, кордону будуються аеродроми для дальньої авіації. Ремонтується і будуються нові мости і дороги в прикордонній зоні. З усієї країни летять ешелони із новими рейками та з інженерними військами і розвантажуються на самому кордоні. Для чого? Авіація, десантники, танки, піхота вивіряться на чужу територію, а за ними прокладатиметься замість вузької європейської — радянська залізнична колія.

Звичайно, через короткий час все це перетвориться на нечуваний подарунок Гітлеру, бо літаки будуть знищені на аеродромах,

танки — на залізничних платформах, колосальна кількість боєприпасів — у коморах, наші вояки потралаються у полон, а радянськими рейками німці вистелятимуть собі шлях на Москву.

Аналогічна картина відбувалася і на півдні, де з території Одещини і Бессарабії готувалася операція по захопленню Румунії як головного постачальника пального для німецької армії. Радянські ескадри готувалися по Дунаю швидко дістатися до самого серця Європи, щоб швидко ошчасливити її соціалізмом. Ви, мабуть, помітили, що наша з вами Україна, тоді мовчазна, розтерзана голодомором і репресіями колонія, була головним плацдармом цієї страшної сталінської авантюри по завоюванню і "советізації" всієї Європи. Саме Україна.

Продовжую підтверджувати фактами цю страшну правду. Упродовж тридцятих років всі старі західні кордони Союзу густо обкладені захищені тринадцятьма укріпленими районами. Аж тринадцятьма. І кожен за вогневою потужністю рівний корпусові. Мільйони тонн бетону, підземні військові містечка, склади, електростанції, шпиталі, складна система тунелів. Кожен такий укріплення міг самостійно вести оборонні бої і бути неприступним дуже тривалий час. Мій батько рядовим солдатиком служив саме в такій частині, часто розповідав мені про ці підземні військові міста, які будували і солдати, і зеки.

Все це вже було збудовано в режимі майже стерильної секретності під пильним оком енкаведис-

тів. Таку могутню західну лінію оборони, названу “Лінія Сталіна”, не могла здолати жодна армія світу. У тридцять восьмому ця лінія була додатково зміцнена важкими артилерійськими капонірами. Та з’являється пакт Ріббентропа-Молотова і розпочинається Друга світова війна. Отже, треба зміцнювати свою оборону ще більше. Натомість укріпрайони чомусь розформовуються і знищуються.

Загарбавши Західну Білорусь, Прибалтику, Західну Україну, Буковину, Бессарабію, Сталін отримав нові прикордонні території, які надавали рідкісну можливість для створення ще могутнішої смуги забезпечення, прийнятої у військовій науці. Болота, гори, бездоріжжя, старі протрухлі мости. Лише замінуй це все, облаштуй пастки, загороди, греблі, прикордонники нехай пантрують кордон, а в разі нападу агресора — все заміноване злетить у повітря, ворог надовго зав’язне у смугі забезпечення. Основні захисні лінії розташовуються в глибині власної території, вони встигнуть гідно зустріти нападника і розгромити його. Так веліла тодішня мілітарна наука і здоровий глузд.

Та Сталін після тридцять дев’ятого, після початку другої світової війни, в якій СРСР вже брав активну участь, отже, Сталін разом з Гітлером був її співавтором, діє наперекір цій нормальній логіці. Тринадцять оборонних, наймогутніших у світі, вже збудованих, оснащених найновішою зброєю, укомплектованих вояками укріпрайонів, а насправді замаскованих підземних військових міст уздовж старих західних кордонів за його вказівкою розформовуються. Бетоновані бастіони, споруджені солдатами і зекамі — знищуються, хоч донедавна ці укріпрайони іменувалися “Лінією Сталіна”.

Ось що пише про це наш земляк, один з найчесніших і найбагродніших генералів радянського часу, Петро Григоренко: “...**Це злочин проти нашого народу. Багато мільярдів рублів (за моїми підрахунками, не менше 120) здер радянський уряд з народу, щоб спорудити вздовж всього західного кордону неприступні для ворога укріплення... І напередодні самої війни, навесні сорок першого року — загармили могутні вибухи по всій 1200-кілометровій лінії укріплень. Могутні залізобетонні капоніри і напівкапоніри, багатоамбразурні возневі точки, командні і спостережні пункти — десятки тисяч довгострокових оборонних споруд було піднято в повітря за особистим наказом Сталіна.**”

Одночасно на самісінькому західному кордоні, тепер уже радянсько-німецькому, бо Польщу поділено, будуються аеродроми для дальньої авіації, формуються величезні групи десантників, парашутистів, гірські підрозділи. З усієї країни ешелони везуть нові рейки, щоб замінити вузьку європейську колію на широку, соціалістичну. Аж до Берліна. Бо розпочнеться не Велика Вітчизняна, а “велика прогресивна, сталінська війна по визволенню Європи з-під гніту буржуазії”, проти якої чомусь самі народи не повстають.

З півдня України, з Бессарабії готувався блискавичний наступ на Румунію, як головне джерело постачання палимим німецької армії. Радянські ескадри Дунаєм мали швидко проникнути в саме серце Європи і висадити там десанти. Ні про яку оборону не було і гадки. Лише сталінський наступ. Команда з Кремля, як підтверджують факти, мала пролунати 23 червня сорок першого.

До речі, Гітлер діяв точнісінько так само, як Сталін. Лише він готував свою армію та її озброєння до війни у Західній Європі та Африці, далі — буде видно. Адже зі Сталіним підписано мирну угоду про не-

напад.

Не возз’єднання України з її західними землями планував кривавий Йосип, а лише вихід на безпосередній кордон із Німеччиною, готував плацдарм для наступу. Живі західняки йому навіть заважали, потрібна була лише стратегічна територія для блискавичного кидка на спину Гітлера, зайнятого війною у Франції. **Саме на цю “зайнятість” Гітлера був головний розрахунок.** Та наводжу інші факти про підготовку СРСР до окупації всієї Європи, передусім — Німеччини, яка мала стати “шістнадцятим гербом Союзу”.

У Гітлера було лише **4 000** парашутистів-десантників, у Сталіна — понад **1 000 000**. До того ж, у квітні 41-го Сталін створює в західних районах ще 5 повітрянодесантних корпусів. Для армії, яка готується лише оборонятися — це безумство. Куди буде десантуватися цей 1 000 000 людей, у тил ворога? У власні тили? І перший, і другий варіанти — абсурдні, божевільні.

Їх розміщують у лісах біля самого кордону, де на аеродромах, крім тисяч дальніх бомбардувальників, десантних літаків стоять майже 10 000 багатомісних планерів. Чому на кордоні, а не в глибині території? До речі, я лише тепер зрозумів ще одну причину української трагедії, голоду 33-го. Допомогли ці документи. Саме в той рік наступив сталінський парашутний психоз (вже тоді він готував десантників для майбутньої окупації чужих країн). Виметений до зернини український хліб пішов на закупівлю парашутної технології для шовкових комбінатів, парашутних фабрик та аероклубів. В оборонній війні парашутисти зайві.

У момент нападу Гітлера вся військово-морська база Лієпаї була буквально забита радянськими підводними човнами та морськими піхотинцями. Поруч з німецьким кордоном. В останній день миру Чорноморський флот проводив грандіозні навчання, де відпрацьовувалася тактика наступу на чужі території.

За вказівкою Сталіна швидко формуються нові радянські армії. Не армії прикриття для оборонної війни, а армії вторгнення та надударні армії. Одна лише Дев’ята надударна армія має 3 341 танк, шість корпусів (у тому числі й механізованих, і кавалерійські, 17 дивізій (танкових, авіаційних, моторизованих, стрілецьких). **Кількість танків лише у Дев’ятій надударній армії — це майже всі танки Вермахту, але за якістю — кращі.** Саме ця Дев’ята армія мала стати сталінським ключем до європейської брами, тобто — до завоювання всієї Європи. Вона чекала команди на румунському кордоні, щоб перерізати основну паливну вену Німеччини. Отоді Червона Армія може вриватися на німецьку територію. Літаки, десантники, танки, моторизовані частини, піхота, кораблі і підводні човни знезацька підімнуть під себе Німеччину, яка без румунського пального й огризнутися не встигне. Позаду йтиме другий ешелон “зачистки”, а за ними війська НКВД проведуть звичну для них “советизацію” під дулом автомата.

Потоки таємно створюваних у глибині країни армій кризь темряву ночей, добре замасковані, зі сходу, півночі і півдня летять на захід, до самого кордону. Прикордонники та інженерні війська під наглядом енкаведистів знімають всі перешкоди у смугі прикриття, розмінують останні прикордонні метри, знімають дротяні загорожі, зводять нові прикордонні мости, які пропускати будуть на захід радянські Т-34, важкі гармати і вантажівки. Всі ліси Західної України, Білорусії та Прибалтики кишать військами, що прибули з усіх закутків Союзу.

5 травня 41-го року Сталін розіграє політичний спектакль, бо приховати підготовку до нападу на Німеччину вже неможливо. Про це

волає тодішня світова преса. У переповненій командирами Червоної Армії кремлівській залі він виголошує нібито цілком секретну промову, знаючи, що інформація обов’язково просочиться на захід. Він зумисне повідомляє, що війна СРСР проти Німеччини **таки готується, але розпочнеться вона аж у сорок другому.** Він хотів одурити Гітлера. Не вдалося. Знаючи про плани свого “союзника” — півроку тому Гітлер віддав наказ готувати “План Барбаросса”.

А тим часом формуються все нові й нові дивізії, вони укомплектовуються навіть із зеків, яких не встигають обмундирувати (так звані “чорні дивізії”). 16-та армія, якою командував вчорашній в’язень Рокосовський, в основному складалася із зеків. Майже всі військові округи СРСР спорожніли, всі запаси пального, харчів, техніка, снаряди, набої — все вивозилося на західний кордон. У казармах гуляє вітер, а полки, дивізії, цілі армії вже ховаються у прикордонних лісах просто неба. Врахуйте відстань з далекого Сходу, з далекої півночі, врахуйте масштаби тодішньої країни — і теж матимете відповідь про причини найтрагічніших днів, місяців, першого року війни.

Величезна кількість радянських вояків зустріли війну у вагонах-товарняках, без штабів і старших офіцерів. Їхні ешелони, як і ешелони з палимим та озброєнням, танками і машинами потрапили вже під перші фашистські бомби.

13 червня сорок першого зафіксовано в світовій військовій історії, як найбільше переміщення військ. Воно відбулося в Радянському Союзі. Ось як підтверджує це генерал Штеменко: **“Ешелони с войсками идут на запад и юго-запад сплошным потоком. Сложность и переменчивость обстановки нередко вынуждала прекращать выгрузку и направлять эшелоны на какую-то иную станцию. Случалось, что командование и штаб дивизии выгружались в одном месте, а полки в другом, даже в нескольких местах на значительном удалении.”** А ось свідчення генерала Кльоміна: **“В начале июня на дорогах находилось 47 000 вагонов с воинскими грузами.”** Це за того, що в першому стратегічному ешелоні військ, на кордоні і поблизу нього вже стояли, готові до наступу, **170** танкових, моторизованих, стрілецьких і кавалерійських дивізій. **56** із них стояли на самому кордоні. Не кваптеся, це ще не все. **114** інших дивізій першого стратегічного ешелону чекали наказу поблизу або на території західних прикордонних округів. 284 дивізії лише першого стратегічного, тобто наступального, ешелону за кілька днів до нападу Гітлера, були готові до саме атакуючої, а не до оборонної війни. Все це підтверджено документами і свідченнями учасників подій. А ще ж було створено другий і третій, теж не оборонні, а наступальні ешелони, щоб здійснити сталінську “світову революцію”.

Ось генерал Телегін: **“Поскольку предполагалось, что война будет вестись на территории противника... склады с мобилизационными запасами вооружения, имущества, боеприпасов были передислоцированы в приграничные военные округа”.**

Всі військові підрозділи мали секретний пакет, який відкривався лише в разі початку війни або ж вказівки вищого командування. Коли гітлерівці перейшли радянський кордон і знезацька заскочили війська, які самі готувалися до агресії — червоні командири відкрили секретні пакети: там був наказ та інструкція про наступ. Про оборону — ні слова. До речі, дехто з командирів діяв саме згідно цього припису. Потім комуністичні ідеологи називатимуть це безглуздя героїзмом. Наприклад, 24-го чер-

вня на румунському кордоні, в районі Кілії прикордонні катери висадили наступальний десант, який став відкритою мішенню для німців.

Гітлер був менше готовий до нападу на Союз, ніж Сталін до нападу на Німеччину та її сателітів. У Сталіна, як підтверджують документи, було в кілька разів більше літаків і танків, гармат і солдатів. Однак все це було призначено лише для наступальних дій, для блискавичної агресії. Переконавшись у цьому, фюрер вдарив першим.

22 червня о 3-й годині п’ятнадцять хвилин німці розпочали артилерійську підготовку, а о 4-й 45 — танки Гудеріана форсували Західний Буг, що був кордоном.

О 4-й годині ранку того ж дня посол Німеччини в Союзі граф Шуленбург у супроводі свого радника Хільгера востаннє ввійшли до кабінету Молотова. Посол спокійно виклав зміст телеграми, що надійшла йому з Берліна. Зміст її був по-німецькому точний і педантичний: скупчення військ і бойової техніки на кордоні набрало неприпустимих, агресивних розмірів. Німецький уряд **вимушений** вдатися до контрзаходів. **“На хвилину запала мертва тиша.** — згадує Хільгер. **Потім він запитає: “Це — оголошення війни?” Шуленбург мовчки зівів руки до неба...”**

Велетенська кількість швидкісних танків, які могли скинути гусениці і на колесах розвивати швидкість до ста кілометрів на європейських (не наших) дорогах, величезна кількість літаків і планерів на прикордонних аеродромах, скупчення ударних наступальних армій, бойової техніки, запаси пального і продовольства, боеприпасів і реюків, за відсутності оборонних укріплень і смуг забезпечення — все це вмить стало просто безпомічною мішенню для агресора. Німецькі бомбардувальники розстріляли радянські літаки, які не встигли піднятися в повітря, танки, які стояли на залізничних платформах, не розвантажені ешелони з боеприпасами і солдатами, які (так свідчать факти) двадцять третього червня, через день мали атакувати Німеччину. Мільйони радянських воїнів потрапили в огненне пекло вибухів своїх же боеприпасів.

Хіба їх можна в чомусь звинувачувати? У тому, що вони безладно відступали, втративши свої штаби і набої, що вони здавалися в полон чи блукали в лісах, не розуміючи, де їх тил, а де передова? Ні Тимошенка, ні Жукова, ні Берію, які керували знищенням оборонної лінії, смуги забезпечення, які підставили під фашистський удар всю Червону Армію — Сталін не лише не розстріляв, а й не змістив із посади. Ви ж розумієте, чому?

А фашистські підрозділи легко врзалися в територію Союзу, майже не зустрічаючи організованого військового опору, швидко захопили Білорусію та Україну і наблизилися до самої Москви. Чому це сталося — ви вже знаєте. Хто в цьому винен — знаєте також.

Так, через п’ять довгих кривавих років, коли поляжуть у самотніх та братських могилах сорок мільйонів радянських воїнів, ще п’ять мільйонів загинуть у концтаборах, резерваціях полонених, на каторжних роботах у Німеччині, коли будуть спалені й поруйновані наші міста і села — над Рейхстагом замаяорить переможний прапор.

Навіть цей кульмінаційний, знаковий епізод другої світової війни — установлення прапора над Рейхстагом — сталінська система теж затуманула брехнею і фальсифікацією. Кілька поколінь знали, що переможну крапку у війні поставили росіянини Єгоров і... земляк Сталіна Кантарія. Розвіємо і цей туманний міф.

Батальйоном, у якому служили Кантарія та Єгоров, командував капітан Неустроєв. У своїх спогадах він стверджує, що ні Єгоров, ні Кан-

тарія ніякого подвигу не вчинили. Коли вони з’явилися у рейхстазі, той уже був обвішаний радянськими прапорами, як новорічна ялинка іграшками.

Ось що пише Неустроєв: “Близько 12 години ночі (час берлінський) в Рейхстаг прийшов полковник Зінченко...”

— Капітане Неустроєв, відповідайте!

Полковника цікавив прапор. Я спробував йому пояснити, що прапорів багато... Прапор П’ятиницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в’їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, прапорів багато... Прапор П’ятиницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в’їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, прапорів багато... Коротше, я доповів, що прапорці ротні, взводні та навіть окремих відділень встановлені у розташуванні їхніх позицій.

— Не те ти кажеш, товаришу комбате, — різко обірвав мене Зінченко. — Я запитую, де прапор Військової Ради армії під номером п’ять?...

Стали з’ясовувати, розпитувати, виявилось, що прапор залишився у штабі полку, в “будинку Гітлера”...

А далі, розповідає Неустроєв, була просто гра: прапор, зображення якого обійде всю планету, притомом привезуть зі штабу на околиці Берліна, капітан покличе двох бійців, які потраплять йому на очі — Єгорова та Кантарію. Вручить їм прапор і накаже: виберіться на дах і закріпіть там.

Однак, розвідники заблукали в густій темряві. Тоді Неустроєв вирішив посилити групу і наказав українцеві, заступникові командира батальйону лейтенантові Бересту очолити операцію, довести її до кінця.

Веселий бравий українець із лейтенантськими погонами доволі швидко і легко виконав наказ. Прапор Військової ради армії (чомусь під № 5, чому не № 1?) затріпотів у нічному берлінському небі над Рейхстагом серед сотень, встановлених тут раніше. Розвідники швидко спустилися донизу, відрпортували капітанові Неустроєву. Вони й гадки не мали, що здійснили щось виняткове, героїчне. Натомлені пішли спати.

Та в радянську історію війни ввійшли тільки росіянин Єгоров та грузин Кантарія. Про українця чомусь “забули”. Зафіксовано лише одну примітивну причину — Берест був загонистим і гострим на язик. То нехай хоч його внуки і правнуки знають правду...

А далі... У звуках фанфар та салютів забудеться чорний і пекельний сорок перший, а коли про нього згадають, то все сплишуть на “віроломну фашистську агресію”, до якої, мовляв, не були готові мирні радянські воїни. Так, не були готові, але хіба є в цьому їхня вина, коли армія лише виконувала волю свого комуністичного імператора-авантюриста? Якою була ця воля — ви вже знаєте.

Переміг, звичайно, народ. Терплячістю, кров’ю, відвагою. За нього Сталін підніме келих вина, правда, лише за великий російський. Про інші (і про свій ьрузинський) навіть не згадає. Правда, через короткий час він забуде і про російський. Вся велич Перемоги і східна Європа дістануться йому, решта — його партії, ще трішки — кільком маршалам і генералам. А народові — залишаться невелигйні рани душі і тіла, відьство дружин і сирітство дітей, землянки замість хат і шлея у плузі поруч з худобою короною. А нам, українцям, дістануться ще й голод сорок сьомого, братовбивча громадянська війна в Західній Україні, депортація майже третини її населення, операція “Вісла”, вербування української молоді на будови в інші республіки, де вона буде повністю зрусіфікована, рабська робота в колгоспах, на шахтах, заводах. І, звісно ж, запекла боротьба

Розвіювання будь-яких міфів — процес болючий, а іноді й небезпечний. Особливо, коли міф вжився у свідомість багатьох людей, коли він їм чимсь та вигідний і солодкий.

І раптом у тебе забирають те, з чим ти живився, що творило певну опору твого життя, твоєї свідомості. А що вже казати про міф, на якому виросло кілька поколінь, який окутаний всенародною святістю, за яким стоїть велетенська трагедія мільйонів наших співвітчизників, біль сиріт, солдатських вдів, матерів фронтовиків. Трагедія, що пройшла через кожен дім, через кожну родину. Звичайно ж, це та сама війна, яку українці в кількох поколіннях (і мій батько та мати, і я) називали Великою Вітчизняною.

Справедливо називали саме так. І я не посягаю на цю назву, до якої всі ми звикли. Не посягаю заради ще суцільних фронтовиків, які жили з саме такою назвою давноминулої війни. Так однобоко, заідеологізовано і спрощено подавалася вона кільком поколінням згорьованих, битих війною, трощених нею людей, так подавалася Сталіним та його підручними людоловами з Кремля, особливо її початок. Нам усім з дитинства втовмачували, що Країна Рад бореться за мир у всьому світі, що вона є опорою миру і що це — наймиролюбніша країна, яка, підписавши з Гітлером угоду про ненапад і дружбу, жила собі тихим, спокійним життям. Партия проводила індустріалізацію, а щасливий народ співав пісні ось такого стибу:

*Наш каждый год —
победа и борьба,
За уголь, за размах
металлургии!..
А может быть,
к шестнадцати гербам
Еще гербы прибавятся дру-
гие...*

Все було прекрасно, але Гітлерюка зі своїми полчищами агресорів напав на нас несподівано. І то ми мали такі велетенські втрати у перший рік війни, тому фашисти пройшли аж до Москви і Сталінграда.

Але згодом Сталін розібрався в ситуації, організував оборону, а тоді і контрнаступ. Визволили Європу і закріпили червоний прапор над Рейхстагом. Саме так, під диктування Йосипа Кривавого, була написана історія війни.

А по його смерті вже ніхто не одважувався зазирнути в таємні і легальні документи, щоб прочитати їх без упередженості та страху, прочитати їх по-новому і встановити істину, хоч би якою гіркою і неприємною вона була. Просто міф про миролюбного Сталіна, який занадто довірився віроломному Гітлеру, перекинули на партію, що відбила фашистську агресію і перемогла. Ніби без неї, без партії наш народ або завоювали б гітлерівці, або ж усі, без винятку, здалися в полон чи розбіглися зі своєї землі по світу.

Зізнаюся перед вами, як перед Господом: навіть прочитавши багато документальних книжок, виданих за рубежем українцями та росіянами, далеко нерядовими учасниками війни, об'єктивними науковцями та істориками, під натиском їхніх неспростованих аргументів і фактів, схилившись розумом до більш точної назви "Друга світова війна" — я б все одно не осмілювся посягнути на цей міф, зведений до святощів пам'яті старшого покоління. Не наважися. Побоявся, уявивши, який страшний гнів фронтовиків викликав би на свою голову.

Одначе це вже зроблено. Нашим земляком, радянським розвідником Віктором Суворовим та багатьма чесними військовими істориками. Суворов першим пішов на це міне поле історії. Він докопався до страшної правди про початок

війни, віддавши цьому багато років життя, перегорнувши всі доступні, не знищені Сталіним документи, вивчивши всі джерела, спогади маршалів і генералів. І насмілювся оприлюднити свої вбивчі для старших людей висновки.

Його праця "Криголам" вийшла книгою, яку за сьогоднішніх часів мало хто з вас прочитав, вона і дорога, і читається важко, бо насичена документами, цитатами, назвами армій, корпусів, військових округів, іменами вже забутих воєначальників, забутих різновидів зброї. Тому користуючись можливостями радіо і наявністю такої великої аудиторії, дозволю собі донести лише сутність цієї нової правди, яка радикально змінює нашу традиційну уяву про причини нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз. Тому ні в чому мене не звинувачуйте, фронтовики. Ваш ратний подвиг від цієї правди не поменшає. Навпаки, виросте в очах майбутніх поколінь та і в очах сучасників. Значно виросте. І трагізм війни, і ваш незабутній подвиг. Він просто стане правдивішим і зрозумілішим. То більше, що сьогоднішні німці готові до покути. Не лише на словах. Через виплату боргів "остарбайтерам", які живуть на мізерну пенсію, вони доводять це. Отож, правда про волише зближить наші народи, вслід за Берлінською стіною падає ідеологічний міф про причини чатку війни.

Не злітється на Віктора Суворова і істориків, а тим більше на мене. Краще порадіть, що правда перемогла ще за вашого життя, що ви її пізнали. І живіть з нею ще довгодовго.

Ті, хто з цієї правдою ще не знайомий, наберіться мужності, бо вона справді, як блискавка: Сталін продумано, заздалегідь, майже за три роки до нападу Гітлера, витрясаючи душу із країни та народу, готувався до війни, до захоплення всієї Європи. Готувався грамотно, педантично, за всіма найкращими приписами і методами ведення війни, за найновішою мілітарною технологією. Але до війни, передусім, проти Німеччини, війни загарбницької, наступальної, війни на чужій території. І якби Гітлер не скомандував своїм військам перейти кордон вдосвіта двадцять другого червня сорок першого, то такий наказ віддав би Сталін своїм арміям буквально через кілька днів. І це була б, звичайно, не Велика Вітчизняна, а велика прогресивна війна "за визволення поневолених народів Європи від соціального та національного гніту." Про це знало лише найвузжче оточення Сталіна. А здогадувалися сотні генералів, десятки тисяч старших, сотні тисяч молодших офіцерів та мільйони людей, які боялися в цьому зізнатися навіть собі. Знали про це точно, без здогадів, тільки Сталін, Молотов, Берія, нарком оборони Тимошенко, нарком державного контролю Мехліс, начальник генштабу Жуков. Гітлер просто змуснений був випередити Сталіна.

Не хочете вірити? Я розумію вас. Але ж ось лише деякі факти. Лише деякі. У Кремлі підписано пакт Ріббентропа-Молотова, Сталін і Гітлер розділили між собою східну Європу, розірвали надвоє Польщу і тепер з'явився спільний радянсько-німецький кордон. Країна, яка готується лише до захисту від єдиного можливого агресора, саме Німеччини, ніколи не допустить такої близькості. Адже досі між ними лежала нейтральна Польща, якій німці, перед нападом на Союз, мусили оголосити війну, пройти її територію (а це щонайменше кілька днів), а тоді вже повитися на радянському кордоні. Сталін вчинив саме так, бо готувався до своєї війни. Не оборонної, а наступальної.

Генерал Кривошеїн, відбувши з Гудеріаном спільний радянсько-фашистський парад у Бресті з на-

годи розтерзання Польщі, каже своїм підлеглим: **"С немцями ми заключили договор, но это ниче не значит. Сейчас самое распрекрасное время для окончательного решения всех мировых проблем"**. Це ще тридцять дев'ятий рік. Такий жарт тоді коштував голови, генерал про це знав краще за своїх підлеглих. У вересні тридцять дев'ятого СРСР оголосив себе нейтральною державою і... до червня сорок першого захопив території з населенням двадцять три мільйони людей, а всі його європейські сусіди стали жертвами радянської агресії. Радянські концтабори переповнені полоненими офіцерами європейських армій, найбільше — поляками. Що ж це за нейтральна країна, яка фактично вступила у другу світову війну з самого її початку і до червня сорок першого втратила у військових операціях за кордоном сотні тисяч солдатів і офіцерів? Значно більше, ніж Німеччина. Сталін не приховував своїх стратегічних планів:

"Надо втянуть Европу в войну, оставаясь самому ней-

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

БРЕХНЯ НА КРОВІ ХТО Ж РОЗПОЧАВ ВІЙНУ?

тральним, затем, когда противники истощат друг друга, бросить на чашу весов всю мощь Красной Армии". 19 серпня тридцять дев'ятого на закритому засіданні політбюро було схвалено саме такий план. Із уточненням: армія швидко завойовує територію, а частини НКВД услід за нею здійснюють своїми карательськими методами "советізацію" населення. Якими саме методами — запитайте у західних українців.

Та це політичний аспект. А ось військова конкретика, якій заперечити неможливо. Навіть курсант військового училища знає азбучне правило: армія, яка готується до оборони, ніколи не розташовує свої головні сили на кордоні, а відступає їх у глибину країни, вибудовує багато ешелоновану оборону. Інакше армія приречена на блискавичний розгром. На кордонах створюється лише спеціальна смуга забезпечення із мінними полями, пастками, загородами, замінованими мостами, тунелями, дорогами. Якщо армія готується лише до оборони, на кордоні ніколи не скупчуються головні війська, вони зосереджені окопуються в глибині території, щоб там розгромити агресора. Це аксіома оборонної стратегії.

А що ж відбувається з Червоною Армією, держава якої оголосила себе нейтральною? До початку Другої світової війни армія мала і смугу забезпечення, і лінію оборони. Причому потужну, грамотну — дармовою солдатської та невідільницької сили не бракувало.

А тут ще прирізано нових територій на західних кордонах: західні

Україна і Білорусія, Прибалтика, Бесарабія, радянські кордони посунулися вперед на двісті-триста кілометрів. Готова тобі нова смуга забезпечення: болота, гори, бездоріжжя. І раптом тодішній начальник генштабу Мерецков наказує: "Ранее созданную полосу обеспечения на западных границах уничтожить, команды подрывников распустить, заряды снять, мины обезвредить, заграждения сравнять с землей. На новых землях полосу обеспечения не создавать. Основные силы Красной Армии вывести прямо к границам, не прикрывая эти силы никакой полосой обеспечения. Из глубины страны прямо к границе сосредоточить все стратегические запасы Красной Армии. Срочно начать гигантские работы по развитию аэродромной и дорожной сети в Западной Белоруссии и Западной Украине. Однопутные дороги превратить в двухпутные. Повсеместно повысить пропускную способность дорог, строить новые дороги прямо к германским границам".

Скажіть мені, фронтовики, ви ж знаєте тодішні і сталінські, і армійські порядки. Якби це не була вка-

ронного варіанту, бути малолюдною, але важкопрохідною для агресора (вмить злітають у повітря мости, дороги, греблі, мінні поля, пастки) чомусь заповнюється величезною кількістю новостворених армій, що прибувають із глибини країни, навіть із Сибіру. Чомусь прибувають на кордон і базуються в лісах величезні групи парашутистів-десантників, гірські частини, офіцери беруть собі в денщики-ад'ютанти солдатиків, які володіють німецькою мовою. Поблизу самого, тепер радянсько-німецького, кордону будуються аеродроми для дальньої авіації. Ремонтується і будуються нові мости і дороги в прикордонній зоні. З усієї країни летять ешелони із новими рейками та з інженерними військами і розвантажуються на самому кордоні. Для чого? Авіація, десантники, танки, піхота ввірвуться на чужу територію, а за ними прокладатиметься замість вузької європейської — радянська залізнична колія.

Звичайно, через короткий час все це перетвориться на нечуваний подарунок Гітлеру, бо літаки будуть знищені на аеродромах,

танки — на залізничних платформах, колосальна кількість боєприпасів — у коморах, наші вояки потралають у полон, а радянськими рейками німці вистелятимуть собі шлях на Москву.

Аналогічна картина відбувалася і на півдні, де з території Одещини і Бессарабії готувалася операція по захопленню Румунії як головного постачальника пального для німецької армії. Радянські ескадри готувалися по Дунаю швидко дістатися до самого серця Європи, щоб швидко ошасливити її соціалізмом. Ви, мабуть, помітили, що наша з вами Україна, тоді мовчазна, розтерзана голодомором і репресіями колонія, була головним плацдармом цієї страшної сталінської авантюри по завоюванню і "советізації" всієї Європи. Саме Україна.

Продовжую підтверджувати фактами цю страшну правду. Упродовж тридцятих років всі старі західні кордони Союзу густо обкладені захищені тринадцятьма укріпленими районами. Аж тринадцятьма. І кожен за вогневою потужністю рівний корпусові. Мільйони тонн бетону, підземні військові містечка, склади, електростанції, шпиталі, складна система тунелів. Кожен такий укріплення міг самостійно вести оборонні бої і бути неприступним дуже тривалий час. Мій батько рядовим солдатиком служив саме в такій частині, часто розповідав мені про ці підземні військові міста, які будували і солдати, і зеки.

Все це вже було збудовано в режимі майже стерильної секретності під пильним оком енкаведис-

тів. Таку могутню західну лінію оборони, названу “Лінія Сталіна”, не могла здолати жодна армія світу. У тридцять восьмому ця лінія була додатково зміцнена важкими артилерійськими капонірами. Та з’являється пакт Ріббентропа-Молотова і розпочинається Друга світова війна. Отже, треба зміцнювати свою оборону ще більше. Натомість укріпрайони чомусь розформовуються і знищуються.

Загарбавши Західну Білорусь, Прибалтику, Західну Україну, Буковину, Бессарабію, Сталін отримав нові прикордонні території, які надавали рідкісну можливість для створення ще могутнішої смуги забезпечення, прийнятої у військовій науці. Болота, гори, бездоріжжя, старі протрухлі мости. Лише замінуй це все, облаштуй пастки, загороди, греблі, прикордонники нехай пантрують кордон, а в разі нападу агресора — все заміноване злетить у повітря, ворог надовго зав’язне у смузі забезпечення. Основні захисні лінії розташовуються в глибині власної території, вони встигнуть гідно зустріти нападника і розгромити його. Так веліла тодішня мілітарна наука і здоровий глузд.

Та Сталін після тридцять дев’ятого, після початку другої світової війни, в якій СРСР вже брав активну участь, отже, Сталін разом з Гітлером був її співавтором, діє наперекір цій нормальній логіці. Тринадцять оборонних, наймогутніших у світі, вже збудованих, оснащених найновішою зброєю, укомплектованих вояками укріпрайонів, а насправді замаскованих підземних військових міст уздовж старих західних кордонів за його вказівкою розформовуються. Бетоновані бастіони, споруджені солдатами і зекамі — знищуються, хоч донедавна ці укріпрайони іменувалися “Лінією Сталіна”.

Ось що пише про це наш земляк, один з найчесніших і найбагатродніших генералів радянського часу, Петро Григоренко: “...**Це злочин проти нашого народу. Багато мільярдів рублів (за моїми підрахунками, не менше 120) здер радянський уряд з народу, щоб спорудити вздовж всього західного кордону неприступні для ворога укріплення... І напередодні самої війни, навесні сорок першого року — загармили могутні вибухи по всій 1200-кілометровій лінії укріплення. Могутні залізобетонні капоніри і напівкапоніри, багатоамбразурні возневі точки, командні і спостережні пункти — десятки тисяч довгострокових оборонних споруд було піднято в повітря за особистим наказом Сталіна.**”

Одночасно на самісінькому західному кордоні, тепер уже радянсько-німецькому, бо Польщу поділено, будуються аеродроми для дальньої авіації, формуються величезні групи десантників, парашутистів, гірські підрозділи. З усієї країни ешелони везуть нові рейки, щоб замінити вузьку європейську колію на широку, соціалістичну. Аж до Берліна. Бо розпочнеться не Велика Вітчизняна, а “велика прогресивна, сталінська війна по визволенню Європи з-під гніту буржуазії”, проти якої чомусь самі народи не повстають.

З півдня України, з Бессарабії готувався блискавичний наступ на Румунію, як головне джерело постачання палимим німецької армії. Радянські ескадри Дунаєм мали швидко проникнути в саме серце Європи і висадити там десанти. Ні про яку оборону не було і гадки. Лише сталінський наступ. Команда з Кремля, як підтверджують факти, мала пролунати 23 червня сорок першого.

До речі, Гітлер діяв точнісінько так само, як Сталін. Лише він готував свою армію та її озброєння до війни у Західній Європі та Африці, далі — буде видно. Адже зі Сталіним підписано мирну угоду про не-

напад.

Не возз’єднання України з її західними землями планував кривавий Йосип, а лише вихід на безпосередній кордон із Німеччиною, готував плацдарм для наступу. Живі західняки йому навіть заважали, потрібна була лише стратегічна територія для блискавичного кидка на спину Гітлера, зайнятого війною у Франції. **Саме на цю “зайнятість” Гітлера був головний розрахунок.** Та наводжу інші факти про підготовку СРСР до окупації всієї Європи, передусім — Німеччини, яка мала стати “шістнадцятим гербом Союзу”.

У Гітлера було лише **4 000** парашутистів-десантників, у Сталіна — понад **1 000 000**. До того ж, у квітні 41-го Сталін створює в західних районах ще 5 повітрянодесантних корпусів. Для армії, яка готується лише оборонятися — це безумство. Куди буде десантуватися цей 1 000 000 людей, у тил ворога? У власні тили? І перший, і другий варіанти — абсурдні, божевільні.

Їх розміщують у лісах біля самого кордону, де на аеродромах, крім тисяч дальніх бомбардувальників, десантних літаків стоять майже 10 000 багатомісних планерів. Чому на кордоні, а не в глибині території? До речі, я лише тепер зрозумів ще одну причину української трагедії, голоду 33-го. Допомогли ці документи. Саме в той рік наступив сталінський парашутний психоз (вже тоді він готував десантників для майбутньої окупації чужих країн). Виметений до зернини український хліб пішов на закупівлю парашутної технології для шовкових комбінатів, парашутних фабрик та аероклубів. В оборонній війні парашутисти зайві.

У момент нападу Гітлера вся військово-морська база Лієпаї була буквально забита радянськими підводними човнами та морськими піхотинцями. Поруч з німецьким кордоном. В останній день миру Чорноморський флот проводив грандіозні навчання, де відпрацьовувалася тактика наступу на чужі території.

За вказівкою Сталіна швидко формуються нові радянські армії. Не армії прикриття для оборонної війни, а армії вторгнення та надударні армії. Одна лише Дев’ята надударна армія має 3 341 танк, шість корпусів (у тому числі й механізованих, і кавалерійські, 17 дивізій (танкових, авіаційних, моторизованих, стрілецьких). **Кількість танків лише у Дев’ятій надударній армії — це майже всі танки Вермахту, але за якістю — кращі.** Саме ця Дев’ята армія мала стати сталінським ключем до європейської брами, тобто — до завоювання всієї Європи. Вона чекала команди на румунському кордоні, щоб перерізати основну паливну вену Німеччини. Отоді Червона Армія може вриватися на німецьку територію. Літаки, десантники, танки, моторизовані частини, піхота, кораблі і підводні човни знезацька підімнуть під себе Німеччину, яка без румунського пального й огризнутися не встигне. Позаду йтиме другий ешелон “зачистки”, а за ними війська НКВД проведуть звичну для них “советизацію” під дулом автомата.

Потоки таємно створюваних у глибині країни армій кризь темряву ночей, добре замасковані, зі сходу, півночі і півдня летять на захід, до самого кордону. Прикордонники та інженерні війська під наглядом енкаведистів знімають всі перешкоди у смузі прикриття, розмінують останні прикордонні метри, знімають дротяні загорожі, зводять нові прикордонні мости, які пропускати будуть на захід радянські Т-34, важкі гармати і вантажівки. Всі ліси Західної України, Білорусії та Прибалтики кишать військами, що прибули з усіх закутків Союзу.

5 травня 41-го року Сталін розіграє політичний спектакль, бо приховати підготовку до нападу на Німеччину вже неможливо. Про це

волає тодішня світова преса. У переповненій командирами Червоної Армії кремлівській залі він виголошує нібито цілком секретну промову, знаючи, що інформація обов’язково просочиться на захід. Він зумисне повідомляє, що війна СРСР проти Німеччини **таки готується, але розпочнеться вона аж у сорок другому.** Він хотів одурити Гітлера. Не вдалося. Знаючи про плани свого “союзника” — півроку тому Гітлер віддав наказ готувати “План Барбаросса”.

А тим часом формуються все нові й нові дивізії, вони укомплектовуються навіть із зеків, яких не встигають обмундирувати (так звані “чорні дивізії”). 16-та армія, якою командував вчорашній в’язень Рокосовський, в основному складалася із зеків. Майже всі військові округи СРСР спорожніли, всі запаси пального, харчів, техніка, снаряди, набої — все вивозилося на західний кордон. У казармах гуляє вітер, а полки, дивізії, цілі армії вже ховаються у прикордонних лісах просто неба. Врахуйте відстань з далекого Сходу, з далекої півночі, врахуйте масштаби тодішньої країни — і теж матимете відповідь про причини найтрагічніших днів, місяців, першого року війни.

Величезна кількість радянських вояків зустріли війну у вагонах-товарняках, без штабів і старших офіцерів. Їхні ешелони, як і ешелони з палимим та озброєнням, танками і машинами потрапили вже під перші фашистські бомби.

13 червня сорок першого зафіксовано в світовій військовій історії, як найбільше переміщення військ. Воно відбулося в Радянському Союзі. Ось як підтверджує це генерал Штеменко: **“Ешелони с войсками идут на запад и юго-запад сплошным потоком. Сложность и переменчивость обстановки нередко вынуждала прекращать выгрузку и направлять эшелоны на какую-то иную станцию. Случалось, что командование и штаб дивизии выгружались в одном месте, а полки в другом, даже в нескольких местах на значительном удалении.”** А ось свідчення генерала Кльоміна: **“В начале июня на дорогах находилось 47 000 вагонов с воинскими грузами.”** Це за того, що в першому стратегічному ешелоні військ, на кордоні і поблизу нього вже стояли, готові до наступу, **170** танкових, моторизованих, стрілецьких і кавалерійських дивізій. **56** із них стояли на самому кордоні. Не кваптеся, це ще не все. **114** інших дивізій першого стратегічного ешелону чекали наказу поблизу або на території західних прикордонних округів. 284 дивізії лише першого стратегічного, тобто наступального, ешелону за кілька днів до нападу Гітлера, були готові до саме атакуючої, а не до оборонної війни. Все це підтверджено документами і свідченнями учасників подій. А ще ж було створено другий і третій, теж не оборонні, а наступальні ешелони, щоб здійснити сталінську “світову революцію”.

Ось генерал Телегін: **“Поскольку предполагалось, что война будет вестись на территории противника... склады с мобилизационными запасами вооружения, имущества, боеприпасов были передислоцированы в приграничные военные округа”.**

Всі військові підрозділи мали секретний пакет, який відкривався лише в разі початку війни або ж вказівки вищого командування. Коли гітлерівці перейшли радянський кордон і знезацька заскочили війська, які самі готувалися до агресії — червоні командири відкрили секретні пакети: там був наказ та інструкція про наступ. Про оборону — ні слова. До речі, дехто з командирів діяв саме згідно цього припису. Потім комуністичні ідеологи називатимуть це безглуздя героїзмом. Наприклад, 24-го чер-

вня на румунському кордоні, в районі Кілії прикордонні катери висадили наступальний десант, який став відкритою мішенню для німців.

Гітлер був менше готовий до нападу на Союз, ніж Сталін до нападу на Німеччину та її сателітів. У Сталіна, як підтверджують документи, було в кілька разів більше літаків і танків, гармат і солдатів. Однак все це було призначено лише для наступальних дій, для блискавичної агресії. Переконавшись у цьому, фюрер вдарив першим.

22 червня о 3-ій годині п’ятнадцять хвилин німці розпочали артилерійську підготовку, а о 4-ій 45 — танки Гудеріана форсували Західний Буг, що був кордоном.

О 4-ій годині ранку того ж дня посол Німеччини в Союзі граф Шуленбург у супроводі свого радника Хільгера востаннє ввійшли до кабінету Молотова. Посол спокійно виклав зміст телеграми, що надійшла йому з Берліна. Зміст її був по-німецькому точний і педантичний: скупчення військ і бойової техніки на кордоні набрало недопустимих, агресивних розмірів. Німецький уряд **вимушений** вдатися до контрзаходів. **“На хвилину запала мертва тиша.** — згадує Хільгер. **Потім він запитав: “Це — оголошення війни?” Шуленбург мовчки зівів руки до неба...”**

Велетенська кількість швидкісних танків, які могли скинути гусениці і на колесах розвивати швидкість до ста кілометрів на європейських (не наших) дорогах, величезна кількість літаків і планерів на прикордонних аеродромах, скупчення ударних наступальних армій, бойової техніки, запаси пального і продовольства, боеприпасів і реюків, за відсутності оборонних укріплень і смуг забезпечення — все це вмить стало просто безпомічною мішенню для агресора. Німецькі бомбардувальники розстріляли радянські літаки, які не встигли піднятися в повітря, танки, які стояли на залізничних платформах, не розвантажені ешелони з боеприпасами і солдатами, які (так свідчать факти) двадцять третього червня, через день мали атакувати Німеччину. Мільйони радянських воїнів потрапили в огненне пекло вибухів своїх же боеприпасів.

Хіба їх можна в чомусь звинувачувати? У тому, що вони безладно відступали, втративши свої штаби і набої, що вони здавалися в полон чи блукали в лісах, не розуміючи, де їх тил, а де передова? Ні Тимошенко, ні Жукова, ні Берію, які керували знищенням оборонної лінії, смуги забезпечення, які підставили під фашистський удар всю Червону Армію — Сталін не лише не розстріляв, а й не змістив із посади. Ви ж розумієте, чому?

А фашистські підрозділи легко врзалися в територію Союзу, майже не зустрічаючи організованого військового опору, швидко захопили Білорусію та Україну і наблизилися до самої Москви. Чому це сталося — ви вже знаєте. Хто в цьому винен — знаєте також.

Так, через п’ять довгих кривавих років, коли поляжуть у самотніх та братських могилах сорок мільйонів радянських воїнів, ще п’ять мільйонів загинуть у концтаборах, резерваціях полонених, на каторжних роботах у Німеччині, коли будуть спалені й поруйновані наші міста і села — над Рейхстагом замаяжить переможний прапор.

Навіть цей кульмінаційний, знаковий епізод другої світової війни — установлення прапора над Рейхстагом — сталінська система теж затуманула брехнею і фальсифікацією. Кілька поколінь знали, що переможну крапку у війні поставили росіянини Єгоров і... земляк Сталіна Кантарія. Розвіємо і цей туманний міф.

Батальйоном, у якому служили Кантарія та Єгоров, командував капітан Неустроєв. У своїх спогадах він стверджує, що ні Єгоров, ні Кан-

тарія ніякого подвигу не вчинили. Коли вони з’явилися у рейхстазі, той уже був обвішаний радянськими прапорами, як новорічна ялинка іграшками.

Ось що пише Неустроєв: “Близько 12 години ночі (час берлінський) в Рейхстаг прийшов полковник Зінченко...”

— Капітане Неустроєв, відповідайте!

Полковника цікавив прапор. Я спробував йому пояснити, що прапорів багато... Прапор П’ятиницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в’їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, прапорів багато... Прапор П’ятиницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в’їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, прапорів багато... Коротше, я доповів, що прапорці ротні, взводні та навіть окремих відділень встановлені у розташуванні їхніх позицій.

— Не те ти кажеш, товаришу комбате, — різко обірвав мене Зінченко. — Я запитую, де прапор Військової Ради армії під номером п’ять?...

Стали з’ясовувати, розпитувати, виявилось, що прапор залишився у штабі полку, в “будинку Гітлера”...

А далі, розповідає Неустроєв, була просто гра: прапор, зображення якого обійде всю планету, притомом привезуть зі штабу на околиці Берліна, капітан покличе двох бійців, які потраплять йому на очі — Єгорова та Кантарію. Вручить їм прапор і накаже: виберіться на дах і закріпіть там.

Однак, розвідники заблукали в густій темряві. Тоді Неустроєв вирішив посилити групу і наказав українцеві, заступникові командира батальйону лейтенантові Бересту очолити операцію, довести її до кінця.

Веселий бравий українець із лейтенантськими погонами доволі швидко і легко виконав наказ. Прапор Військової ради армії (чомусь під № 5, чому не № 1?) затріпотів у нічному берлінському небі над Рейхстагом серед сотень, встановлених тут раніше. Розвідники швидко спустилися донизу, відрпортували капітанові Неустроєву. Вони й гадки не мали, що здійснили щось виняткове, героїчне. Натомлені пішли спати.

Та в радянську історію війни ввійшли тільки росіянини Єгоров та грузин Кантарія. Про українця чомусь “забули”. Зафіксовано лише одну примітивну причину — Берест був загонистим і гострим на язик. То нехай хоч його внуки і правнуки знають правду...

А далі... У звуках фанфар та салютів забудеться чорний і пекельний сорок перший, а коли про нього згадають, то все сплишуть на “віроломну фашистську агресію”, до якої, мовляв, не були готові мирні радянські воїни. Так, не були готові, але хіба є в цьому їхня вина, коли армія лише виконувала волю свого комуністичного імператора-авантюриста? Якою була ця воля — ви вже знаєте.

Переміг, звичайно, народ. Терплячістю, кров’ю, відвагою. За нього Сталін підніме келих вина, правда, лише за великий російський. Про інші (і про свій ьрузинський) навіть не згадає. Правда, через короткий час він забуде і про російський. Вся велич Перемоги і східна Європа дістануться йому, решта — його партії, ще трішки — кільком маршалам і генералам. А народові — залишаться невелигій рани душі і тіла, відство дружин і сирітство дітей, землянки замість хат і шлея у плузі поруч з худобою корою. А нам, українцям, дістануться ще й голод сорок сьомого, братовбивча громадянська війна в Західній Україні, депортація майже третини її населення, операція “Вісла”, вербування української молоді на будови в інші республіки, де вона буде повністю зрусіфікована, рабська робота в колгоспах, на шахтах, заводах. І, звісно ж, запекла боротьба